

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

Společenská odpovědnost firmy DEZA, a.s.

Corporate Social Responsibility of DEZA, a.s.

Student:

Bc. Alena Veličková

Vedoucí diplomové práce:

prof. PhDr. Jiří Bláha, CSc.

Ostrava 2010

Zadání diplomové práce

Student:

Bc. Alena Veličková

Studijní program:

N6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

6208T037 Management

Téma:

Společenská odpovědnost firmy DEZA, a.s.
Corporate Social Responsibility of DEZA, a.s.

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Problematika společenské odpovědnosti v odborné literatuře
 3. Výzkum povědomí obyvatel Valašského Meziříčí o firmě DEZA, a.s.
 4. Návrhy a doporučení pro vedení firmy
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BLÁHA, J. *Podnikatelská etika - předpoklad úspěšného rozvoje organizace*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2001. 203 s. ISBN 80-248-0008-X.
- KOTLER, P.; LEE, N. *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your Cause*. Hoboken, New Jersey: Wiley, 2005. 307 s. ISBN 0-471-47611-0.
- PETŘÍKOVÁ, R. *Společenská odpovědnost organizací*. 1. vyd. Ostrava: DTO CZ, 2008. 184 s. ISBN 978-80-02-02099-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **prof. PhDr. Jiří Bláha, CSc.**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 30.04.2010

prof. PhDr. Jiří Bláha, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci včetně příloh vypracovala samostatně.
Přílohy č. 1, 5, 6 a 7, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

30. dubna 2010

.....

Bc. Alena Veličková

Děkuji vedoucímu práce prof. Jiřímu Bláhovi za odbornou pomoc a čas při tvoření diplomové práce. Za cenné rady a připomínky rovněž děkuji Ing. Anně Šrámkové. Vedoucí informačního střediska společnosti DEZA, a.s. Ing. Miriam Kallerové vděčím za zprostředkování důležitých informačních zdrojů a také za věnovaný čas při rozhovoru.

OBSAH

ÚVOD	2
1 CHARAKTERISTIKA SPOLEČENSKÉ ODPOVĚDNOSTI ORGANIZACÍ	5
1.1 Odpovědnost	5
1.2 Vývoj společenské odpovědnosti organizací	6
1.3 Výklad pojmu Corporate Social Responsibility	9
1.4 Předpoklady CSR	11
1.5 Základní charakteristiky CSR	13
1.6 Dialog se stakeholders	14
1.7 Přínosy CSR	16
2 OBLASTI CSR	17
2.1 CSR v ekonomické oblasti	17
2.2 CSR v sociální oblasti	20
2.2.1 <i>Vnější sociální oblast – místní komunita</i>	20
2.2.2 <i>Vnitřní sociální oblast – pracovní prostředí</i>	21
2.3 CSR v environmentální oblasti	23
3 INSTUTUCE PODPORUJÍCÍ KONCEPT CSR	27
3.1 Globální iniciativy a mezinárodní organizace	27
3.2 Organizace podporující CSR v České republice	30
4 NÁSTROJE K HODNOCENÍ A OCENĚNÍ CSR	32
4.1 Normy, indexy a jiné nástroje CSR	32
4.2 Metody hodnocení	37
4.3 Ocenění společensky odpovědných podniků	38
5 SPOLEČNOS DEZA, a.s. A CSR	40
5.1 Výběr společnosti DEZA, a.s. v souvislosti s tématem CSR	40
5.2 Představení společnosti DEZA, a.s.	42
5.3 Dotazníkové šetření společenské odpovědnosti firmy DEZA, a.s.	46
5.3.1 <i>Postup formování dotazníku</i>	46
5.3.2 <i>Vyhodnocení dotazníkového šetření</i>	48
5.4 Rozhovor s vedoucí informačního střediska firmy	52
6 ANALÝZA CSR SPOLEČNOSTI DEZA, a.s.	54
6.1 Ekonomická oblast	54
6.2 Vnitřní sociální oblast – pracovní prostředí	56

6.3 Vnější sociální oblast – místní komunita	63
6.4 Environmentální oblast	67
7 NÁVRHY SPOLEČNOSTI DEZA, a.s.	74
ZÁVĚR.....	77
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
SEZNAM ZKRATEK	
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	
SEZNAM PŘÍLOH	

ÚVOD

Koncept společenské odpovědnosti organizací (Corporate Social Responsibility, CSR) již od svého počátku usiluje o změnu postojů firem vzhledem ke smyslu jejich existence. Nesnaží se ho zásadním způsobem transformovat, ale spíše ho obohatit. Hlavním důvodem, proč firmy byly a jsou zakládány, je dosahování maximálního zisku. Koncept CSR namísto o zisku maximálním, hovoří o zisku optimálním, který je dosahovaný v dlouhodobém horizontu. Ekonomická odpovědnost již není jedinou součástí podnikání. CSR zdůrazňuje propojení tří oblastí – ekonomické, environmentální a sociální. Firmy, které koncept CSR implementují do podnikatelské strategie, podnikají takové kroky, které přispívají k ochraně životního prostředí a jsou v souladu s udržitelným rozvojem. Důležitou částí sociální oblasti CSR jsou zaměstnanci firmy a místní komunita. Firma se tak stává důležitým partnerem pro obě jmenované skupiny a hledá cesty, které povedou k jejich dlouhodobé spolupráci. Pojetí CSR je založeno na dobrovolnosti a je tedy pouze na firmě, zda klady, které společensky odpovědné podnikání přináší, považuje za významné a zavede tak koncepci CSR do své obchodní činnosti.

Zpracování tématu společenské odpovědnosti organizací jsem si vybrala z několika důvodů. Za hlavní důvod pokládám absolvování výuky podnikatelské etiky, jejíž součástí byla právě koncepce CSR, o které jsem do té doby neslyšela. Pojetí společenské odpovědnosti organizací ve mně sice vzbuzovalo sympatie, ale zároveň vyvolávalo jistou dávku nedůvěry a skepse. Kladla jsem si otázku: *„Mohou firmy dosahovat zisku a zároveň respektovat principy udržitelného rozvoje, podílet se na veřejně prospěšných projektech, věnovat náležitou péči svým zaměstnancům a působit transparentně vůči zainteresovaným skupinám ve světě tvrdého a leckdy i neetického konkurenčního boje?“* Nalezení odpovědi se proto stalo dalším důvodem, proč jsem se tématem společenské odpovědnosti chtěla zabývat. Zasazení konceptu CSR v rámci podnikatelské činnosti firmy DEZA nebylo v počátcích práce samozřejmé, ale postupem času, kdy jsem své znalosti o problematice CSR rozšířila, tak se chemická továrna začala jevit jako velmi dobré téma na zpracování praktické části. Proto posledním argumentem, proč jsem si téma CSR vybrala, bylo zhodnocení společensky odpovědných aktivit firmy, která podniká v chemickém průmyslu a je často kritizována za nepříjemný zápach a znečištěné ovzduší. Zároveň jsem pokládala za důležité zajistit názory obyvatel

Valašského Meziříčí a posoudit, zda je mínění o firmě opravdu tak špatné, jak se na první pohled může zdát.

Cílem diplomové práce je nejprve vymezit teoretická východiska společensky odpovědného podnikání a poté je srovnat s CSR aktivitami společnosti DEZA, a.s. V praktické část jsou detailně identifikovány a analyzovány aktivity z oblasti environmentální a sociální. Po rozboru uvedených aktivit vedení společnosti DEZA, a.s. navrhnou několik nezbytných kroků, které mohou vést ke zefektivnění konceptu CSR firmy. Součástí kapitol o společenské odpovědnosti firmy DEZA, a.s. je realizovaný průzkum na území Valašského Meziříčí, kde společnost vykonává podnikatelskou činnost. Cílem dotazníkového šetření je získat informace o tom, jak obyvatelé města vnímají firmu DEZA, a.s. ve všech třech oblastech společensky odpovědného chování. Cílem rozhovoru s vedoucí informačního střediska Ing. Kallerovou je seznámení se s postojem firmy vzhledem k pojetí CSR a také zajištění informací z vnější sociální oblasti CSR – vztahu firmy k místní komunitě.

Z hlediska struktury je diplomová práce rozdělena do sedmi souvisle navazujících kapitol, přičemž první až čtvrtá kapitola je zaměřena na teoretická východiska společenské odpovědnosti organizací a pátá až sedmá kapitola se věnuje společnosti DEZA, a.s. a praktickému pojetí konceptu CSR.

První kapitola zahrnuje základní charakteristiky související s koncepcí společenské odpovědnosti organizací. Součástí kapitoly je především objasnění základních pojmů, historický vývoj konceptu CSR, základní předpoklady a přínosy společensky odpovědného chování. Druhá kapitola je věnována jednotlivým oblastem CSR - ekonomické, sociální a environmentální. Sociální pilíř konceptu je rozdělen do dvou podkapitol – vnitřní, věnující se pracovnímu prostředí firmy a vnější, které se týká vztahu firmy k místní komunitě. U každé části jsou uvedeny jednotlivé příklady firemních aktivit a také indikátory jejich možného hodnocení. Náplní třetí kapitoly je přehled organizací, které se konceptem CSR zabývají a snaží se o jeho zavedení do podnikatelské praxe. V kapitole jsou uvedeny organizace působící v celosvětovém měřítku i na území České republiky. Poslední část věnující se teoretickým podkladům zahrnuje základní nástroje, standardy a ocenění, které umožňují koncept CSR hodnotit a měřit.

Pátá kapitola představuje společnost DEZA, a.s. a hlavní důvody výběru firmy v souvislosti s tématem CSR. Náplní této kapitoly jsou základní údaje o firmě a také její postavení v době probíhající ekonomické krize. Důležitá část kapitoly patří průzkumu o společenské odpovědnosti firmy DEZA, a.s. na území Valašského Meziříčí. Zároveň je zde vymezen postup při formování dotazníku a jeho následné vyhodnocení. Závěr kapitoly je věnován rozhovoru s vedoucí informačního střediska firmy Ing. Kallerovou. Šestá kapitola je zaměřena na identifikaci a rozbor jednotlivých oblastí společensky odpovědného chování firmy DEZA a.s., více podrobná je část environmentální a sociální (vnitřní i vnější). Závěrečná kapitola diplomové práce představuje firmě několik návrhů, pomocí kterých by mohla zefektivnit svůj přístup k CSR.

Podpůrnými prostředky při zajišťování informací o společensky odpovědné činnosti firmy DEZA, a.s. byl rozhovor s vedoucí informačního střediska firmy Ing. Kallerovou a dotazníkové šetření obyvatel města Valašské Meziříčí. Diplomová práce rovněž zahrnuje nezbytnou analýzu podnikových dat, zejména zaměstnaneckých novin Valašský chemik, zpráv o životním prostředí a výročních zpráv firmy z roku 2007 a 2008. Neméně důležitý je rozbor informací z regionálního tisku a internetových stránek vztahující se k životu ve městě Valašské Meziříčí.

1 CHARAKTERISTIKA SPOLEČENSKÉ ODPOVĚDNOSTI ORGANIZACÍ

Koncepce společenské odpovědnosti organizací byla ve svých prvopočátcích některými odborníky přijímána velmi rezervovaně. Navzdory tomu se teoretické předpoklady začaly postupem let stále více promítat do podnikové reality. Pro analýzu společensky odpovědných aktivit firmy je proto nezbytné si v první řadě charakterizovat základní pojmy, definice, předpoklady a přínosy spjaté se společensky odpovědným podnikáním.

1.1 Odpovědnost

Pro objasnění společenské odpovědnosti firem je důležité v první řadě vymezit pojem odpovědnost.

Pojem odpovědnost se využívá zejména ve spojení se samotným člověkem, především jeho přípravě k rozhodování, a důsledkům jeho rozhodnutí. Člověk se může rozhodovat sám, tedy sám za sebe a o sobě, nebo rozhoduje o něčem jiném za druhé nebo druzí mohou rozhodovat o nás (s námi či bez nás). Proto musíme otázku odpovědnosti zvažovat v jejich souvislostech – kdo je objektem, subjektem rozhodování, jaké existují závislosti v konkrétním rozhodnutí apod. Odpovědnost je zároveň úzce spojená s otázkou svobody a svobodou volby, zasahuje například do těchto oblastí: nauk o informaci a komunikaci, práva, do teorie a praxe řízení a vedení, politiky, historie, do náboženských struktur i včetně do vlastního svědomí. Odpovědnost se vztahuje ke každé profesi či povolání a není oblast, kde by odpovědnost za myšlenku a čin neexistovala. (Putnová, Seknička, 2007)

Pohled na odpovědnost firmy není v současné době zcela jednohlasný, tvoří ji tři názorové koncepty (Putnová, Seknička, 2007, s. 57):

- *podnik je pouze legální entita a nemá žádnou morální odpovědnost,*
- *podnik je morální subjekt, protože je tvořen lidmi,*
- *podnik je morální aktér, což je méně než subjekt, protože vzniká k určitému účelu, má tak užší morální odpovědnost.*

1.2 Vývoj společenské odpovědnosti organizací

Podstatné milníky společensky odpovědného podnikání pramení z monografie *Společenská odpovědnost organizací* (Petříková, 2008). Koncepty společenské odpovědnosti organizací (Corporate Social Responsibility, CSR) se teoretikové managementu zabývali již v polovině 20. století¹. Za zlomový okamžik můžeme považovat rok 1953, kdy Bowen vydal knihu s názvem *Social Responsibilities of the Businessman*. V této knize byla vymezena i první definice CSR z pohledu jednotlivce - podnikatele.

„Jedná se o závazky podnikatele uskutečňovat takové postupy, přijímat taková rozhodnutí nebo následovat takový směr jednání, které jsou žádoucí z hlediska cílů a hodnot naší společnosti.“

Definice se postupem 60. a 70. let modifikovala a upřesňovala. Zásadní upřesnění tkvělo v tom, že organizace, které respektují pouze legislativní rámec své podnikatelské činnosti, nelze považovat za společensky odpovědné. V roce 1979 navrhl Carroll definici CSR, která se opírá o 4 hlavní oblasti odpovědnosti, o kterých se však mnozí domnívali, že se vzájemně vylučují. Byla to odpovědnost ekonomická, právní, etická a filantropická. V roce 1991 A. B. Carroll uvedl základní rozdělení stupňů společenské odpovědnosti firem do tvaru pyramidy (viz níže), která zdůrazňuje hierarchii jednotlivých aspektů firemní odpovědnosti.

Carrolovy stupně společenské odpovědnosti organizace:

Ekonomická odpovědnost, kdy na sebe podnik bere závazek vyrábět výrobky a služby a prodávat je za spravedlivou cenu. Podstatné je provádět činnost takovým způsobem, jaký je v souladu s maximalizací zisku na akcii a udržovat silnou konkurenční pozici. Je důležité si uvědomit, že úspěšná firma je taková, která je konzistentně zisková.

Zákonná odpovědnost, kdy na sebe podnik bere závazek chovat se v souladu s místní legislativou. Je proto důležité provádět činnost takovým způsobem, který vyžaduje vláda a zákon. Zároveň musí respektovat jak státní tak i místní - regionální předpisy.

¹ Pravdou zůstává, že firma Baťa měla již v meziválečném období koncepci rozvoje, která nebyla postavena jen na špičkové produkci, rozšiřování trhu, zákazníkovi apod., ale rovněž na dlouhodobém rozvoji firmy, do kterého můžeme zahrnout péči o rozvoj zaměstnanců a jejich rodin, zvyšování jejich kvalifikace, zajištění zdravotní péče a rekreace a v neposlední řadě sportovní a společenské vyžití. Tyto aktivity vedly daleko za hranice továren a podílely se na rozvoji měst, regionů a celé společnosti (Petříková, 2008).

Etická odpovědnost, kdy na sebe podnik bere závazek chovat se v souladu s očekáváním společnosti, která nejsou upravena legislativou. Proto musí podnik přijmout společenské zvyky a etické normy. Je důležité rozpoznat nové nebo vyvíjející se zvyky a normy, které přijímá společnost. Firemní integrita a etické chování tedy fungují jako nástavba zákonů a regulací.

Dobrovolná, resp. filantropická odpovědnost, která není společností očekávána, ale nabývá na strategické úloze. Podnik na sebe bere závazek chovat se v souladu s charitativním a filantropickým hlediskem. Manažeři a zaměstnanci se zapojují do dobrovolné činnosti ve svém okolí, firma podporuje soukromé a veřejné vzdělávací instituce a zvyšuje ve svém okolí kvalitu života. (Carroll, 1991)

Obr. 1.1 Carrollova pyramida CSR. Zdroj: Carroll, 1991, s. 42.

V roce 1976 organizace OECD zformulovala Směrnice pro nadnárodní podniky (OECD Guidelines for Multinational Enterprises), které byly adresované právě nadnárodním společnostem vzhledem k jejich narůstající síle a nezodpovědnému chování. O rok později Reverend Leon Sullivan vydal principy², které měly přimět americké firmy podnikající v Jižní Africe, aby jednaly se zaměstnanci afrického původu stejně jako se zaměstnanci v Americe.

Odmítavý postoj vůči společenské odpovědnosti společnosti zastával významný ekonom a nositel Nobelovy ceny Milton Friedman. V 70. letech 20. století konstatoval, že jediná společenská odpovědnost firmy je využívání zdrojů a jejich následná přeměna na činnost vedoucí k vytvoření zisku, to vše v duchu fair play - respektování pravidel hry s existencí svobodné konkurence bez neetických podvodů. Jediné na čem Friedman stavěl společenskou odpovědnost byla tzv. ekonomická odpovědnost. (Friedman, 1970)

V 80. letech dochází k propojení CSR se skupinou tzv. „stakeholders“. V roce 1984 Freeman formuloval stakeholderskou koncepci, která charakterizovala podnikovou realitu a označila nejdůležitější skupiny, které podnik ovlivňují. Byl to významný krok i pro mnohé manažery, kteří měli zájem aplikovat CSR a kteří doposud nevěděli, kam mají zaměřit svou pozornost a komu být odpovědní.

V 90. letech se o koncept společenské odpovědnosti začala zajímat EU a v roce 1996 Jacques Delors (tehdejší předseda Evropské komise) inicioval vznik evropské expertní centrály – CSR Europe. V novém tisíciletí přichází další důležité okamžiky koncepce CSR. V roce 2000 byla v EU přijata Lisabonská strategie, která s CSR přímo souvisí, především s jejím hlavním cílem - „*stát se do roku 2010 nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností*“ (Evropská komise, 2009). Závěry z Lisabonského summitu vyústily ve vydání tzv. Zelené knihy (*Green Paper - Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility*), která obsahuje první definici CSR v Evropské unii (Commission of the European Communities, 2001):

„Společenská odpovědnost firem je dobrovolné integrování sociálních a ekologických hledisek do každodenních firemních operací ve spolupráci se zainteresovanými stranami podniku, neboli stakeholdery.“

² V roce 1999 byly principy publikovány jako Global Sullivan Principles for Corporate Social Responsibility (Sullivanovy globální principy společenské odpovědnosti podniků) s cílem zvýšit aktivní účast podniků v prosazování lidských práv a sociální spravedlnosti na mezinárodní úrovni (Krymláková, 2009).

V roce 2000 vyhlásil generální tajemník OSN Kofi Annan mezinárodní iniciativu nazvanou Global Compact, jejímž cílem je prosazení základních principů odpovědného podnikání po celém světě. Ani Evropská komise nezahálela a v roce 2001 zahajuje sérii konferencí pod názvem CSR Business Marathon, o rok později zakládá tzv. Multistakeholder Forum a v roce 2006 zřizuje Evropskou Alianci pro CSR.

Podle Evropské komise je CSR v souvislosti s hospodářskou krizí důležitější než kdykoliv předtím. Koncepce může pomoci vybudovat důvěru v podnikání a představit nové hodnoty, které mohou představovat cestu z krize. V březnu 2010 Evropská komise oznámila (European Commission, 2010): „*Obnovení strategie EU, která podporuje společensky odpovědné chování, je klíčovým prvkem pro zajištění dlouhodobé důvěry nejen ze strany zaměstnanců, ale i spotřebitelů.*“

Od počátku vývoje koncepce CSR můžeme zaznamenat vznik nejrozličnějších iniciativ, organizací, standardů, ukazatelů a jiných nástrojů, které umožňují koncept CSR zavádět a posléze i měřit. Všechny jmenované oblasti budou rozvedeny v následujících kapitolách.

1.3 Výklad pojmu Corporate Social Responsibility

Výklad společenské odpovědnosti firem je i po půlce století, během kterého se společenská odpovědnost vyvíjela, stále velmi široký a nejednotný. Na čem se lze shodnout je fakt, že od položení teoretických východisek společensky odpovědného podnikání se postupem let přešlo k uplatňování CSR v praxi. Nové poznatky i současná doba, charakterizovaná jako éra globalizace, přináší rozvoj konceptu CSR jak z pohledu mezinárodní a národní, tak i úrovně podnikové a potenciál jeho uplatnění je velmi rozsáhlý - liší se podle sfér komerčního působení, podle geografického uspořádání a kulturní úrovně jednotlivých zemí.

„*V překladu Corporate Social Responsibility se dopouštíme nepřesnosti, když překlad slova „social“ zužujeme jen na sociální nebo společenskou odpovědnost organizace, protože v sobě zahrnuje oba významy,*“ (Dytrt, 2006, s. 102).

Již jsme si uvedli první definici CSR, která zazněla na poli Evropské unie, další nejčastěji zmiňované definice CSR charakterizují vybrané organizace.

World Business Council for Sustainable Development³: „CSR je kontinuální závazek podniků chovat se eticky a přispívat k ekonomickému růstu a zároveň se zasazovat o zlepšování kvality života zaměstnanců a jejich rodin, stejně jako lokální komunity a společnosti jako celku,“ (WBCSD, 1998).

International Business Leaders Forum: „CSR je otevřené a transparentní podnikání založené na etických hodnotách a respektu k zaměstnancům, komunitám a životnímu prostředí. Přináší dlouhodobé hodnoty vlastníkům i celé společnosti.“

Business Leaders Forum v ČR: „CSR je dobrovolný závazek firem chovat se v rámci svého fungování odpovědně k prostředí i společnosti, ve které podnikají.“

Z uvedených definic vyplývá, že CSR je dobrovolná iniciativa, kterou je nutné naplňovat ve všech třech oblastech - sociální, ekonomické a environmentální. Společensky odpovědné chování přináší dlouhodobé hodnoty jak samotné firmě, tak i jejímu okolí a společnosti.

Další problém při definování CSR je, že její výklad splývá s jinými koncepcemi. Dobrým příkladem může být propojení s podnikatelskou etikou. V obou oblastech existuje velká nevyjasněnost terminologie, a proto vysvětlení jejich rozdílů bývá obtížnější. V současné době oblast etického a odpovědného podnikání utvářejí tyto základní směry:

- podnikatelská etika (Business Ethics, BE)
- společenská odpovědnost firem (CSR)
- vzájemná kombinace BE a CSR

BE se zajímá o střety zájmů, ochranu životního prostředí, slušnost a respektování pravidel, bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti, vztahy k zákazníkům a dodavatelům, bezpečnost a kvalitu výrobků, vztahy s odbory, práva zaměstnanců a nespočet dalších příkladů.

³ WBCSD – Světová podnikatelská rada pro trvale udržitelný rozvoj se o koncept CSR velmi zajímá, nejen že definovala jeho pojetí, ale na svých internetových stránkách má na toto téma zpracované tři základní publikace.

Obě koncepce - jejich definice, cíle a předpoklady apod. - se jeví velmi podobně. Vycházejí ze společných základů, především zohledňují ekonomické, sociální a environmentální aspekty při podnikání. V praktických dopadech na podnikání, sociální a životní prostředí tomu tak opravdu je. Přesto nejednoznačnost obou terminologií zásadní odlišení koncepcí komplikuje. Rozdíl mezi BE a CSR je možné popsat následovně:

BE je orientována zejména vnitřně, většina názorů se shoduje, že u BE je zdůrazňována převážně **reaktivní role** - přístup, který se nesnaží cokoli předvídat, ale pouze reaguje na to, co se už stalo (defenzivní, předcházení škodám). U CSR je **role proaktivní** – ofenzivní (přinášet společenský užitek), je zaměřena "dopředu", usiluje o to předvídat, co se stane, a předcházet událostem. V pravou chvíli přebírá iniciativu. Tyto názory však zůstávají do jisté míry sporné, vzhledem k vývoji BE a CSR, jejich vzájemnému prolínání a společném cíli – začlenit ekonomické, sociální a environmentální hledisko do strategické úrovně firem. (Čaník, Čaníková, 2006)

1.4 Předpoklady CSR

Základní předpoklady CSR vychází ze čtyř hlavních podmínek:

1. Podniky budou jednat eticky a odpovědně nad rámec zákonných norem

To znamená, že ve všech třech pilířích CSR by se měla zavádět opatření, která směřují k naplňování konceptu CSR. Tato dobrovolná opatření jsou obsažena v každé kapitole jednotlivých oblastí CSR.

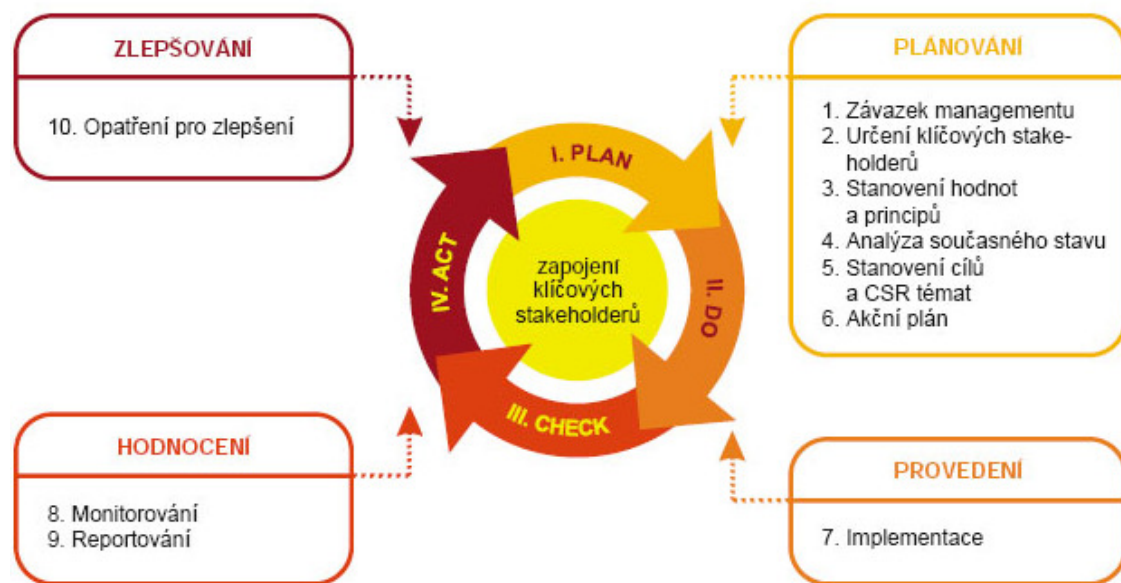
2. Fungující koncept CSR vyžaduje strategický přístup

CSR nelze brát jako nástavbu k podnikatelské činnosti, musí se stát její součástí – koncepce musí být tedy začleněna do dlouhodobé strategie podniku. CSR je definovaná nejvyšším vedením firmy a implementace postupuje od shora dolů a prolíná celou firmou jako takovou. Proces zapracování CSR do strategie podniku probíhá v několika krocích (Krymláková, 2009, s. 80):

- *definování vizí, poslání, firemních hodnot a etických kodexů*
- *analýza zainteresovaných skupin (stakeholders) podniku, která bude definována v následující kapitole*

- *analýza potřeb a požadavků zainteresovaných skupin a jejich možností vlivu na podnik, jejich potřebnosti a konečného přínosu*
- *definování konkrétních společensky odpovědných aktivit a projektů pro jednotlivé zainteresované skupiny, důležitý je v tomto případě i soulad s podnikovými cíli a stěžejní podnikatelskou činností (core business)*
- *srovnání CSR aktivit u konkurence*
- *časový a finanční plán aktivit jednotlivých zájmových skupin a jmenování odpovědné a kontaktní osoby*
- *integrace konceptu CSR do podnikových procesů*
- *realizace projektů konkrétní CSR strategie*
- *kontrola konceptu CSR se zohledněním změn výchozího stavu*
- *report o výsledcích CSR strategie*

Pro větší přehlednost lze samotnou implementaci CSR zasadit do Demingova cyklu PDCA (Plan – Do – Check - Act).

Obr. 1.2 Implementace CSR. Zdroj: Csr-online, 2008b.

3. Koncept CSR by měl být v souladu se stěžejní činností podnikání

Každá firma má jiné pojetí CSR, neexistuje tedy jediná obecně platná koncepce CSR, která je implementována ve všech firmách, např. pokud firma produkuje chemické

látky, měla by mít snahu, aby její činnost negativně neovlivňovala životní prostředí a zdraví zaměstnanců. Pokud by tuto negativní činnost firma nemohla z větší míry ovlivnit, měla by se snažit tyto dopady minimalizovat např. zvýšenými investicemi do nových technologií, v rovině sociální poskytovat školení svým zaměstnancům, jak nakládat s nebezpečnými látkami apod.

4. Pojetí CSR by měl být v souladu s firemní kulturou

CSR by měla být ve shodě s podnikovou vizí, hodnotami, s dlouhodobým podnikatelskými cíly a strategií organizace. CSR musí mít podporu top managementu, aby mohla být úspěšně zavedena a přijata.

(Krymláková, 2009)

1.5 Základní charakteristiky CSR

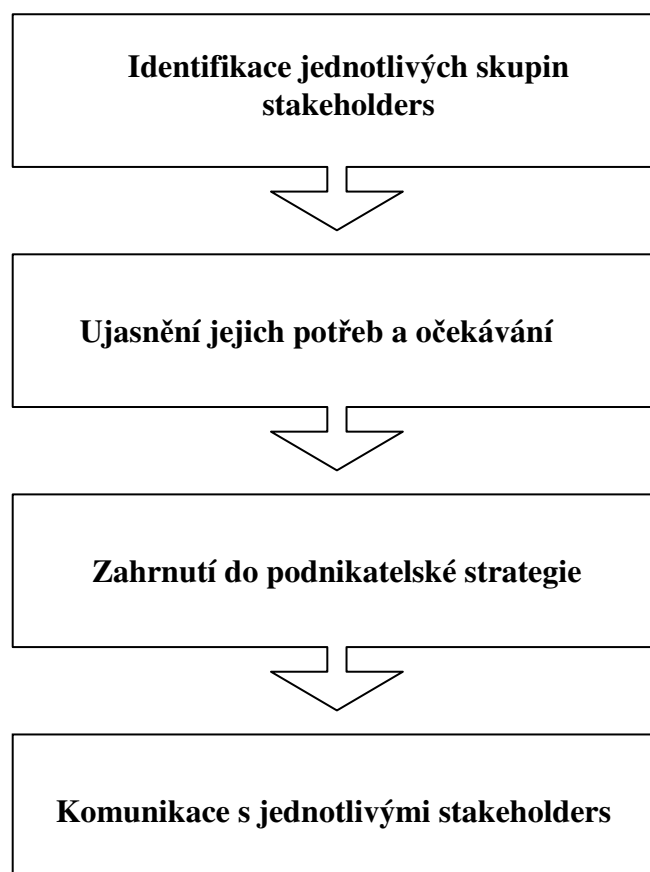
Koncept společensky odpovědného chování můžeme shrnout do následujících bodů (Nejedlo, 2006):

- podnikání s ohledem na tzv. **triple – bottom – line**⁴
- **dobrovolnost** - CSR nelze vymáhat zákony, předpisy; nemá podobu regulace nebo nařízení; podnikání, které odpovídá nebo jde nad rámec etických, komerčních a společenských očekávání.
- **dlouhodobá a trvalá záležitost** - CSR je nutné aplikovat do dlouhodobých cílů, vizí a hodnot dané organizace.
- **důvěryhodnost** – podpora vlastníků, managementu firmy; nutné začlenit principy CSR do denního fungování firmy, zaměstnanci se ztotožňují s hodnotami firmy.
- **dialog se stakeholders** tj. se zainteresovanou stranou: zákazníci, akcionáři, zaměstnanci, dodavatelé, investoři, zástupci státní správy, neziskové organizace média, odbory a mezinárodní organizace = všechny osoby, instituce či organizace, které mají vliv na chod podniku nebo jsou fungováním podniku ovlivněny.

⁴ „Triple – bottom – line: představuje zkratku 3P (profit, people, planet), podnikání které stojí na 3 základech CSR - ekonomickém, sociálním, environmentálním“ (Trnková, 2004, s. 7).

1.6 Dialog se stakeholders

Na zainteresované skupině, neboli stakeholders, je celý koncept CSR postaven. Organizace musí respektovat zájmy všech stakeholders, proto je důležité, aby podnik v první řadě jednotlivé skupiny, mající přímý vliv na jeho podnikání, správně identifikoval. Identifikace je v tomto procesu klíčová, protože každá firma disponuje odlišnou skupinou stakeholders. Jedná se o aplikaci CSR v praxi, která určuje, kam podniky mají zacílit svou pozornost a vůči komu mají být zodpovědní. Tento dialog je často popisován jako *stakeholderská analýza (stakeholders analysis)* a může napomoci k legitimnější a efektivnější implementaci etických principů. Dialog se stakeholders probíhá v jednotlivých krocích. (Nejedlo, 2006)

Obr. 1.3 Dialog se stakeholders. Zdroj: Nejedlo, 2006.

V rámci těchto kroků si můžeme uvést konkrétní příklad zainteresované strany. Po její identifikaci (např. komunita – staří lidé), přichází na řadu krok druhý, v němž si firma ujasní jaké potřeby a očekávání tato komunita má - špatný stav domova důchodců v blízké lokalitě.

V následujícím kroku firma vše zapracuje do své podnikatelské strategie (musí určit kdo, kde, jak, za co domov důchodců opraví, popř. přispěje na část jeho opravy). Firma si může vyhradit na tuto činnost speciální fond, tvořený konkrétním procentem ze zisku, příspěvky od zaměstnanců apod. V poslední fázi je nepostradatelná otevřená komunikace, v tomto případě se zřizovatelem domova důchodců, např. městem nebo krajem. Tato komunikace by měla být dlouhodobého a aktivního charakteru pro obě skupiny – firmu i komunitu. Dialog může vyústit v dlouhodobé mezisektorové partnerství⁵. Aby se předešlo nepřesným výsledkům analýzy zainteresovaných skupin, je potřebná dobrá znalost podnikového okolí.

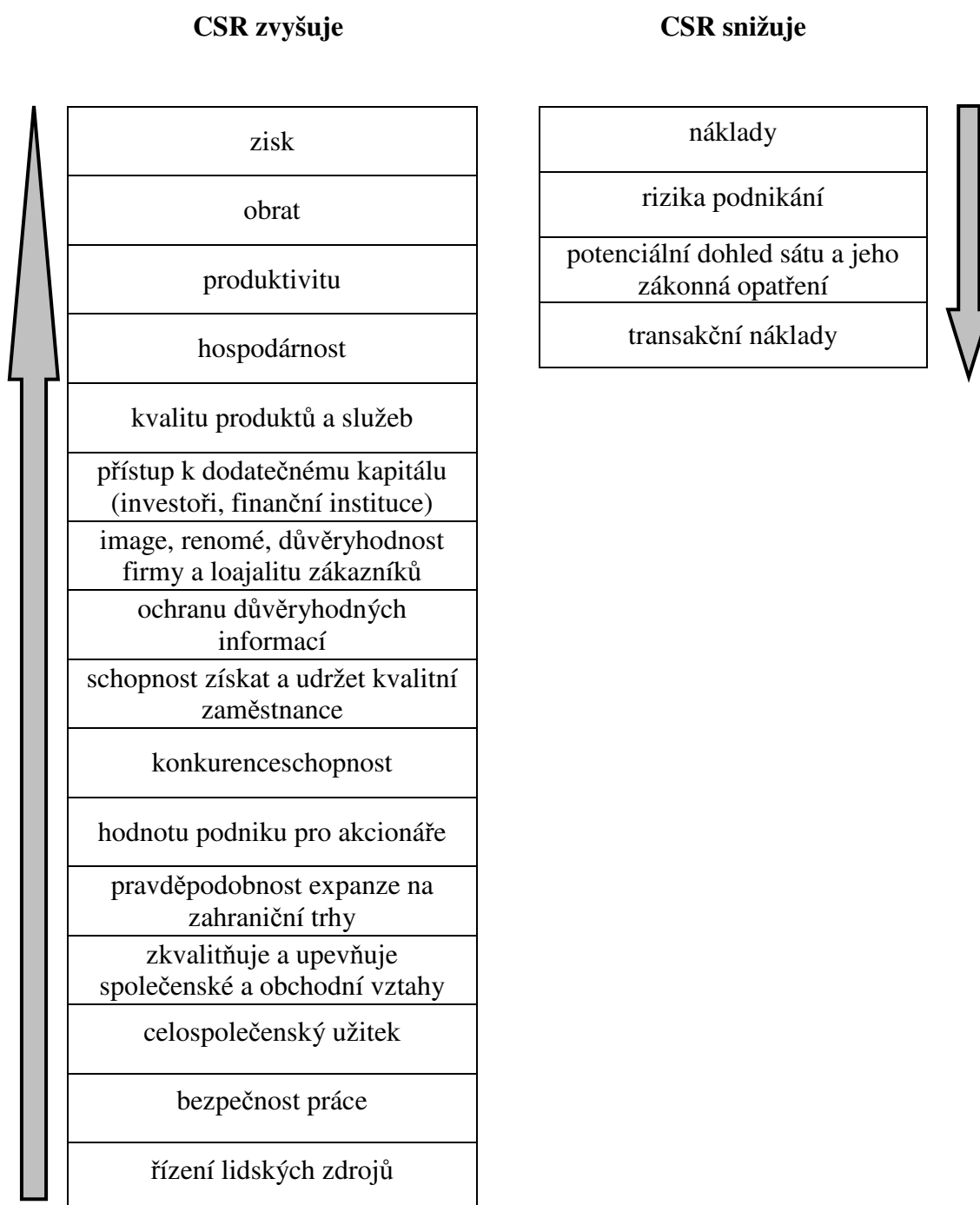
Pojetí CSR musí být opravdové a věrohodné, aby firma mohla ohodnotit přednosti, které CSR nabízí. Mezi základní předpoklady, které souvisí s věrohodností u veřejnosti, jsou (Trnková, 2004, s. 9):

- *osobitost – odlišnost firmy k přístupu CSR od ostatních firem*
- *autentičnost – lidé ve firmě by měli být přesvědčeni o správnosti CSR*
- *transparentnost – pravdivé informace o své činnosti a dovolit nezávislé pozorování*
- *důslednost – týká se dodržování principů CSR*

⁵ Mezisektorové partnerství Cross-Sector (Multi-Sector) Cooperation/Collaboration - sektory se rozdělují do třech skupin. Prvním sektorem je stát, který vytváří podmínky pro fungování společnosti, druhým je komerční sektor – firmy a posledním sektorem je občanská společnost - neziskové organizace, komunity, neformální sdružení. (Potůček, 2005)

1.7 Přínosy CSR

Zavedení konceptu CSR přináší zjevné výhody o čemž svědčí dlouhodobá zkušenost zahraničních i českých firem, které podnikají v duchu CSR. Pokud firma implementuje CSR do strategické úrovně svého podnikání, odměnou jí můžou být tyto přínosy, které Krymláková přehledně zpracovala do následujícího zobrazení (Krymláková, 2009, s. 87).

2 OBLASTI CSR

Jak už bylo v úvodu zmíněno, koncept CSR stojí na třech pilířích – ekonomickém, sociálním a environmentálním. V případě, že by firma chtěla mít koncepci CSR zabudovanou ve své podnikatelské strategii, nesmí žádnou z oblastí opomíjet. Firemní aktivity jednotlivých částí CSR by měly být rovnoměrně zastoupené a pokud možno ve vzájemném souladu, protože společenská odpovědnost žádnou z oblastí nepovyšuje nad druhou. Firma se tedy nesoustřeďuje jen na dosažení zisku, jak tomu bylo v minulosti, ale i na sociální a environmentální aspekty své činnosti.

Trnková (2004) ve své publikaci *Společenská odpovědnost firem – kompletní průvodce tématem & závěry z průzkumu v ČR a závěry z průzkumu v ČR* ke každé oblasti přiřadila výčet odpovídajících aktivit podniku. Konkrétní příklady a indikátory měření výkonu u dané oblasti jsou zpracované za podpory monografie *Společenská odpovědnost organizací* (Petříková, 2008).

2.1 CSR v ekonomické oblasti

I přesto, že mezi hlavní cíle CSR patří uspokojování potřeb všech zainteresovaných stran, není možné opomenout fakt, že je vždy zapotřebí začít uvnitř vlastní organizace – u svých zákazníků, zaměstnanců, dodavatelů a odběratelů. Obecně můžeme říci, že společensky odpovědné a etické chování firem hraje důležitou roli v ekonomickém a společenském rozvoji země. Mezi aktivity ekonomické oblasti CSR patří:

1. Formulace kodexu, který odráží podnikatelské chování firmy, jedná se zejména o etický kodex

Etické kodexy (z angl. Code of Business Ethics) patří mezi základní a nejvíce používané nástroje integrace etiky do podnikání. Etický kodex se ve většině příkladů vytváří nebo upravuje při příchodu nového vlastníka popř. při změně vrcholového managementu. Je to důležitý integrační nástroj, který má většinou podobu písemného dokumentu (může být i nepsaný), v němž jsou zahrnuty principy a zásady jednání, které by měli zaměstnanci v dané firmě dodržovat. Tento soubor konkrétních pravidel vychází z hodnot a principů organizace. Etické kodexy ukazují zaměstnancům, zákazníkům, akcionářům, jiným firmám a široké veřejnosti, co lze po etické stránce od organizace očekávat.

Kodexy existují i v oblasti profesionálních asociací, tzv. ideály povolání, které představují vzory dobrých vlastností a způsoby vykonávání určitého povolání. *Profesní kodexy* mají lékaři, advokáti, učitelé, novináři, manažeři atd. Etický kodex nemá právní platnost (k dodržování kodexu nelze nikoho nutit), jeho porušení může být řešeno postihem, který by měl být v kodexu stanoven (mechanismus při řešení konfliktů). Etický kodex by měl být srozumitelný, přehledný, snadno aplikovatelný do firemní praxe⁶.

Pokud firma má vyhotovený etický kodex, tak jí to přináší spoustu výhod. Zaměstnanci sídlí společné hodnoty firmy, což zvyšuje jejich pracovní morálku a loajalitu vůči firmě. Etický kodex snižuje počet soudních sporů, zlepšuje finanční výsledky, zvyšuje otevřenost a pravdivost komunikace uvnitř firmy. Vedení podniku usnadňuje zavádění inovací a jiných podstatných změn. Etický kodex obecně zlepšuje vnitřní i vnější prostředí podniku. (Bláha, 2001)

Z řad odborníků zaznívají ale i opačné názory na význam etického kodexu, např. že etický kodex neplní svůj účel a jeho obsah bývá příliš obecný - nepostihuje skutečné etické prohřešky. Kodex nemá vliv na chování lidí, které je důsledkem výchovy a lidé své postoje a hodnoty měnit nebudou. V podnicích, kde je vytvořená pevná firemní kultura (na bázi neformálních vztahů), etický kodex postrádá na své důležitosti. (Čaník, Čaníková, 2006)

Mezi další nástroje, které integrují principy etického jednání do politiky patří (Putnová, Seknička, 2007):

- **etický výcvik a vzdělávání** – prohlubování znalostí a vědomostí pracovníků, prověřování jejich schopností řešit eticky problémové situace, pracovník, který má vyšší rozsah pravomocí by se měl mít intenzivnější výcvik i vzdělávání
- **etické výbory** - složený z odborníků z praxe i akademické sféry dohlíží na dodržování etického programu ve firmě
- **etické vzory** neboli etický leadership - konkrétní příklady jednání a chování manažerů z každodenní praxe, což je velmi motivační prvek pro ostatní zaměstnance (i v opačném případě – neetické chování vedoucího může motivovat pracovníka k neetickému jednání)

⁶ Dobře sestavený kodex obsahuje 10 – 20 oblastí a formuluje konkrétní principy pro rozhodování v daných oblastech, např. jednání se zákazníky, dodavateli, konkurencí, práva zaměstnanců, řešení konfliktů, bezpečnost a kvalitu produkce, korupci, ochrana životního prostředí, sdělování informací, základní hodnoty organizace apod. Deklarované etické principy by měly být v organizaci sdílené a dobrovolně uznané.

- **úřad firemního ombudsmana** – představuje zcela nezávislou pozici vzhledem k podnikovému managementu, také je neutrální vůči zaměstnancům, zaměřuje se na dodržování rovnováhy ve vztahu zaměstnavatel, zaměstnanec a zákazník
- 2. Zajištění „průhlednosti“ podniku** - podnik by měl jednat transparentně jak uvnitř podniku, tak i směrem k jeho okolí.
- 3. Uplatňování principů dobrého řízení** - corporate governance⁷ = správa a řízení obchodních společností.
- 4. Vztahy s akcionáři (shareholders dialogue)** – prezentace srozumitelných a spolehlivých informací akcionářům. Vztah mezi akcionáři a firmou by měl být založený na důvěře.
- 5. Chování k zákazníkům/spotřebitelům** – např. mít zájem o názory svých zákazníků (průzkumy spokojenosti), zajištění věrnostních programů, efektivní řešení jejich stížností a reklamací.
- 6. Chování k dodavatelům** – velmi důležité je pro firmu včas hradit své závazky, výběr dodavatelů se stejným etickým zaměřením, zjišťování spokojenosti a řešení případných stížností, dodržování smluvních podmínek.
- 7. Chování k investorům** – zajištění pravdivých a úplných informací o své činnosti.
- 8. Odmítnutí korupce** – poskytovat nebo přijímat finanční obnosy či jiné požitky je v rozporu s CSR.

Indikátory měření výkonu ekonomické oblasti CSR: zveřejňování dosahovaných ekonomických ukazatelů, etický kodex a jeho dodržování, matchingový fond (zaměstnanecký fond, do kterého zaměstnanci přispívají na charitativní účely), certifikát ISO, ceny za kvalitu,

⁷ Corporate governance definuje jednak vztahy mezi vedením společnosti, její radou, akcionáři a ostatními dotčenými subjekty a jednak způsob jakým jsou dosahovány cíle dané společností, struktura jejich orgánů a jak je plněn dohled nad její činností. Správa a řízení společností se od samého vzniku podnikání potýká s problémy spojenými s delegováním moci i zodpovědnosti. Po korporátních skandálech na americkém i evropském trhu (zkreslování údajů o výsledcích činnosti a korupčních aktivit firem Enron, WorldCom, Parmalat aj.) byly v roce 1999 byly přijaty **Zásady OECD pro řízení a správu společností** (OECD Principles of Corporate Governance). Podle těchto zásad je řízení a správa společností klíčovým prvkem při zlepšování ekonomické efektivnosti podniků. Revize zásad v roce 2004 se soustřeďuje na posílení práv akcionářů a ostatních dotčených subjektů (včetně věřitelů), předcházení střetů zájmů, zabránění zneužívání přidružených společností, zpřehlednění pravidel odměňování vedoucích pracovníků a managerů, zajištění integrity finančního trhu, transparentnost a vymahatelnost stanovených pravidel. (Kúdelková, 2006)

značky kvality, nové závazky, noví zákazníci, počet a tempo inovací, počet případů nedodržení lhůt splatnosti, stížnosti zákazníků, výsledky průzkumu spokojenosti zákazníků, počet opakovaných objednávek, stížnosti na reklamu.

2.2 CSR v sociální oblasti

Sociální oblast CSR lze rozdělit na dva hlavní proudy – interní zabývající se péčí firmy o své zaměstnance a externí týkající vztahu k místní komunitě. Mezi aktivity sociální oblasti CSR patří:

2.2.1 Vnější sociální oblast – místní komunita

Firemní filantropie - Corporate philanthropy

„Termín filantropie pochází z řeckých slov philein (láska) a anthropos (člověk), dá se tedy přeložit jako "láska k člověku". V současnosti se používá ve významu "lidumilství", "dobročinnost" nebo "pomoc sociálně slabým". Pojem filantropie je spjat též s pojmy příbuznými, mezi něž patří mecenášství, charita, altruismus a další. Velice často bývá filantropie přímo zaměňována za dobročinnost či charitu – pojem filantropie je však těmto pojmům nadřazen,“ (Nadace VIA, 2008).

Firemní filantropie zahrnuje finanční příspěvky, věcné dary, poskytnutí služeb, zapůjčení produktu nebo majetku. Firmy, které mají propracovanou strategii dárcovství, mají dlouhodobé partnerství s neziskovou organizací.

Firemní dobrovolnictví

Firemní dobrovolnictví je forma firemního dárcovství. Firma namísto finančních prostředků daruje nevládní neziskové organizaci (dále jen NNO⁸) čas a schopnosti svých zaměstnanců na veřejně prospěšný projekt. Tato forma pomoci je významná proto, že jde o společnou práci zaměstnavatele a zaměstnance. Firma, která se dobrovolnických aktivit účastní, si buduje ve společnosti i mezi vlastními zaměstnanci lepší image. (Fórum dárců, 2010)

⁸ NNO je zkratka pro nevládní neziskovou organizaci, v ČR definované zákonem – nadace, nadační fondy, občanská sdružení včetně odborových organizací, obecně prospěšné společnosti, církve a náboženské společnosti, politické strany. Nevznikají kvůli finančnímu zisku, ale kvůli svému poslání.

Dialog s tzv. stakeholders

Pojem stakeholders i princip stakeholderské analýzy jsme si vysvětlili v předcházející kapitole, v sociální oblasti CSR za stakeholders můžeme považovat např. neziskové organizace a místní komunitu. Společensky odpovědná firma se snaží být dobrým sousedem a její komunitě něco přinést, podílí se na řešení lokálních problémů a snaží se omezovat negativní dopady své činnosti atd.

Angažovanost v komunitě (community engagement)

Společensky prospěšné aktivity firmy jsou uskutečňovány v rámci bezprostředního okolí, např. mentoring a poradenství svých zaměstnanců v neziskové organizaci.

Indikátory měření výkonu externí sociální odpovědnosti: absolutní objem darovaných příspěvků, poměr darovaných příspěvků k hrubému zisku, objem nefinančních darů, počet hodin firemního dobrovolnictví, pozitivní nebo negativní reakce médií na firemní aktivity, výsledku průzkumu firemní image atd.

2.2.2 Vnitřní sociální oblast – pracovní prostředí

Rozvoj lidského kapitálu

Každý zaměstnanec by se měl seznámit a konzultovat s firmou možnost svého kariérního rozvoje. Rozšiřování znalostí a dovedností zaměstnanců probíhá prostřednictvím školení, kurzů, poskytnutí placeného volna ke studiu atd.

Zdraví a bezpečnost zaměstnanců, dodržování pracovních standardů

Jedním ze základních předpokladů je znalost v základních předpisech pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP). Firma může mimo legislativní požadavky poskytovat zaměstnancům nadstandardní zdravotní péči, očkování, sportovně – relaxační benefity apod. Uspořádání pracovního místa a poloha při jaké zaměstnanec vykonává svou činnost také významně ovlivňuje pracovní výkon, proto může být v rámci CSR použita analýza, která zjistí zda pracoviště firmy vyhovuje ergonomickým standardům.

Vyváženost pracovního a osobního života zaměstnanců (Work-life Balance)

Work-life balance je pojem, který zahrnuje hledání rovnováhy mezi pracovním (kariérové postupy a ambice) a soukromým životem (volný čas, rodina, duchovní rozvoj) jednotlivce. Negativní dopady časově i fyzicky náročné práce je možné eliminovat mnoha způsoby např. pružnou pracovní dobou, prací z domova nebo zkrácením pracovní doby. Podpora rodinného života může být iniciována ze strany firem např. příspěvkem na hlídání dětí, v případě velké firmy vybudování firemní školky. Neméně důležitá je ze strany organizace i podpora při návratu zaměstnanců z rodičovské dovolené, po dlouhodobé nemoci apod.

Rovné příležitosti (pro ženy a muže a ostatní skupiny obecně)

Je důležité, aby firma nastavila rovné podmínky a pravidla jak pro nábor nových zaměstnanců, tak i pro odměňování a možnosti kariérního postupu všem zaměstnancům. Základem spravedlivého odměňování je průběžné hodnocení zaměstnance z pohledu výsledků práce (množství, kvalita, náklady) a jeho pracovního chování (iniciativa, píle, umění jednat s lidmi atd.). Rozmanitost na pracovišti – souvisí s předchozím bodem o rovných příležitostech, firmy by měly mít nastavit rovné podmínky pro etnické minority, handicapované a starší lidi a nesnažit se nikoho diskriminovat.

Zajištění rekvalifikace propouštěných zaměstnanců pro jejich další uplatnění

Zajištění rekvalifikace propouštěných zaměstnanců je často zmiňováno pod pojmem „outplacement“. Zaměstnavatelé poskytují odcházejícím zaměstnancům finanční podporu, pomoc při hledání práce, rekvalifikaci a školení.

Poskytování jistoty zaměstnání

Zaměstnavatel nesmí dávat svým zaměstnancům najevo, že o pracovní pozici mohou kdykoli přijít. Zaměstnanci se mohou cítit pod neustálým tlakem a může to nepříjemně ovlivňovat i kvalitu jejich odvedené práce. Otázka jistoty zaměstnání je v současné době ekonomické krize velmi důležitá.

Dodržování lidských práv, zákaz dětské práce

Dodržování lidských práv je součástí Všeobecné deklaraci lidských práv. Nejedná se o mezinárodní a právně vymahatelnou smlouvu, je však uznávaná na celém světě.

Indikátory měření výkonu interní sociální odpovědnosti: struktura zaměstnanců (pohlaví, věk, rasa), počet proškolených zaměstnanců, počet flexibilních úvazků, výše platů a povaha benefitů, počet absenčních dní, počet zaměstnaneckých stížností, certifikáty OHSAS 18001, SA8000, AA 1000, ukazatelé rovných příležitostí, rozvoj lidského kapitálu (poměr částky k hrubým mzdám).

2.3 CSR v environmentální oblasti

Environmentální pilíř CSR je postaven na základních principech – *udržitelném rozvoji a udržitelné spotřebě*. Trvale udržitelný rozvoj definovala Světové komise pro životní prostředí a rozvoj (WCED): „*Trvale udržitelný rozvoj je takovým rozvojem, který dokáže uspokojit potřeby současné generace, aniž by ohrozil schopnost uspokojovat potřeby generací budoucích.*“⁹ Udržitelný rozvoj zahrnuje ochranu a obnovu ekosystému a biodiverzity (druhové rozmanitosti), dále udržitelné využívání přírodních zdrojů a příznivý rozvoj města a venkova. Udržitelná spotřeba znamená spotřebovávat produkty a zdroje v míře slučitelné s udržitelným rozvojem. (Kotková, 2009)

Do dalších principů, které se dotýkají environmentální oblasti CSR, můžeme zařadit *princip předběžné opatrnosti* - pokud nevím, jaký bude důsledek činnosti, provádím ji výjimečně opatrně, nebo se jí vyhnou (např. vypouštění chemikálií do odpadních vod) a *princip "znečišťovatel“ platí* – kdy škody na životním prostředí musí hradit ten, kdo je způsobí. (Ekolist.cz, 2010)

Poslední dva zmiňované principy se dotýkají zejména výrobních podniků. Právě ty by se měly zaměřit především na ekologickou politiku, která vede ke snižování spotřeby energií, vody, emisí nebezpečných plynů, eliminaci nebezpečného odpadu využívání obnovitelných zdrojů atd. Instituce, které nabízejí služby, např. banky nebo úřady, se mohou v rámci

⁹ Zpráva Světové komise pro životní prostředí a rozvoj (WCED) *Naše společná budoucnost* přinesla v roce 1987 definici trvale udržitelného rozvoje. (Enwiki, 2010)

environmentální oblasti angažovat ve třídění odpadu, snižování spotřeby papíru, omezování letecké přepravy atd. Do aktivit environmentální oblasti CSR můžeme podle Petříkové (2008) zařadit:

1. **Zavedení ekologické výroby, produktů a služeb – čistší produkce¹⁰**, standardy environmentálního managementu a auditu EMAS či řady ISO 14000, FSC – certifikace šetrného lesního hospodaření apod.
2. **Environmentální politiku** – zahrnuje výběr dodavatelů podle environmentálních kritérií, spolupráci se stakeholdery na environmentálních aktivitách, environmentální školení atd.
3. **Úspory zdrojů** – podnik se snaží zavádět opatření na úsporu energie (důkladná izolace, regulátory topení, využití sluneční energie, biomasy), na úsporu vody (využití užitkové vody ve výrobním procesu).
4. **Třídění a recyklaci** – se v posledních letech staly poměrně rozšířeným jevem. Jedná se např. o třídění a recyklaci papíru, plastu, tonerů, cartige. Z pohledu minimalizace odpadu se může využívat tisk z obou stran papíru, v bankovním styku lze využít elektronických výpisů, nahrazení části papírové dokumentace její elektronickou verzí atd.
5. **Ekologicky šetrný nákup a doprava** – firmy mohou nakupovat recyklovaný papír, ekologické čisticí prostředky nebo energeticky nenáročná zařízení. Pro ochranu životního prostředí je vhodné, pokud firma nakupuje od místních dodavatelů, popř. využívá ekologicky šetrné cesty do práce a omezuje služební cesty svých zaměstnanců, které nahrazuje například videokonferencemi.
6. **Produkty a balení** – firma může využívat označení *Ekologicky šetrný výrobek/služba*¹¹ (výrobky nebo služby označeny ekoznačkou) popř. *Environmentální prohlášení o*

¹⁰ **Čistší produkce** (Clean Production, CP) je dobrovolný nástroj, který zvyšuje efektivitu ve využívání vstupních zdrojů a tím prospívá k ochraně životního prostředí, spotřebitele i zaměstnance. CP je preventivní strategie, která zajišťuje ekonomicky výhodný způsob snižování negativních dopadů výroby či poskytování služeb na životní prostředí. Zabývá se také ekonomickou stránkou výroby a zvyšuje tak efektivitu, rentabilitu i konkurenceschopnost podniku či organizace. (CENIA, 2009b)

¹¹ **Ekoznačení** se používá pro označení výrobků a služeb, které jsou v průběhu celého životního cyklu šetrnější nejen k životnímu prostředí, ale i ke zdraví spotřebitele. Tyto výrobky a služby se označují logem, které spotřebitel snadno identifikuje a může si být jistý, že u označeného výrobku (služby) bylo provedeno hodnocení nezávislou třetí stranou. (CENIA, 2009c)

produktu¹². V otázce obalových materiálů by se měla snažit o jejich minimalizaci popř. o využití jejich ekologicky šetrné varianty.

7. Zmenšování dopadů na životní prostředí, investice do nejlepších dostupných technologií – tzv. BAT (Best Available Techniques¹³)

Indikátory měření výkonu environmentální odpovědnosti CSR: environmentální dopad produktů a služeb (výroba, balení, doprava), celková spotřeba vody, množství vyprodukovaného odpadu, podíl recyklovatelného odpadu, množství emisí CO₂ a skleníkových plynů, množství používaných nebezpečných látek, pozitivní nebo negativní reakce médií a veřejnosti ohledně dopadu na životní prostředí, zavedené certifikáty ISO 14001, osvědčení EMAS nebo Responsible Care, zastoupení bezodpadových, energeticky a materiálově nenáročných technologií.

V rámci environmentálního pilíře je na místě vysvětlit pojmy jako *offshoring*, *greenwashing* a *Barterový způsob společenské odpovědnosti*.

Pojem **offshoring** je v poslední době spojen především s rozvojovými zeměmi. Jedná se o přesun výrobních kapacit nadnárodních korporací do oblastí, které jsou z hlediska nákladů velmi výhodné a právě rozvojové země jsou offshoringem postihnuty nejvíce. Rozvinuté země tam přesunují svou výrobu a platí minimální náklady (mzdy, daně, nákup pozemku atd.) než kdyby výrobní činnost prováděly v zemi vlastní. Často však dochází k porušování zákonů a k devastaci životního prostředí. Nadnárodní korporace se ve většině případů porušování práva nedopouští, ale v její prospěch jedná stát, který například žádost o vydání environmentálního povolení vyřídí kladně, i přesto, že je tato žádost v rozporu s místními zákony. Problémem, který se netýká jen životního prostředí, je neexistence příslušných zákonů v rozvojových zemích, které by zamezily velkým společnostem zneužívat hospodářsky slabší státy. (Gregor, 2007) Pomocí offshoringu mohou podniky snížit své

¹² **Environmentální prohlášení o produktu** (Environmental Product Declaration – EPD) je soubor měřitelných informací o vlivu výrobku nebo služby na životní prostředí v průběhu celého životního cyklu např. spotřeba energií a vody, produkce odpadů, vliv na změnu klimatu apod. (CENIA, 2009a)

¹³ **BAT (Best Available Techniques)** – „nejlepší dostupné techniky představují nejpokročilejší stupeň vývoje použitých technologií a způsobu jejich provozování, které mohou být zavedeny v příslušném odvětví za ekonomicky a technicky přijatelných podmínek a to při dosažení nejúčinnější ochrany životního prostředí jako celku.“ Hodnocení BAT vychází z technické úrovně zařízení (dosahovaná výše emisí a množství produkovaných odpadů), materiálové a energetické náročnosti, způsobu a nástrojů environmentálního řízení a ekonomických možností provozovatele zařízení. V hodnocení jsou zohledněny dokumenty, které obsahují plány snižování emisí, plány odpadového hospodářství, podmínky provozu vycházející z dokumentace atd. (CENIA, 2009d).

výrobní náklady až o 60%. Země používané k offshoringu: Indonésie, Mexiko, Střední a Jižní Amerika, Filipíny, Jižní Afrika a země východní Evropy. (Zemánek, 2005)

Špatné příklady velkých firem v souvislosti s offshoringem (Kotková, 2009):

Společnost Shell – pálí zemní plyn z ropných vrtů v deltě řeky Niger, což má negativní vliv na zdraví obyvatel i na stav životního prostředí, rovněž tato činnost přispívá ke zvyšování emisí skleníkových plynů. Tyto aktivity jsou v rozporu s místní legislativou.

Společnost Coca-Cola - v indickém státě Kerala spotřebovává při výrobě takové množství vody, které způsobuje úbytek vody v okolí. Společnost je obviněna i z distribuce toxického odpadu. Obě obvinění firma rezolutně popírá a odmítá převzít zodpovědnost.

Greenwashing – je neoprávněné přivlastnění si ekologických benefitů za účelem vytvoření „proekologické image“. Greenwashing praktikují firmy, vlády, politici i nevládní organizace za účelem podpory prodeje, nápravy pověsti a jiných důvodů. Jednoduše by se dalo říct, že firmy a zmíněné instituce se snaží vypadat „zeleněji“ než ve skutečnosti jsou. Ve světě se uděluje ocenění Dřevěná lžice za nejhorší greenwashing a existuje i projekt *GreenWashing Index* na internetové stránce www.greenwashingindex.com, kde běžní uživatelé hodnotí „zelené reklamy“, zda jsou autentické a pravdivé nebo falešné a klamavé. (Strnad, 2009)

Barterový způsob společenské odpovědnosti – vyvážení neudržitelné činnosti (často i v rozporu s místní legislativou) pozitivními aktivitami v jiných, nesouvisejících oblastech, které jsou však méně nákladné. Firmu, která do svého okolí vypouští nebezpečné látky, nemůžeme považovat za společensky odpovědnou, ani v případě, že v dané lokalitě postavila centrum pro nevidomé. (Kotková, 2009)

3 INSTITUCE PODPORUJÍCÍ KONCEPT CSR

Koncept CSR se během svého vývoje stal nepostradatelnou součástí mezinárodních, zahraničních, ale také národních iniciativ a organizací. Všechny organizace, na jakékoli úrovni, mají jedno společné – snahu o zviditelnění „společensky odpovědného chování“. Platí, že odpovědné chování je nezbytným předpokladem trvale udržitelného rozvoje. Proto se problematika CSR stává globálním nástrojem v boji proti neetickému jednání, poškozování životního prostředí a porušování lidských práv. Instituce, které propagují myšlenku CSR, provádí výzkumy, shromažďují poznatky, pořádají konference a vzdělávací semináře, spolupracují s ostatními organizacemi apod.

3.1 Globální iniciativy a mezinárodní organizace

Mezi významné globální iniciativy mezinárodních organizací patří nejrozšířenější iniciativa společensky odpovědného podnikání **OSN Global compact**¹⁴. Účastníci iniciativy Global compact se zavázali dodržovat deset základních principů, které jsou obsaženy ve čtyřech základních oblastech (lidská práva, pracovní standardy, životní prostředí a boj proti korupci). Neméně důležitá je jedna z mnoha specializovaných organizací OSN - **International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)**, která prosazuje sociální spravedlnost¹⁵, mezinárodně uznávaná pracovní práva a snaží se o zlepšení pracovních a životních podmínek. ILO vydala významný dokument – *Deklaraci Základních pracovních principů a práv*.

Společnost DEZA, a.s. exportuje velkou část svých produktů do zahraničí (téměř 70%), přičemž mezi její největší odběratele patří Německo a Itálie. Česká republika i ostatní země, se kterými společnost obchoduje, jsou členy OECD, a proto by měli respektovat Směrnice pro nadnárodní společnosti.

¹⁴ Cílem iniciativy OSN Global Compact (GC) je působit na podnikatelskou veřejnost po celém světě, aby své podnikání prováděla v duchu udržitelného rozvoje a společenské odpovědnosti. GC není regulačním nástrojem, ale spíše diskusním fórem, které prostřednictvím debaty o zásadách, vzdělávacích fór, projektů usiluje o podporu informovanosti této iniciativy. Jedná se o mezinárodní síť sdružující agentury OSN, nevládní organizace, zaměstnavatelské a občanské organizace, zástupce soukromé sféry a zástupce jiných mezinárodních organizací. Iniciativa má 7700 účastníků, více než 5300 firem v 130 zemích po celém světě. (United Nation Global Compact, 2009)

¹⁵ Generální ředitel ILO Juan Somavia řekl: „Sociální spravedlnost je nejlepší cestou k zajištění trvalého míru a vymýcení chudoby,“ (International Labour Organization, 2009).

Směrnice OECD pro nadnárodní společnosti

Vlády členských zemí OECD reagovaly na nárůst síly nadnárodních monopolů a v roce 1976 přijaly Deklaraci o mezinárodních investicích a nadnárodních podnicích, jejíž přílohou byla právě Směrnice pro nadnárodní podniky. Směrnice OECD pro nadnárodní společnosti - *OECD Guidelines for Multinational Enterprises* (dále jen Směrnice) jsou nezávazným doporučením vlád adresované nadnárodním společnostem, které obsahují dobrovolné zásady a standardy odpovědného podnikatelského chování, jež jsou slučitelné s platnými právními předpisy. Směrnice byly několikrát přepracovány a v současnosti je platná revidovaná verze z roku 2000¹⁶. Směrnice se zavázalo implementovat již 43 zemí. Korporace ze států přihlášených ke Směrnici musí tato pravidla respektovat i v zemích, které se k implementaci Směrnice nezavázaly. To umožňuje požadovat po těchto korporacích odpovědné chování ve všech zemích, kde podnikají. Směrnice OECD se dotýkají se mnoha oblastí působení korporací, obsahují témata jako zpřístupňování informací, zaměstnanost a vztahy mezi podnikem a zaměstnanci, životní prostředí, boj s úplatkářstvím, zájmy spotřebitelů, věda a technika, hospodářská soutěž a daně. (Přehled Směrnice OECD pro nadnárodní společnosti, 2003)

Iniciativy Evropské Unie

Také EU podporuje koncept CSR. Neznámější je evropská expertní centrála CSR Europe. Již v úvodu jsme si zmínili Zelenou knihu, ve které EU poprvé definuje pojem CSR. V témže roce je zahájena série více než 14 konferencí s názvem CSR Business Marathon s cílem oslovit více než 500 000 představitelů komerční sféry, které probíhaly do roku 2005. V roce 2002 zahajuje práci Multistakeholders Forum¹⁷ a o čtyři roky později byla Evropskou komisí zahájena Evropská Aliance pro CSR s prioritním cílem zmobilizovat zdroje a možnosti evropských podniků a učinit z Evropy centrum excelence ve společensky odpovědném přístupu firem. (Csr-online, 2008a)

¹⁶ V současné době probíhají jednání o další aktualizaci Směrnice. Světová ekonomika je svědkem nových a složitějších vzorců výroby a spotřeby. Z důvodů nižších daní, nákladů, nedůsledných opatření a zákonů (např. v oblasti životního prostředí) státy, které nejsou členy OECD, přitahují větší podíl světových investic. Změny v případě revize poznamená i finanční a hospodářská krize, změna klimatu atp. Revize obecně zaručuje relevanci a účinnost v rychle se měnícím globálním hospodářství. (OECD, 2010)

¹⁷ The European Multi-Stakeholder Forum on Corporate Social Responsibility sdružuje zaměstnavatelské svazy, podnikatelské svazy, odbory a nevládní organizace. Multistakeholder Forum vykonává svou činnost na základě tematických setkání (kulatých stolů přibližně každé dva roky), na kterých probíhá dialog mezi zástupci firem a experty neziskového prostředí o osvědčených postupech a stanovují se společné zásady pro metody a nástroje CSR. (EU Multi-Stakeholder Forum on CSR, 2004)

CSR Europe

CSR Europe je nezisková organizace založena Evropskou komisí v roce 1996. Hlavní prioritou je propagace a prosazování odpovědného podnikání na úrovni EU, proto CSR Europe poskytuje možnost vzdělávání, zapojení se do politické diskuze a nabízí odborné poradenství v této oblasti. Dále shromažďuje poznatky a příklady dobré praxe, které mohou pomoci ostatním společnostem při zavádění CSR do jejich podnikatelských aktivit. Sdružuje více než sedmdesát pět nadnárodních korporací z různých odvětví a zeměpisných oblastí, což přispívá k výměně názorů a osvědčených postupů zavádění CSR. Mezi další členy patří dvacet sedm národních partnerů. ČR reprezentuje organizace Business Leaders Forum, které je partnerem CSR Europe od roku 2002. (CSR Europe, 2010)

Ze zahraničních organizací bych jmenovala např. Business for Social Responsibility¹⁸, The European Business Ethics Network, Corporate Responsibility Coalition (CORE)¹⁹, organizace International Business Leaders Forum, která má pobočku v ČR. Velmi významná je nevládní organizace Business in The Community sdružující přes 800 firem, které se snaží podnikat s pozitivním dopadem na sociální a životní prostředí.

Environmentální asociace upozorňují na ekologické problémy, hovoří o tématu udržitelného rozvoje a formují tak názory zainteresovaných skupin o environmentální oblasti CSR. Můžeme mezi ně zařadit Evropskou kancelář pro životní prostředí²⁰, European Coalition for corporate Justice, uskupení Green 10²¹ a neziskové organizace jako jsou Greenpeace a Přátelé země.

¹⁸ **Business for Social Responsibility** je globální nezisková organizace, od roku 1992 pomáhá více než 250 členským organizacím dosahovat dobrých výsledků v oblasti CSR a rozvíjet své činnosti v souladu s udržitelným rozvojem. Business for Social Responsibility poskytuje konzultace, školicí programy, poradenské služby a pořádá konference k aktuálním tématům CSR. (Business for Social Responsibility, 2010)

¹⁹ **Koalice CORE** prosazuje zákonné úpravy CSR – protože dle jejího mínění dobrovolný přístup firem k CSR selhává. Cílem Koalice je vyvinout a prosadit kvalitní právní regulaci nadnárodních korporací, která by zaručovala jejich odpovědnost za porušování lidských práv a poškozování životního prostředí. Opačný názor na právní regulaci má organizace BITC. (Corporate Responsibility Coalition, 2009)

²⁰ **European Environmental Bureau** (Evropská kancelář pro životní prostředí, EEB) je asociace více než 140 ekologických organizací a byla založena v roce 1974. EEB působí ve všech členských státech EU i v několika dalších zemích Evropy. Do hlavních cílů EEB můžeme zahrnout monitoring environmentální politiky EU a klíčových dokumentů ovlivňující životní prostředí, snahu zviditelnit ekologická témata EU atd. (European Environmental Bureau, 2010)

²¹ **Green 10** (zelená desítka) – neformální uskupení deseti největších evropských ekologických organizací, která sdružují přes 20 milionů evropských obyvatel. Green 10 se zabývá vývojem politiky životního prostředí a udržitelného rozvoje EU. (Friends of the Earth Europe, 2010)

3.2 Organizace podporující CSR v České republice

V ČR se koncepce CSR propaguje mnoha institucemi od komerčních organizací, státní sféry až po neziskový sektor. České iniciativy vykonávají podobné činnosti jako jejich zahraniční kolegové např. vydávají publikace, provádějí výzkumy, udělují firmám ocenění, radí podnikům jak zavádět CSR do podnikové strategie, shromažďují informace z jiných zdrojů, upozorňují na možnosti hodnocení a měřitelnosti CSR, pořádají semináře, konference apod. V posledních letech se snaží oslovit malé a střední podniky i širokou veřejnost, která může zaručit vzrůstající tendenci společensky odpovědných podniků.

Business Leaders Forum Česká republika

Business Leaders Forum (dále jen BLF) je sdružením mezinárodních a českých společností a firem, které na území ČR vzniklo z iniciativy partnerské organizace International Business Leaders Forum a několika českých firem v roce 1992. BLF prosazuje dodržování etiky v podnikatelské praxi, podporuje koncept CSR (její skutečné naplňování) a spolupráci mezi firemním, veřejným a neziskovým sektorem. V roce 2003 BLF realizovalo průzkum na téma CSR v ČR a vydalo první souhrnnou publikaci o konceptu CSR. Od roku 2005 spravuje online databázi inspirativních příkladů firem, které přijaly CSR do svého podnikání. (BLF, 2010b)

Velmi důležitým projektem BLF je založení internetových stránek CSR online (www.csr-online.cz), jehož hlavním cílem je rozšířit koncept CSR mezi malé a střední podniky. Obsahem stránek jsou základní informace o společenské odpovědnosti, publikační materiály, odkazy na další informační zdroje věnující se konceptu CSR, aktuální informace o seminářích a konferencích konaných nejen ČR, ale i v zahraničí. Nově je na stránkách umístěn online průvodce CSR (součástí průvodce je dotazník pro firmy, které si mohou ověřit nakolik své činnosti provádějí v duchu hodnot CSR).

Fórum dárců

Fórum dárců je občanské sdružení, které se podílí na rozvoji filantropie v České republice již 10 let. Členy sdružení jsou nadace, nadační fondy a firemní dárci. Sdružení Fórum dárců provozuje systém dárcovských SMS²² a slouží zejména jako poradní a

²² Donors Message Service – dárcovská SMS, služba DMS probíhající na nekomerčním principu umožňuje individuálním dárcům přispět na dobrou věc (charitativní projekty, nadace, humanitární pomoc) odesláním SMS. (Fórum dárců, 2010a)

konzultační orgán. Sdružení napomáhá firmám v legislativních otázkách (např. jak založit nadaci, jaké jsou její právní a daňové povinnosti), rovněž doporučuje konkrétní strategie v oblasti filantropie a pomáhá podnikům při výběru vhodného veřejně prospěšného projektu. Spolupracuje tedy s oběma stranami – „obdarované“ i té, která „obdarovává“, což je v konečném důsledku velmi efektivní. Od roku 2004 každoročně sestavuje žebříček *Top firemní filantrop* a je exkluzivním partnerem mezinárodního *Standardu odpovědná firma - London Benchmarking Group (LBG)*. Při Fóru dárců existují *Asociace nadací*, *Asociace nadačních fondů* a *Klub firemních dárců DONATOR*²³.

Gender Studies

Gender Studies je nevládní neziskovou organizací, která se zabývá genderovou problematikou od roku 1991. Organizace shromažďuje, zpracovává a rozšiřuje informace v otázkách vztahů mužů a žen a jejich postavení ve společnosti. Gender Studies funguje jako konzultační a vzdělávací instituce, která pomocí projektů aktivně ovlivňuje změny týkající se rovných příležitostí v různých oblastech, např. odstraňování genderových stereotypů ve společnosti, ve výchově, vzdělávání a v rodině. Usiluje o to, aby pracovní trh byl bez diskriminace, ať už na základě pohlaví nebo věku, podporuje sladování rodinného a profesního života. (Gender Studies, 2009)

Mezi významné občanské sdružení a nadace patří AISIS, Nadace Partnerství, Nadace VIA, HESTIA, ze které se vymezila samostatná složka *Národní dobrovolnické centrum*. O společnost DEZA, a.s. a její působení na životní prostředí se zajímají ekologické organizace - Arnika a Ekologický právní servis.

Ekologický právní servis

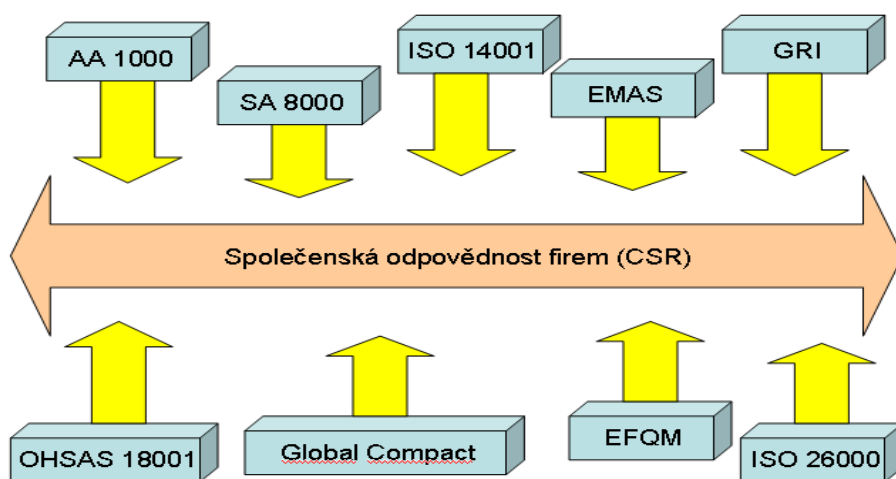
Ekologický právní servis (EPS) je občanské sdružení založeno v roce 1995 studenty brněnské právní fakulty, dnes čítá na 50 právníků, odborníků a celou řadou dobrovolníků. EPS se snaží hájit práva občanů a chránit životního prostředí, ovlivňuje připravovanou legislativu, prosazuje jak odpovědnost klíčových společenských subjektů za své jednání tak i změny v těch oblastech, které selhávají. EPS patří mezití tzv. watchdog, což je jedinec nebo organizace, které monitorují korektnost politických činitelů, veřejných institucí i firem

²³ DONATOR je sdružení firem, které prosazují transparentní dárcovství, podporují rozvoj firemní filantropie a hlásí se k principům CSR. Činnost klubu byla zahájena v roce 2003 a v současné době má klub 19 členů, např. Skupina ČEZ, Johnson & Johnson, s.r.o., Philip Morris ČR a.s., Česká spořitelna, a.s., Skanska CS a.s., dceřiná společnost DEZY CS Cabot, spol. s r.o. aj. (Fórum dárců, 2010c)

v určitých citlivých otázkách (např. korupce, ekologické otázky aj.). Zásadní témata EPS lze zahrnout do tří programů *Odpovědné korporace*, *Čistá energie nejen pro Evropu* a *Náš stát!*. Mezi hlavní programy EPS patří: Právní poradna, GARDE²⁴, Právo životního prostředí a Legislativa. (EPS, 2007b)

4 NÁSTROJE K HODNOCENÍ A OCENĚNÍ CSR

V této kapitole si uvedeme několik základních standardů a nástrojů, které se dotýkají oblasti CSR. Téma je hodně obsáhlé, proto budou představeny pouze základní nástroje, které společnost DEZA využívá, popř. o které by mohla projevit zájem.

Obr. 4.1 Normy, které se dotýkají CSR. Zdroj: Sedláček, 2006.

4.1 Normy, indexy a jiné nástroje CSR

Mezi významný standard můžeme zařadit **AA 1000** (Accountability Assurance 1000)²⁵ a standard **SA 8000** (Social Accountability 8000), který je prvním auditovatelným souborem

²⁴ GARDE (Global Alliance for Responsibility, Democracy and Equity) je jedním z programů EPS a hlavním tématem je odpovědnost nadnárodních korporací. Garde zajišťuje právní pomoc místním komunitám, které jsou ohroženy velkými nadnárodními korporacemi v ČR, diskriminovaným zaměstnancům nadnárodních korporací a spotřebitelům, při porušování jejich práv. (EPS, 2007a)

²⁵ Standard slouží k měření a reportingu výsledků etického jednání a cílem je prověřit důvěryhodnost a kvalitu *Zpráv o CSR* (reportu) organizace ve všech třech oblastech – environmentální, sociální a ekonomické odpovědnosti. Na základě definovaných indikátorů AA1000 zajišťuje, aby společnosti prováděli svou činnost v souladu s trvale udržitelným rozvojem. (Accountability, 2007)

požadavků v oblasti sociální odpovědnosti. Říká se, že SA 8000 je nejsilnější pracovní norma. Velmi důležitou normou pro oblast společenské odpovědnosti by měla být **ISO 26000** – společenská odpovědnost firem²⁶. Mezinárodní organizace ISO ji připravuje od roku 2005 a měla by vstoupit v platnost v květnu letošního roku²⁷. Nezávislá mezinárodní instituce **Global Reporting Initiative** v roce 2002 představila Sustainable Reporting Guidelines. Vytvořila pravidla a návody, které firmám pomáhají vytvořit co nejobjektivnější zprávu o své společenské odpovědnosti a to v rámci všech tří oblastí – ekonomické, sociální a environmentální. Hlavním cílem bylo a je (model se stále vylepšuje) vytvořit mezinárodně standardizovaný model, pomocí něhož by se mohly porovnávat organizace z různých hledisek trvale udržitelného rozvoje, popř. by mohly zhodnotit svůj dosavadní výkon v této oblasti.

Do **globálních indexů**, které hodnotí finanční výkonnost společensky odpovědných firem patří DJSI - Dow Jones Sustainability Index, FTSE4Good Index series, Ethibel Sustainability Index. Corporate Responsibility Index se od ostatních indexů liší tím, že se využívá převážně jako obchodní nástroj, nikoli jako investiční nástroj pro společensky odpovědné investování.

Model excellence EFQM

Model excellence EFQM byl představen v roce 1991, na jeho základě je udělována výjimečným společnostem *Evropská cena za jakost*. EFQM je systém sebehodnocení celkové výkonnosti podniku. Zavádění modelu neprobíhá jednorázově, EFQM se náročně aplikuje, pochopení jeho zákonitostí musí hlavně vrcholový management – nastavení priorit, vizí, strategií organizace. Je třeba si uvědomit, že výsledky se nedostaví ihned, ale až třeba za pár let. Proto se s modelem pracuje trvale.

²⁶ ISO 26000 se snaží sjednotit přístup k problematice CSR v rámci celého světa, podporovat jednotnou terminologii a poskytovat návod pro funkční společenskou odpovědnost. Norma by měla být určena pro organizace všech typů - ve veřejném i v soukromém sektoru, v rozvinutých a rozvojových zemích, i proto dochází ke změně označení společenské odpovědnosti – namísto CSR (corporate social responsibility) užívá výraz SR (social responsibility). ISO 26000 má být dobrovolná. (ISO, 2008)

²⁷ Navrhovaná norma má být dokončen v rámci osmého zasedání pracovní skupiny, která je pověřena jejím vývojem. Zasedání se bude konat v pátém měsíci letošního roku v Kodani. Poté bude předložena k hlasování členských národních normalizačních organizací. Schválení normy vyžaduje účast alespoň 75% hlasujících členských organizací. (Ethical Corporation, 2009)

„Záměrem modelu EFQM je předložit podnikatelskému sektoru i neziskové sféře doporučení, jejichž aplikace se týká řady posunů ve způsobu řízení těchto organizací a v jejichž důsledku by mělo dojít ke zlepšení, která se projeví jak v ekonomických výsledcích, tak ve vztazích se zákazníky, zaměstnanci a společností,“ (Veber, 2007, s. 182).

Obr. 4.2 Model excellence EFQM. Zdroj: Česká společnost pro jakost.

Systém environmentálního řízení (EMS)

Zavedením systému environmentálního řízení (Environmental Management System, dále jen EMS) podnik upozorňuje, že svou činnost provádí v souladu s ochranou životního prostředí a při produkci jeho výrobků a služeb jsou zvažovány také jejich environmentální dopady. Vybudování systému environmentálního řízení lze třemi způsoby:

- zavedení EMS podle norem řady ISO 14000
- zavedení EMS podle Programu EMAS
- zavedení neformálního (zjednodušeného) EMS

První dvě možnosti jsou postaveny na formálním a třetí stranou ověřeném (certifikovaném) systému. Normy řady ISO 14000 mají mezinárodní platnost, program EMAS byl vytvořen na úrovni Evropské unie a upravuje jej Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001. (Sucharová, 2002)

ISO 14001

Normu ISO 14001 společnost DEZA nemá certifikovanou, ale její ochrana životního prostředí a trvalé snižování environmentálních dopadů jsou řízeny v rámci environmentálního systému managementu, vybudovaného podle zásad ISO 14001. ISO 14001 umožňuje organizacím hodnotit a řídit dopad svých činností, produktů nebo služeb na životní prostředí. Zcela zásadní je ochrana životního prostředí, prevence před jeho znečištěním a minimalizace škodlivých vlivů. Norma ISO 14001 klade důraz na dodržování zákonů, směrnic, standardů, nařízení a jiných legislativních požadavků v oblasti životního prostředí a zároveň nutnost dosahovat neustálého zlepšování v této oblasti. Respektování pravidel hry snižuje rizika z případné pokuty, nekonečných a finančně náročných soudních řízení, která v důsledku mohou poškozovat dobré jméno firmy. Po identifikaci všech podnikových činností ovlivňujících životní prostředí si firma stanoví, které její aktivity jsou nejvíce problémové a značně zatěžují životní prostředí. Následně hledá vhodné metody, které budou tyto negativní dopady snižovat. Do komunikace o environmentální politice by se měli zapojit zákazníci, veřejnost i ostatní stakeholders. (ISO, 2010)

EMAS

EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí. Systém environmentálního řízení a auditu je dobrovolná iniciativa zaměřená na aktivní přístup podniku ke sledování, řízení a postupnému snižování dopadů svých činností na životní prostředí. V programu EMAS mohou být zaregistrované organizace, které mají zavedený systém environmentálního managementu a každoročně vydávají *environmentální prohlášení* o své činnosti, které musí být jednou za tři roky ověřeno akreditovanou třetí stranou. Základním pilířem programu EMAS je otevřená a vstřícná komunikace organizace vůči svému okolí o stavu ochrany životního prostředí v podniku, o svých environmentálních dopadech, cílech a programech. Certifikace EMAS klade na organizaci při splnění některých požadavků mnohem větší nároky než norma ISO 14001. Zatímco EMAS vyžaduje určité prvky a náležitosti povinně, norma ISO 14001 pouze doporučuje nebo se jimi nezabývá. (IEMA, 2009)

OHSAS 18001

Jednou z možností, jak ukázat zájem managementu o bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci, je certifikace systému managementu bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci (Occupational Health and Safety Assessment Specification) dle OHSAS 18001. Mnohé organizace realizují systém managementu ochrany zdraví a bezpečnosti práce jako součást své strategie řízení rizik, aby reagovaly na měnící se právní předpisy a chránily své zaměstnance. Mezinárodní norma OHSAS 18001 podporuje bezpečné a zdravé pracovní prostředí tím, že poskytuje rámec, který umožní organizacím důsledně zjišťovat a kontrolovat zdravotní a bezpečnostní rizika, snižovat možnosti havárie, usnadňovat dodržování právních předpisů a zlepšovat celkový výkon firmy. (ESIPA, 2010)

Responsible Care

Responsible Care – „Odpovědné podnikání v chemii“ je celosvětová dobrovolná iniciativa podniků chemického průmyslu. Tato iniciativa byla zahájena v Kanadě v roce 1985. Ke vzniku iniciativy přispěly obavy veřejnosti z chemického znečištění. V současné době působí v padesáti třech zemích po celém světě, jejichž celkový chemický průmysl představuje téměř 90% celosvětové výroby chemických látek. Cílem iniciativy je zvyšovat péči o životní prostředí a bezpečnost při výrobě, manipulaci, skladování a transportu, používání chemických výrobků, efektivně využívat zdroje a minimalizovat vznik odpadů. Součástí iniciativy je i ochrana zdraví zaměstnanců a bezpečnost provozu. Podnik jehož činnost nese označení Responsible Care se zavazuje zlepšovat zdravotní, bezpečnostní a ekologické standardy, naslouchat a reagovat na obavy veřejnosti apod. Větší povědomí o iniciativě Responsible Care má odborná i laická veřejnost na americkém kontinentě, kde se více přihlíží na dobrovolnost a doporučené normy. V Evropě jsou více uznávané standardizované normy jako ISO nebo EMAS. DEZA, a.s. smí logo Responsible Care používat od roku 1996. (Responsible Care, 2010)

4.2 Metody hodnocení

Standard odpovědná firma

Měření Standard odpovědná firma (SOF) vychází z metodiky London Benchmarking Group (LBG). LBG je skupina více než 100 společností spolupracujících na měření Corporate Community Investment (CCI). CCI je nové pojetí firemní filantropie, kdy se do popředí zájmů dostala dobrovolná angažovanost firem ve veřejně prospěšných projektech (poskytování času, produktů, služeb, firemních schopností) s cílem prosazovat obecné blaho v celé společnosti či konkrétní komunitě. Metodika SOF přesně identifikuje náklady tzn. vstupy, které byly vynaloženy na veřejně prospěšné projekty a následné účinky a přínosy, které z konkrétní společenské investice firmě vznikly. Firma tedy může zhodnotit celkovou efektivitu vynaložených prostředků a přínosy takových aktivit lze pozorovat jak v dlouhodobém tak i krátkodobém horizontu. Metodika je standardizovaná a proto umožňuje vzájemné porovnání výsledků s jinými firmami, které metodiku SOF rovněž používají. (Standard odpovědná firma, 2009)

Model KORP

Český systém pro jednotné hodnocení *Zpráv o CSR organizací* je využíván od roku 2009 v rámci udělování *Národní ceny kvality*. Hodnocení je prováděno ve všech třech rovinách (ekonomické, environmentální a sociální) a podle konkrétních kritérií jsou posuzovány předpoklady (plány, realizace, kontrola a vylepšování aktivit) a dosažené výsledky v posledních letech. Model hodnocení KORP je vhodnou pomůckou i proto, že poskytuje organizacím vhodný nástroj pro interní sebehodnocení. Podkladem pro hodnocení jsou veřejně dostupné informace o firmách a Zprávy o CSR. (EnviWeb.cz, 2009)

4.3 Ocenění společensky odpovědných podniků

Veřejné soutěže a ocenění společensky odpovědných podniků jsou jedním z nástrojů propagování CSR. Zároveň mohou být dobrým informačním zdrojem o nových trendech, o konkurenci, o neziskových organizacích, veřejně prospěšných projektech apod. V současné době se uděluje poměrně hodně cen, proto zde budou uvedené ty, které by společnost DEZA, a.s. mohly zajímat.

TOP Firemní filantrop

Ceny TOP Filantrop se udělují od roku 2004. TOP Filantrop je jediný žebříček v ČR umožňující srovnávat objem prostředků (finanční i nefinanční příspěvky), které během roku firemní dárci rozdali. Žebříček sestavuje a vyhlašuje Fórum dárců ve spolupráci s Czech TOP 100. Do projektu se může zapojit každá obchodní společnost, která podporuje veřejně prospěšné projekty a považuje společenskou odpovědnost za důležitou součást své firemní strategie. Ocenění je rozděleno do dvou kategorií. U *kvantitativní kategorie* se hodnotí objem poskytnutých prostředků a poměr poskytnutých prostředků k hospodářskému výsledku před zdaněním. *Kvalitativní kategorie* oceňuje firmy pracující ve prospěch komunity, partnerství se zákazníky nebo zaměstnanci, rozvoj partnerství ve prospěch komunity a osobnost roku. (Fórum dárců, 2010d)

Podnik Fair Play

Cenu Podnik Fair Play vyhlašuje *Etické fórum*. Cena podporuje a zviditelňuje podnikatele jednající v duchu fair play a snaží se dosáhnout svých výsledků na základě respektování zákonů a etických norem. Zároveň mají snahu začleňovat problematiku etické výchovy do vzdělávání zaměstnanců a v konečném důsledku přispívat k pozitivnímu obrazu českých firem. Mezi hodnotící kritéria patří např.: vztahy k zákazníkům a dodavatelům, dodržování termínů plnění závazků, dodržování termínů vůči státním a veřejným institucím, poctivost reklamy, rozsah spolupráce s regionem, společenskou a sociální odpovědnost atd. (Podnik Fair Play, 2008)

Cena zdraví a bezpečného životního prostředí

Cenu zdraví a bezpečného životního prostředí každoročně vyhlašuje sdružení mezinárodních a českých firem Business Leaders Forum. Zúčastnit se mohou všechny organizace, které aktivně přispívají ke zlepšení životního a pracovního prostředí, ať se jedná o podniky, místní komunity, zastupitelstva, školy, akademické okruhy, nevládní a další organizace. Úkolem organizace je dosáhnout co nejlepšího měřitelného úspěchu v oblasti životního prostředí, bezpečnosti práce, zdraví zaměstnanců nebo obyvatel v jejím okolí při použití inovativních postupů. V soutěži mohou uspět nové výrobky, služby, procesy, technologie, zavedení systémů snižujících emise nebo energetickou náročnost, ale také projekty spolupráce organizací z různých sektorů. Zájemci, kteří se o cenu uchází, charakterizují na jedné až dvou stránkách textu konkrétní projekt, akci, investici, náklady a měřitelné přínosy pro pracovní nebo životní prostředí. (BLF, 2010a)

The European Business Awards for the Environment (EBAE)

Evropská ekologická cena pro podnikatele vznikla v roce 1987 (udělovat se začala až v roce 1990) a je určena organizacím, které v uplynulých dvou letech podnikly kroky ke zlepšení životního prostředí a velkou měrou přispěly k udržitelnému rozvoji. Za ČR vhodné kandidáty vybírá od roku 2000 Business Leaders Forum prostřednictvím Ceny zdraví a bezpečného životního prostředí. Soutěž je přístupná všem zemím EU (27 států), Chorvatsku a Turecku. Evropská ekologická cena pro podnikatele je udělována ve čtyřech kategoriích: *environmentální management*, *environmentální produkt*, *environmentální proces/technologie* a *mezinárodní spolupráce*. (BusinessInfo.cz, 2010)

Mezi další důležitá ocenění lze zařadit: Národní cenu kvality, cenu VIA BONA, ocenění Rovné Příležitosti, Zaměstnavatele roku, Podnikatele roku (který byl rozšířen o soutěž Sociálně prospěšného podnikatele), soutěž Sponzor roku, ocenění Podnik podporující zdraví, ale i ocenění Sdružení CZECH TOP 100 v kategoriích Nejlepší výroční zpráva roku, 100 obdivovaných firem a 100 nejvýznamnějších firem.

5 SPOLEČNOS DEZA, a.s. A CSR

Cílem praktické části je analyzovat společenskou odpovědnost firmy DEZA, a.s. (dále jen DEZA), a to ve všech třech oblastech – ekonomické, sociální (vnitřní i vnější) a environmentální. I přesto, že koncept společenské odpovědnosti neupřednostňuje žádnou z oblastí před jinou, bude detailněji popsána část environmentální, a to především z důvodu její zvýšené důležitosti u firmy, která podniká v chemickém průmyslu a musí proto respektovat legislativu o životním prostředí a neustále investovat do nových technologií. Dalším důvodem je skutečnost, že ekologické otázky jsou v posledních letech předmětem mnoha diskuzí nejen zastupitelstva města Valašského Meziříčí, kde firma realizuje svou obchodní činnost, ale i samotné veřejnosti, která projevuje neobyčejný zájem o problematiku životního prostředí města.

Důležitým informačním zdrojem při analýze podnikových aktivit v rámci CSR budou zaměstnanecké noviny Valašský chemik, dotazníkové šetření obyvatel²⁸ města Valašského Meziříčí a rozhovor s Ing. Miriam Kallerovou, která je vedoucí informačního střediska DEZY. Po identifikaci jednotlivých částí společensky odpovědných aktivity firmy DEZA nastíním jejich možný vývoj v budoucnosti a v případě zjištěných nedostatků sestavím vhodné návrhy a doporučení podnikovému managementu firmy.

5.1 Výběr společnosti DEZA, a.s. v souvislosti s tématem CSR

Původní firma, kterou jsem z hlediska konceptu CSR chtěla analyzovat, byla malá stavební společnost. Po detailnějším promyšlení jsem od této možnosti upustila. Hlavním důvodem byla nižší pravděpodobnost popsat konkrétní části environmentálního a sociálního pilíře CSR a výsledek celkové práce by tak mohl být velmi nejistý. Podnětem, abych v praktické části uplatnila valašskomeziříčskou firmu DEZA, mi bylo především mé dlouhodobé studijní působení ve Valašském Meziříčí a otázka společensky odpovědného chování firmy, která podniká v chemickém průmyslu. Během bakalářského studia mě o firmě i její „mimopodnikatelské“ činnosti informoval její bývalý zaměstnanec pan doc. Ing. Jan Vymětal, CSc. Pan docent mi v rámci přípravy na diplomovou práci poskytl kontakty na firmu i několik užitečných rad k zaměření dotazníku a jeho vyhodnocovacím kritériím.

²⁸ Realizovaný průzkum vyplňovali nejen obyvatelé Valašského Meziříčí, ale i ti, co ve městě studují nebo pracují. V textu je často použitý pojem „obyvatelé“.

Chemický průmysl je dnes jedním z nejvýznamnějších a nejdynamičtější se rozvíjejících hospodářských sektorů na celosvětové úrovni.²⁹ Avšak již od svého počátku je spojený s haváriemi a nehodami, které mnohdy měly katastrofické následky – z hlediska zemřelých obětí nebo nezvratného poškození životního prostředí. Především ochrana životního prostředí nabyla v posledních desetiletích většího rozměru, z toho důvodu je i chemický průmysl z hlediska možných dopadů na životní prostředí středem pozornosti po celém světě.

Chemický obor je natolik složitou záležitostí, že mu mnoho lidí nerozumí. Informace o chemickém průmyslu jsou, ve snaze přiblížit je široké veřejnosti, mnohdy špatně interpretované a zkreslené. S takovým postojem úzce souvisí pojem „chemofobie“, která je založena na nedostatečných a nepřesných informacích, např. společnost DEZA je veřejností vnímána (i médií prezentována) jako největší znečišťovatel ovzduší v okolí. Není však nikde vědecky prokázáno, že největším znečišťovatelem je právě DEZA. O jiných velkých znečišťovatelích (např. dopravě nebo lokálních topeništích) se kvůli přítomnosti velké chemické továrny nediskutuje (více v kapitole o environmentální oblasti společnosti DEZA).

Na druhou stranu není pochyb o tom, že chemické továrny vliv na životní prostředí mají, např. mohou během své činnosti produkovat nepříjemný zápach, který se šíří do obytných zón, dále mohou znečišťovat jednotlivé složky životního prostředí jako je půda, ovzduší, voda, živá příroda a tím ohrožovat lidské zdraví. Rozhodující vliv na společenskou odpovědnost takových firem má jejich aktivní přístup - jakým způsobem omezují negativní dopady na životní prostředí (např. celkový objem investic do nových technologií, ekologizace výrobních procesů, existence propracované environmentální politiky firmy) a jak o takovém jednání komunikují s místní komunitou a stakeholdery obecně.

Firma DEZA byla v minulosti vůči veřejnosti hodně uzavřená. O jejich investicích nebo o veřejně prospěšných aktivitách se vědělo jen velmi málo. Dříve takové informace nebyly dostupné a ve většině případů je nikdo ani nevyžadoval. Dnes je situace opačná – přístupné informace o firemních aktivitách jsou znakem transparentního chování a ochoty firmy spolupracovat. Navíc společnost obecně je o poznání vzdělanější a o takové informace

²⁹ V celosvětovém měřítku jsou v tomto oboru na předních příčkách firmy z USA, Evropské unie a Japonska. Bouřlivě se však rozvíjí chemický průmysl i v řadě zemí na Blízkém východě (Saúdská Arábie), ale i v Mexiku, v Indii, v Číně, v Thajsku, na Taiwanu nebo v Jižní Korei. (Wikipedie, 2010)

projevuje zájem. I DEZA tento trend zaznamenala a již v současné době podniká několik kroků, díky nimž dává najevo svůj otevřený přístup. Více o otevřenosti firmy bude objasněno v následujících kapitolách.

5.2 Představení společnosti DEZA, a.s.

Společnost DEZA, a.s. je v České republice jedinou firmou, která zpracovává surový benzol a černouhelný dehet, což jsou vedlejší produkty vznikající při výrobě koksu z černého uhlí. Kapacitou výroby patří mezi nejvýznamnější podniky svého druhu na světě - ročně zpracovává přibližně 160 000 tun benzolu a 450 000 tun dehtu (základní výrobní členění benzolu a dehtu je zobrazeno v příloze č. 1). Společnost DEZA je jedním z největších zaměstnavatelů v okrese (zaměstnává tisíc zaměstnanců) a letos oslaví padesát let od svého vzniku ve Valašském Meziříčí. Generálním ředitelem společnosti je Ing. Zbyněk Průša.

Důležité historické milníky společnosti DEZA, a.s.

- 1892 - Vznik závodu na destilaci dehtu Julia Rütgerse v Ostravě
- 1950 - Přejmenování na Urxovy závody (státní podnik)
- 1960 - Výstavba nového závodu ve Valašském Meziříčí
- 1990 - Samostatná akciová společnost DEZA, a.s.
- 1994 - Zastavena výroba sazí a převedena do společného podniku CS CABOT, spol. s r.o.
- 1996 - Zastavena výroba v ostravském závodě
- 1999 - Začlenění do skupiny AGROFERT (Deza, 2007b)

Předmětem jejího podnikání je výroba základních aromatických uhlovodíků, výroba organických intermediátů, výroba aromatických specialit, výroba fenolových homologů, nákup a prodej chemických produktů, dále také výzkumné, vývojové a analytické činnosti v oboru organické chemie a výroba tepla a elektřiny. Jedním z výrobních provozů firmy je i odštěpený závod Organik v Otrokovicích, který vyrábí anthrachinon, estery a změkčovadla. (Deza, 2007d)

DEZA je členem Svazu chemického průmyslu v ČR, který od roku 1992 sdružuje více než sto společností a je nejvýznamnějším nástrojem podpory podnikání v chemii na území ČR. Svaz chemického průmyslu je současně svazem podnikatelským a zaměstnavatelským (SCHP, 2005). Další členství DEZY je ve Svazu průmyslu a dopravy ČR, který sdružuje

zaměstnavatele (je největším zaměstnavatelským svazem v odvětví průmyslu a dopravy) a podnikatele v ČR (SPD, 2009). Od roku 1999 je DEZA začleněna do vlastnické struktury skupiny AGROFERT HOLDING, a. s.³⁰

AGROFERT HOLDING, a.s.

AGROFERT vznikl v roce 1993 jako společnost s ručením omezeným³¹. AGROFERT HOLDING, a.s. (dále jen AGROFERT) realizuje fúze a akvizice společností spadající do sféry jeho obchodních zájmů. V počátcích byla společnost zaměřena na obchod s hnojivy na českém trhu. Postupem let svou činnost rozšířila o zemědělské komodity, potraviny, pesticidy, chemikálie, suroviny a pohonné hmoty. Společnost vlastní významné majetkové účasti ve zpracovatelských, výrobních a distribučních podnicích zemědělského, potravinářského a chemického průmyslu. AGROFERT od roku 1996 pravidelně zaujímá ve výši zisku i obratu na jednoho zaměstnance čelní pozice v ČR. Generálním ředitelem a stoprocentním vlastníkem společnosti je Ing. Andrej Babiš³². Společnost využívá znalostí a zkušeností jednotlivých členů ve prospěch skupiny jako celku bez výrazného posilování centralizačního prvku matky. Řídící a koordinační činnost skupiny má na starost tzv. „řídící výbor“, který je složený z vrcholových manažerů podniků skupiny. (Agrofert, 2004c)

V konsolidačním celku AGROFERTU je v současnosti 153 společností ovládaných a řízených a 23 společností pod podstatným vlivem. V roce 2008 dosáhl AGROFERT zisku před zdaněním 6,153 miliardy korun. (Tryner, 2009)

³⁰ Všechny akcie společnosti DEZA jsou od 31. prosince 2008 v držení skupiny AGROFERT HOLDING, prostřednictvím jediného akcionáře AGROFERT HOLDING, a.s.

³¹ V roce 1997 dceřina společnost AGROFERT HOLDING, a.s. převzala veškeré obchodní aktivity své mateřské společnosti AGROFERT, a.s., která v současné době poskytuje účetní služby a organizačně ekonomické poradenství. (Agrofert, 2004b)

³² Andrej Babiš je jedním z nejúspěšnějších podnikatelů v České republice (podle žebříčku amerického časopisu Forbes patří mezi 100 nejbohatších lidí světa). Úspěšný podnikatel ve velké míře podporuje charitu, pomáhá zejména lidem se zdravotními problémy. Nemá však potřebu o takových věcech hovořit. Součástí internetových stránek firmy je „Zelená zpráva“, která informuje o ekologických aktivitách firem skupiny AGROFERT. Aktivity z ostatních oblastí CSR jsem nenašla.

Majetkové účasti ve společnostech s podstatným a rozhodujícím vlivem

V roce 1991 vzniká ve Valašském Meziříčí společný podnik americké firmy CABOT Corporation, Boston a firmy DEZA - CS CABOT, spol. s r.o.³³, jehož hlavní náplní je výroba a prodej sazí pro výrobu pneumatik a technické pryže. Hlavním důvodem výstavby společného podniku bylo ukončení vleklých potíží s imisemi sazí a znečišťováním obytných domů v okolí společnosti DEZA. Čtyřicet osm procent podniku CS CABOT náleží společnosti DEZA.

V roce 1997 byl v Polsku vybudovaný přístavní terminál, jehož hlavním účelem je skladování a následná expedice tekuté smoly zámořským zákazníkům (zejména ve Skandinávii). DEZA tak zvýšila svoji konkurenceschopnost a podniká i na zahraničních trzích a je stoprocentním vlastníkem společnosti DEZA POLSKA Sp. z o.o., Szczecin. Společnost DEZA ze šedesáti pěti procent vlastní TK DEZA Valašské Meziříčí, s.r.o. - tenisový klub provozuje víceúčelovou sportovní halu a tenisový sport. (Výroční zpráva, 2008)

Hospodářská krize a společnost DEZA, a.s.

Poznatky o hospodářské krizi vycházejí z článku zaměstnaneckých noviny DEZY na počátku letošního roku (Průša, 2010, s.1). Doplnující informace jsou pak z celoročního vydání zaměstnaneckých novin za rok 2009.

O společnosti DEZA můžeme konstatovat, že po celou dobu své existence prosperuje. Výjimku tvoří dvě období – počátek 90. let, kdy došlo k drastickému útlumu výroby železa a koksu na Ostravsku (odkud firma čerpá suroviny) a současná hospodářská krize. V posledních měsících roku 2008 finanční krize postihla všechny vyspělé ekonomiky. Nastal rychlý ekonomický pád následovaný výrazným poklesem produkce oceli, který je vždy doprovázen sníženou produkcí koksu, černouhelného dehtu a surového benzolu. Krize DEZU zasáhla snad nejvíce z odvětví chemie, protože její výrobky míří prakticky jen do odvětví automobilového a stavebního průmyslu, které byly krizí dost zasaženy. V roce 2009 firma zaznamenala padesátiprocentní propad výroby, ceny většiny produktů výrazně klesly a snížená poptávka

³³ Firma CS CABOT je certifikována podle norem ISO 9001:2008, ISO 14001:2004 a OHSAS 18001:2008 a stejně jako DEZA disponuje osvědčením Responsible Care. Z hlediska propagace CSR aktivit je dceřiná společnost DEZY o poznání dále. Na internetových stránkách společnosti můžeme najít informace o jejím dárcovství, sponzoringu, dobrovolnictví a její nadaci. V roce 2003 byla jednou z jedenácti firem, které společně s občanských sdružením Fórum dárců založily klub firemních dárců České Republiky DONATOR.

zaznamenala výrazný propad v tržbách. Firma v průběhu roku za pomoci přijatých opatření situaci mírně stabilizovala. Opatření se týkala především snížení nákladových položek na minimální možnou úroveň. Byl přehodnocen plán investic a v současné době se pokračuje jen v započatých investicích nebo ekologických investicích vyplývajících z podmínek a závazků integrovaného povolení³⁴. V oblasti údržby se v průběhu roku 2009 prováděly pouze nezbytné opravy tak, aby byla zachována kontinuita výroby a nebyla ohrožena bezpečnost zaměstnanců. V oblasti zaměstnanecké politiky firma musela učinit několik nepopulárních kroků. V rámci programu efektivní zaměstnanosti odešlo z firmy více než sto zaměstnanců a v průběhu roku firma žádné nepřijímala, došlo ke zmrazení mzdových nárůstů a prodloužila se týdenní pracovní doba (blíže kapitola 6.2). Společnost chtěla pomocí takových opatření předejít masovému propouštění zaměstnanců.

Přijatá opatření měla pozitivní vliv na zmírnění dopadů ekonomické krize. Snížená kapacita výroby umožnila efektivněji plánovat jednotlivé odstávky výrobního zařízení a výroba tak mohla reagovat na rozkolísané požadavky trhu. Společnost v roce 2009 zaznamenala relativně dobrý hospodářský výsledek ve srovnání s původním plánem na začátku roku. Společnost doposud krizi odolala, na druhé straně v odvětví dehtářské chemie stále panuje velká míra nejistoty o jejím dalším směřování. DEZA musí i nadále čelit tvrdému konkurenčnímu boji (z původních čtrnácti továren podobného typu jich na evropském kontinentu zůstalo pouze sedm), proto ve společnosti proběhly hlubší diskuze o možnosti rozšíření na jiné, především zámořské trhy. Rok 2010 bude pro společnost DEZA neméně rizikový. Využití technologických kapacit je limitováno nutností rozsáhlých investic, především u oblasti granulace smoly. Spolu s náklady na REACH je prognóza očekávaných hospodářských výsledků roku 2010 velmi rezervovaná.

³⁴ „Integrovaným povolením se rozumí rozhodnutí, kterým se stanoví podmínky k provozu zařízení, včetně provozu činností přímo spojených s provozem zařízení v místě a které se vydává namísto rozhodnutí, stanovisek, vyjádření a souhlasů vydávaných podle zvláštních právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí, ochrany veřejného zdraví a v oblasti zemědělství, pokud to tyto předpisy umožňují. Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci ukládá povinnost mít pro provoz zařízení vydané integrované povolení a provozovat zařízení v souladu s integrovaným povolením vydaným podle tohoto zákona,“ (IPCC, 2009).

5.3 Dotazníkové šetření společenské odpovědnosti firmy DEZA, a.s.

Cílem dotazníkového šetření bylo získat informace o tom, jak obyvatelé města Valašského Meziříčí a jeho okolí vnímají firmu DEZA, a to především z hlediska ochrany životního prostředí, a také jaký mají přehled o podpoře veřejně prospěšných projektů této firmy. Část otázek se v dotazníku zaměřila na zaměstnance firmy i na ty, kteří by měli zájem ve firmě pracovat.

Možnost uveřejnění dotazníku v elektronické podobě a následné vyhodnocení průzkumu mi umožnila dotazníková služba Vyplnto.cz (Veličková, 2010). Po vytvoření dotazníku jsem obdržela webový odkaz, který jsem pomocí emailu a sociální sítě posílala dále. Služba Vyplnto.cz umožňuje pro jednotlivé průzkumy respondenty obstarat, ale pro průzkum, který byl zaměřený na konkrétní region v ČR, jsem si respondenty musela zajistit sama. Ve Valašském Meziříčí jsem studovala na střední škole a později zde absolvovala bakalářské studium na pobočce VŠB-TU Ostrava. Dotazník jsem posílala nejen bývalým spolužákům a kamarádům, ale i rodinným příslušníkům, učitelům ze střední i vysoké školy, lidem pracujícím na místních úřadech apod., aby bylo zastoupeno co nejvíce respondentů různých věkových kategorií. Rovněž jsem respondenty podněcovala, aby mi pomohli otazník rozesílat dále. Konečná podoba dotazníku je uvedena v příloze č. 2 a výsledky dotazníkového šetření v příloze č. 3.

5.3.1 Postup formování dotazníku

Postup tvoření dotazníku probíhal následovně. Důležitým bodem bylo vytvořit dotazník, který by zahrnoval otázky týkající se oblasti společenské odpovědnosti, ale zároveň by nebyl příliš náročný jak po stránce obsahové, tak i odborné. Množství a složitost otázek by mohly respondenty odradit a průzkum by v konečném důsledku neměl žádný význam. Hlavní inspirací při formování celkové koncepce dotazníku byly:

- dotazníky z internetové stránky www.vyplnto.cz, kde několik průzkumů na téma CSR již proběhlo,
- dotazník společnosti ArcelorMittal, na jehož propagaci se podíleli studenti VŠB-TU Ostrava,

- dotazník na téma *Zodpovědné podniky – Dotazník pro zvýšení informovanosti*³⁵, převzatý od Evropské komise,
- dotazníková šetření dobrovolného sdružení Fórum 2025³⁶ zaměřené na životní prostředí, strategii rozvoje města a komunikace s veřejností a médii,
- návrhy doc. Ing. Jana Vymětala, CSc., který je bývalým zaměstnancem společnosti DEZA.

Podnětem při formulaci konkrétních otázek mi byla firma DEZA a problematika jejího působení ve Valašském Meziříčí. Po počátečním návrhu otázek jsem možné pořadí a vhodnou strukturu otázek konzultovala s vedoucím své diplomové práce.

Odpovědi na otázky, které se týkají poskytovaných benefitů ve firmě, jsem vyhledala z výročních zpráv DEZY. Konkrétní možnosti odpovědi na otázku č. 15 „*Firma se snaží snížit dopad svého podnikání na životní prostředí pomocí...*“ jsem rovněž vyhledala z výročních zpráv, ale také z dokumentů³⁷, které jsou dostupné na internetových stránkách firmy. Vytvoření odpovědi na otázku č. 20: „*Kdybyste měl/a peníze, co byste ve svém okolí zlepšil/a?*“ mi zabralo nejvíce času. Odpovědi měly odpovídat aktuálním problémům, se kterými se město Valašské Meziříčí potýká. Každé město má své specifické problémy, a protože s Valašským Meziříčím nejsem propojená tak jako dříve, možnosti odpovědi na tuto otázku byly výsledkem dlouhodobého hledání. Možné varianty na zlepšení konkrétních oblastí ve městě jsem čerpala z dokumentu *Vize 2025 Strategický plán rozvoje města Valašské Meziříčí*³⁸, který vyhotovila v roce 2008 Rozvojová agentura VIA, o.p.s. a ze zmiňovaného dotazníkového šetření Fóra 2025. Další náměty jsem vyhledávala z Valašskomeziříčského zpravodaje, z místních novin Obelisk a Objektív a v neposlední řadě mi pomohly oficiální internetové stránky města Valašského Meziříčí³⁹. Sumarizovala jsem okolo dvaceti problematických okruhů (viz příloha č. 4), které jsem rozeslala deseti lidem žijícím ve Valašském Meziříčí. Každý z oslovených vyznačil šest pro něj nejdůležitějších oblastí. Následně jsem vyhodnotila nejčastěji zmiňované okruhy a zařadila je jako možné odpovědi na

³⁵ Dotazník je určený pro malé a střední podniky, aby si otestovaly jaké jejich aktivity korespondují s konceptem CSR. (Csr-online, 2008c)

³⁶ Fórum 2025 je dobrovolné a nepolitické sdružení osob, jehož úkolem je navázat na projekt „Vize a strategie rozvoje města Valašské Meziříčí do roku 2025“ a napomáhat realizaci strategického plánu rozvoje města zapojováním expertů i široké veřejnosti. (Fórum 2025, 2009b)

³⁷ Zpráva o životním prostředí a Politika životního prostředí.

³⁸ Dokument obsahoval stručnou analýzu jednotlivých oblastí jako je kultura, školství, sport, životní prostředí, zdravotní a sociální služby, podnikatelské aktivity, bezpečnost a doprava. U každé oblasti byla vypracována SWOT analýza, finanční a časová rozpětí strategických opatření. (VIA, 2008)

³⁹ <http://www.valasskemezirici.cz/>

otázku č. 20. V závěrečné fázi jsem provedla pilotní šetření. Dotazník jsem dala otestovat několika lidem, abych zjistila, zda jsou otázky dostatečně srozumitelné a mají vhodné pořadí. Poslední znění otázek jsem upravila o několik příchozích komentářů a vystavila jsem dotazník na internetovou stránku vyplnto.cz

5.3.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Na dotazník odpovídali občané města Valašského Meziříčí a jeho přilehlého okolí. Dotazník obsahoval celkem dvacet tři otázek, přičemž některé z otázek se dále větvily, proto konečný počet otázek se u každého respondenta lišil. Celkový počet vyplněných dotazníků byl sto třicet, avšak první otázka vyřadila respondenty, kteří ve Valašském Meziříčí nebydlí (nestudují, nepracují) a proto pro ně dotazník v daný okamžik skončil. Cílem bylo zamezit ostatním respondentům, kteří např. žijí v jiném kraji, aby na otázky o společenské odpovědnosti DEZY odpovídali, a to především z důvodu znehodnocení výsledku průzkumu. Celkový počet respondentů, pro které byl průzkum vyhodnocen, je sto čtrnáct.

1. Identifikace respondentů

Na dotazník odpovídali respondenti, kteří žijí, pracují nebo studují ve Valašském Meziříčí. Z hlediska pohlaví ženy mírně převažovaly (64%). Největší míru zastoupení měli vysokoškolsky vzdělaní lidé (52%), následováni respondenty se středoškolským vzděláním (41%). Polovina respondentů byla ve věkové kategorii 21 – 30 let. Věkové kategorie 41 – 50 a 51 -60 se přibližovaly k hranici 20%.

2. Firma DEZA

Firmu DEZA zná 94% respondentů. Výsledek není nijak překvapivý – DEZA je jednou z největších firem ve Zlínském kraji. Další otázka se vztahovala ke změně názorů respondentů na firmu DEZA v posledních deseti letech. Odpovědi byly ze 75% záporné – většina respondentů názor na firmu nezměnila. Důvodem neměnnosti názorů na firmu se dotazníkové šetření dále nezabývalo (např. proč se názory nezměnily, zda tyto názory jsou pozitivního nebo negativního rázu atd.). Průzkum se zaměřil na zbylých 25% respondentů, kteří názor na firmu během deseti let změnili. Tito respondenti dále odpovídali, zda se jejich

názor *zhoršil nebo zlepšil*. O 50% více názorů bylo záporných – názor na firmu se zhoršil (jedná se o dvacet respondentů). Následující otázka byla dobrovolného charakteru a tázala se respondentů, proč se jejich názor změnil. Přesto, že dobrovolné otázky nejsou příliš oblíbené, tato zaznamenala poměrně dost odpovědí (dvacet dva respondentů z dvaceti devíti možných se k dané otázce vyjádřilo). Hlavní příčiny, kvůli kterým se názory respondentů na firmu *zhoršily*, se týkaly především problematiky životního prostředí a zápachu, který z firmy vychází. Negativní názor zazněl i z důvodu utajených havárií a špatných pracovních podmínek. *Kladné odpovědi* převažovaly z důvodu osobní zkušenosti s firmou, osvěty jejími zaměstnanci a vyšší otevřenosti firmy k místní komunitě. Zazněl také názor, který firmu vnímá jako velkého zaměstnavatele v okrese.

3. Zaměstnanci

V další části byli v průzkumu určeni i zaměstnanci firmy DEZA. Z celkového počtu respondentů jich bylo pouze šest. Předpokládala jsem vyšší zastoupení zaměstnanců, a to zejména z toho důvodu, že firma zaměstnává tisíc lidí a bylo mi přislíbeno od několika respondentů, kteří zaměstnance firmy znají, že jim dotazník pošlou. Proto odpovědi, které se vztahují k zaměstnancům firmy, nepovažuji za příliš relevantní. V otázce, která určovala nejvýznamnější zaměstnanecké benefity, se mezi první dva nejčastěji zmiňované umístily příspěvek na penzijní pojištění a příspěvek na závodní stravování. Na dobrovolnou otázku, která se vztahuje k přístupu firmy k zaměstnancům, odpověděli čtyři zaměstnanci. Tři zaměstnanci byli s přístupem firmy spokojeni, jen jediná odpověď byla konkrétní a týkala se změny v přístupu vedení k prosazování žen do vyšších pozic.

Po zaměstnancích firmy se část dotazníku zaměřila na potencionální pracovníky firmy DEZA (zda se respondenti chtějí, popř. nechtějí stát zaměstnanci firmy). Po kladné i záporné odpovědi se dotazník dále větvil a věnoval se důvodům, proč by respondenti chtěli pracovat ve firmě, nebo naopak pracovat ve firmě nechtěli. Z celkového počtu respondentů byla nepatrná převaha těch, co by ve firmě pracovat nechtěli (56%), a to z důvodu jiného zaměření profese (48%) a spokojenosti se současným zaměstnáním (34%). Takové důvody nemusí být pro firmu až tak důležité, protože je z větší části nemůže ovlivnit. Důvod „špatné jméno firmy“ byl uveden šesti respondenty (10%). Respondenti, kteří by měli zájem ve firmě pracovat (44%) mezi hlavní příčiny uvedli – mzdové ohodnocení (64%) a druhý nejčastější

argument (34%) patřil do kategorie „jiné důvody“, mezi něž můžeme zařadit např. nepříznivou dobu k získání práce, nespokojenost se současným zaměstnáním atd.

4. Ekologie

Další otázky (č. 13, 14 a 15) se zaměřily na ekologické aspekty činnosti firmy. První otázka z environmentální problematiky se týkala *informovanosti* obyvatel Valašského Meziříčí *vzhledem k podnikání firmy včetně jejího dopadu na životní prostředí*. Respondenti se cítili být ve větší míře informováni „částečně“ (54%), zcela neinformováno si připadalo na 37% respondentů a naopak jednoznačně informovaných respondentů bylo pouze 9%. Následující otázka hodnotila názory respondentů na *snahu firmy snižovat dopady svého podnikání na životní prostředí*. Oproti předchozí otázce, která se týkala názorů na informovanost, se názor respondentů na snahu firmy snižovat své dopady na životní prostředí zlepšil. Identický počet respondentů jako v předchozí otázce si myslí, že se firma snaží „částečně“ snížit své dopady svého podnikání na životní prostředí (54%). Významný posun nastal u jednoznačně záporných (firma se nesnaží 25%) a kladných (firma se snaží 21%) odpovědí – rozdíl mezi nimi představoval pět respondentů. Naopak tomu bylo u předchozí otázky, kde rozdíl mezi pocitem „neinformovanosti“ a „informovanosti“ o činnosti firmy a jejich dopadů na životní prostředí představoval třicet jedna respondentů.

Poměrně jednoduše by se dalo říci, že se respondenti cítí být spíše neinformovaní o činnosti firmy a dopadech na životní prostředí (kladné hodnocení pouze jedenáct respondentů), u otázky týkající se snahy firmy snižovat dopady svého podnikání na životní prostředí se kladný počet zvýšil na dvacet čtyři a negativní názory se snížily o třináct respondentů. **Podle respondentů je informovanost firmy nedostatečná, ale její snaha snižovat dopady na životní prostředí je mnohem lepší.**

Poslední otázka z okruhu ekologické problematiky vybízela respondenty, kteří hodnotili kladně („ano“ a „částečně“ – celkově jich bylo 85) snahu firmy snižovat dopady svého podnikání na životní prostředí, aby vybrali, jakým konkrétním způsobem se tato snaha firmy projevuje. Nejvíce hlasů zaznamenala *spolupráce firmy s městem Valašské Meziříčí na projektech monitorování imisního zatížení města a jeho okolí* (34%). Je velmi důležité, že dotazovaní registrují snahu města i firmy vzájemně spolupracovat. Obě instituce mají přece

jen velmi podobné zájmy – město má zájem na spokojenosti svých občanů a firma na spokojenosti svých stakeholders, do kterých patří i obyvatelé města Valašského Meziříčí.

5. Veřejně prospěšné aktivity

Závěrečná část šetření připadla na veřejně prospěšné činnosti firmy DEZA (otázky č. 16, 17, 18 a 19). Otázky spadají do sociální oblasti CSR (místní komunita). Výsledek úvodní otázky je velmi překvapivý. **Více než polovina respondentů o veřejně prospěšných aktivitách firmy nic netuší (55 %).** Firma v okolí Valašského Meziříčí již několik desítek let podporuje mnoho aktivit (charita, sponzorská činnost, sport, kulturní vyžití atd.), proto bych předpokládala, že povědomí o takových aktivitách bude vyšší. Na druhou stranu, pokud bych nekomunikovala s vedoucí informačního střediska firmy, která mi poskytla podklady obsahující právě takové aktivity firmy, tak by informace o veřejně prospěšné činnosti bylo velmi složité získat.

Respondenti, kteří odpověděli kladně – znají aktivity firmy – přidělovali svůj hlas, dle jejich názoru, nejvíce podporované aktivitě. Necelá polovina respondentů věděla o účasti firmy na lokálních sportovních či kulturních projektech. Sponzorskou činnost firmy zaznamenalo 30% dotazovaných. I přesto, že samotný sponzoring úplně nespadá do filantropických aktivit, byl zařazen do možností odpovědí z důvodu podpory místní komunity. Následovala otázka, odkud se o dané aktivitě respondenti dozvěděli. Nejvíce informací o veřejně prospěšné činnosti firmy respondenti zaznamenali v tisku (45%) a od přátel nebo příbuzných (28%). Poslední otázka z této kategorie se vztahovala k oblasti, které by měla firma věnovat větší pozornost a podpořit ji. Polovina dotazovaných byla přesvědčena o významu podpory životního prostředí (55%).

Závěrečná otázka dotazníkového šetření: „*Kdybyste měl/a peníze, co byste ve svém okolí zlepšil/a*“ nabízela konkrétní aktivity, jež by zlepšily životní podmínky ve Valašském Meziříčí. Odpovědi mohou být inspirativní nejen pro firmu DEZA, ale i pro jiné organizace a zastupitele Valašského Meziříčí. Dotazovaní by nejvíce uvítali výstavbu odpovídajícího silničního napojení na Vsetín, Zlín, Olomouc, Ostravu a výstavbu obchvatu Valašského Meziříčí (46%). Druhé místo obsadily investice do zkvalitnění ovzduší (23%).

5.4 Rozhovor s vedoucí informačního střediska firmy

Vzhledem k tomu, že informace z otevřených zdrojů charakterizovaly především ekologické aspekty činnosti firmy, bylo nezbytné vyhledat i jiné zdroje. V průběhu formování diplomové práce jsem komunikovala s vedoucí informačního střediska⁴⁰ – Ing. Miriam Kallerovou, a to především emailovou korespondencí, přičemž v polovině března došlo na osobní setkání. Rozhovor trval necelé dvě hodiny a po celou dobu byl zaznamenáván na nahrávací zařízení. Připravila jsem si dotazy týkající se všech pilířů společenské odpovědnosti, zejména takových informací, které bylo nesnadné vyhledat.

Z počátku se rozhovor zaměřil na složitý a lidmi často obtížně pochopitelný obor chemie a s ním související pojem „chemofobie“. Podle Ing. Kallerové lidé často chemii nerozumí a všeobecně mají strach z toho, co je pro ně neznámé. Následně Ing. Kallerová popsala dlouhodobou uzavřenost firmy DEZA vůči svému okolí. Společnost nekomunikovala s místní komunitou z toho důvodu, že dříve taková komunikace nebyla běžná a ani samotná veřejnost ji nevyžadovala, ale doba se změnila. Lidé jsou vzdělanější a o informace, které se po dlouhých letech staly dostupné, projevují patřičný zájem. Změnou prošly i komunikační prostředky - jedním z hlavních nástrojů, který slouží k vyhledávání, poskytování a šíření informací, je internet. Dalším příkladem změny může být i pohled na samotnou filantropii. Dříve bylo nevhodné, ne-li až neetické, aby firma zveřejňovala finanční obnosy věnované na veřejně prospěšné projekty. Dnes jsou tyto aktivity důležitou součástí promyšlené firemní strategie, jejímž účelem je mimo jiné takové aktivity prezentovat veřejnosti. Informační vývoj klade velký tlak na otevřenost a transparentnost firem. Podle Ing. Kallerové firma tuto změnu již zaznamenala - na konci předchozího roku zřídila funkci tiskového mluvčího⁴¹ a v současné době rekonstruuje své internetové stránky. Do nových internetových stránek chce zahrnout i veřejně prospěšné aktivity a informace, které budou sloužit nejen pro obchodní účely, jak tomu bylo doposud, ale i pro potřeby široké veřejnosti. Takové kroky můžeme považovat za snahu firmy se postupně otevírat.

Následující část dotazů se zaměřila na ožehavé téma, a to životní prostředí, které bylo prodiskutováno ze dvou stran. Ta první zahrnovala pohled firmy a týkala se takových témat, jako jsou nemalé firemní investice do postupné ekologizace výrobních procesů, využívání

⁴⁰ V prvopočátcích jsem komunikovala i s vedoucím odboru řízení systému ISO RNDr. Oldřichem Kuběnou.

⁴¹ Příslušné orgány, ale i samotná veřejnost ví, na koho se mohou obracet. Tiskovým mluvčím se stal vedoucí odboru výzkumu Ing. Jaroslav Obermajer, PhD.

těch nelepších technologií, ocenění Responsible Care za odpovědné podnikání v chemii, dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci, nízké pravděpodobnosti firemní havárie, specializovaného hasičského záchranného sboru DEZY a neposlední řadě i velké pokroky firmy při odstraňování nepříjemného zápachu, který obtěžuje místní občany. Druhý pohled se věnoval ekologickým sdružením, médiím, občanům a ostatním subjektům, které firmu vnímají ve velmi špatném světle. Více informací o životním prostředí je obsaženo v kapitole o environmentální oblasti firmy.

Další dotazy se zaměřily na sociální aspekty CSR firmy. O zaměstnancích, jakožto součásti vnitřního sociálního pilíře, se mluvilo v souvislosti s nabízenými benefity, rizikovostí práce, zaměstnaneckými odbory, nabízenými akcemi a dalšími tématy. Důležitou částí rozhovoru byly zaměstnanecké noviny Valašský chemik, jehož redaktorkou je právě Ing. Kallerová. Vnější část sociální oblasti společenské odpovědnosti – podpora kulturních akcí a sportovních družstev, spoluúčast na velkých investičních akcích města, charitativní dary a klub důchodců firmy vyplnila také nemalou část debaty. DEZA již od svého počátku podporuje různé projekty, a to nejen regionálního charakteru. Důvodem, proč jsou takové informace nesnadno vyhledatelné a mnoho občanů o nich nemá žádné tušení, je již uvedená uzavřenost firmy.

V závěru jsem došla k tomuto zhodnocení – společnost DEZA koncept společensky odpovědného podnikání má již ve své firemní strategii zpracovaný. Nakolik je efektivní – to by byla otázka dlouhodobé analýzy. Ke zmiňované efektivitě ji rozhodně chybí komunikační a informační otevřenost. Tyto problémy firma již zaregistrovala a dělá potřebné kroky k jejich nápravě. Na konci rozhovoru mi Ing. Kallerová poskytla cenný informační zdroj – zaměstnanecké noviny Valašský chemik, ve kterém je uvedena podstatná část jednotlivých oblastí společensky odpovědného podnikání firmy DEZA. V tištěné podobě jsem obdržela tři čísla z letošního roku a v elektronické podobě celý rok 2009 (dvanáct čísel).

Důležité informace z rozhovoru budou uvedeny i v jednotlivých oblastech CSR společnosti DEZA. Jedná se především o ty informace, které byly obtížně vyhledatelné, popř. ty, které byly v souvislosti s firmou a jejím přístupem ke společensky odpovědnému podnikání, zajímavé.

6 ANALÝZA CSR SPOLEČNOSTI DEZA, a.s.

Kapitola o CSR společnosti DEZA bude zahrnovat aktivity týkající se především oblasti sociální a environmentální. Sociální oblast CSR je rozdělena na vnitřní (pracovní prostředí) a vnější část (místní komunita). Informace o ekonomické oblasti CSR firmy jsou popsány pouze okrajově.

Podrobnější zpracování sociální a environmentální oblasti lze snadno vysvětlit. Společnost DEZA je na Vsetínsku významným zaměstnavatelem, proto je analýza sociální oblasti, zejména pracovního prostředí, velmi důležitá. Environmentální oblast nabízí nepřehledné množství informací a stanovisek vzhledem k působení firmy, která podniká v chemickém odvětví. V poslední době firma čelí nemalé kritice ze strany občanských sdružení věnujících se ekologickým tématům, ale i radnice a občané Valašského Meziříčí jsou velmi znepokojeni nepříjemným zápachem a zamořeným ovzduším, za které je podle jejich mínění zodpovědná právě DEZA.

6.1 Ekonomická oblast

Společnost DEZA prosazuje transparentní jednání, má zpracovaný etický kodex a všechny informace o její podnikatelské činnosti jsou obsaženy ve výročních zprávách, které jsou dostupné všem zainteresovaným skupinám. Výroční zprávy, které obsahují finanční i nefinanční údaje o společnosti, jsou v elektronické podobě uvedeny v Obchodním rejstříku a Sbírce listin Ministerstva spravedlnosti České republiky. Sbírka listin obsahuje kromě výročních zpráv také statuty společnosti, podpisové vzory, zprávy auditorů, zápisy ze zasedání dozorčí rady atd.

Komplexní shrnutí svých CSR aktivit společnost nemá. Ve výročních zprávách je stručně popsána část řízení životního prostředí a personální a sociální strategie společnosti. Na internetových stránkách⁴² je důkladně zpracována politika životního prostředí a zásady

⁴² Internetové stránky společnosti (www.deza.cz) zahrnují: profil a historii společnosti, popis její obchodní činnosti a vyráběných produktech, dále informace o vedení, životní politice, certifikátech, která firma vlastní, možnosti kariéry a spolupráce firmy se středními a vysokými školami.

politiky jakosti (viz níže). Ucelené informace o veřejně prospěšných projektech společnost nikde neuvádí.⁴³

Důležitým informačním zdrojem jsou pro stakeholdery výroční zprávy a internetové stránky firmy. V novinových článcích je společnost spojována především se životním prostředím. Aktuální informace o majetkové účasti DEZY v konkrétních společnostech jsou obsahem Investičního zpravodajství serveru ČTK⁴⁴.

Systém řízení jakosti je ve společnosti certifikován podle normy 9001:2000. Zásady politiky jakosti společnosti DEZA lze shrnout do několika bodů:

- společnost se zaručuje vyrábět a dodávat svým zákazníkům výrobky takové v kvalitě, která plně odpovídá dohodnutým kvalitativním požadavkům uvedené v kupní smlouvě,
- společnost předchází vzniku reklamací nebo stížností zákazníků a současně plní jejich očekávání prostřednictvím nezbytných opatření, spokojenost zákazníků společnost neustále sleduje a vyhodnocuje,
- společnost se zavazuje získávat nové a udržovat stávající zákazníky poskytováním komplexních služeb, které zabezpečují jejich požadavky,
- pro společnost je nezbytné zvyšovat povědomost o úrovni jakosti a možnostech užití výrobků a získávat tak potencionální zákazníky,
- v rámci řízení jakosti DEZA uplatňuje procesní přístup, neustále zlepšuje parametry jakosti a zvyšuje efektivitu výroby,
- pro společnost je velmi důležité zavádět nové technologie a rozšiřovat tak sortiment výrobků, který povede k uspokojení budoucích potřeb zákazníků,
- v oblasti personální politiky firma rozvíjí kvalifikaci, znalosti a dovednosti zaměstnanců, současně vychovává nové odborníky a motivuje zaměstnance k neustálému zlepšování QMS. (Deza, 2007c)

⁴³ Aktivita jsou uvedeny v některých číslech zaměstnaneckých novin Valašský chemik, které jsou dostupné jen v tištěné podobě na území Valašského Meziříčí. Společnost v současné době podniká konkrétní kroky, které povedou k větší přehlednosti a snadnější identifikaci veřejně prospěšných aktivit.

⁴⁴ Internetové stránky (<http://ipoint.financninoviny.cz/>) obsahují zejména informace o majetkové struktuře skupiny AGROFERT.

Z pohledu firmy je nezbytné dodržovat vysokou kvalitu práce na všech úrovních a při všech činnostech ovlivňujících kvalitu výrobků. Základní podmínkou dosažení cílů politiky jakosti je zodpovědný přístup každého zaměstnance společnosti v rozsahu funkce, kterou zastává, a v rozsahu jeho pracovních povinností. Vedení k úspěšnému naplnění politiky jakosti poskytuje informační zajištění, školení a další nezbytnou pomoc všem zaměstnancům firmy.

6.2 Vnitřní sociální oblast – pracovní prostředí

Rok 2009 přinesl pro zaměstnance řadu změn. Protože DEZA má návaznost na automobilový průmysl a stavebnictví, který se ocitl v kritické situaci, musela přijmout řadu mimořádných opatření i zaměstnanecká politika firmy⁴⁵. Mezi stěžejními úkoly firmy zůstalo udržení co největší míry zaměstnanosti v okrese. Informace této kapitoly vycházejí z rozhovoru s Ing. Kallerovou, z výročních zpráv DEZY za rok 2007 a 2008 a především ze zaměstnaneckých novin Valašský chemik (rok 2009 a počátek roku 2010).

Struktura zaměstnanců

Na otázky týkající se struktury zaměstnanců mi odpověděla vedoucí sociálního odboru, paní Mečiarová. DEZA k 31. březnu 2010 zaměstnává 960 pracovníků. Věkový průměr všech zaměstnanců je 43,33 let. Ve firmě pracují čtyři zdravotně postižení lidé. Zaměstnanci se dělí na dvě skupiny:

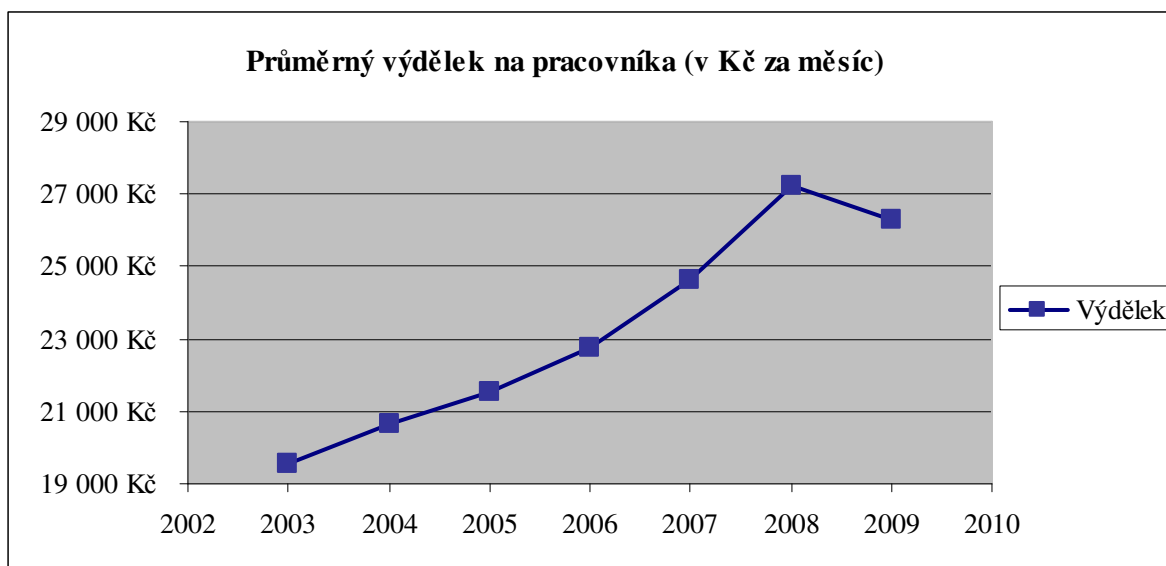
- *dělníci* (výrobní činnost) – 688 zaměstnanců
- *THP* (administrativní pracovníci, technologové, management, vedoucí oddělení a odborů, provozně techničtí pracovníci a odborně techničtí pracovníci) – 272 zaměstnanců.

⁴⁵ V roce 2009 bylo zrušeno 11% pracovních míst a noví zaměstnanci se nepřijímali. Jednotlivé činnosti byly zajišťovány organizačními změnami. Zmrazily se mzdové nárůsty a zavedla se nová pravidla pro vyplácení výkonnostních odměn. Od 1.3. 2009 byl přijat dodatek v rámci kolektivní smlouvy a týkal se prodloužení pracovní doby u zaměstnanců s nepřetržitým provozem o 12%. Původní 33,5 hodinová týdenní pracovní doba byla nahrazena 37,5 hodinovou týdenní pracovní dobou při zachování mzdového ohodnocení. Toto opatření umožnilo zrušit v nepřetržitém provozu jednu směnu (přešlo se z pěti směnného režimu na čtyř směnný). V letošním roce bylo v kolektivní smlouvě dohodnuto zvýšení průměrného výdělku o 1%.

Rozdělení podle pohlaví (THP zaměstnanci): ženy 85 (31%) a muži 187 (69%). Pozice technicko hospodářských pracovníků jsou zastoupeny především muži. Kategorie THP však zahrnuje obory, kterým se již v rámci studia věnují především muži. Nelze proto jejich vyšší zastoupení hodnotit jako diskriminaci vůči ženám.

Průměrný výdělek na pracovníka je uveden ve výroční zprávě firmy z roku 2009. Z grafu je od roku 2003 zřetelný každoroční růst mzdové hladiny. V roce 2009 se v závislosti na poklesu prodeje výrobků a služeb průměrná mzda snížila o 964 Kč. Nelze s určitostí říct, jak vývoj mezd bude nadále pokračovat.

Graf 6.1 Průměrný výdělek zaměstnance

Zdroj: Výroční zpráva společnosti DEZA za rok 2009

Ve firmě je uplatňován **efektivní program zaměstnanosti**, jehož záměrem je posílení klíčových technických profesí. Absolventi vysokých škol nastupují na *středisko kvalifikačního rozvoje*, které zajišťuje jejich flexibilní převody mezi jednotlivými provozny a také vypracovává individuální zaškolovací kariérní plány. Nově přijatí zaměstnanci jsou v rámci nástupní praxe zařazeni do výrobních útvarů dle aktuálních provozních potřeb. V roce 2007 a 2008 tak společnost přijala dvanáct absolventů vysokých škol. (Výroční zpráva, 2007 a 2008)

Zdraví a bezpečnost zaměstnanců

DEZA je ze zákona⁴⁶ povinna organizovat nejméně jednou v roce prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních. V DEZE se prověrky konají v dubnu. Po prověrkách se stanovují termíny vedoucí k odstranění zjištěných závad, dále se určuje odpovědnost příslušných vedoucích pracovníků, náklady a způsoby následné kontroly. Součástí zákona⁴⁷ je ze strany zaměstnavatele zajistit povinné školení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Důkladně proškolení zaměstnanci tak předcházejí pracovním úrazům⁴⁸. Celková absence zaviněná pracovními úrazy v roce 2008 činila *sto sedmdesát devět* kalendářních dnů. Hygiena práce je v DEZE zajišťována monitoringem pracovních podmínek, zejména koncentrace škodlivin v pracovním prostředí, které jsou sledovány vlastní hygienickou laboratoří⁴⁹. Přímou v areálu chemické továrny je pro zaměstnance firmy k dispozici zubní i obvodní lékařka.

Fluktuace zaměstnanců

Podle Ing. Kallerové v DEZE velká fluktuace nikdy nebyla. Někteří zaměstnanci ve firmě zůstávají po celou dobu svého života. V průběhu roku 2007 však ve firmě k nárůstu fluktuace došlo – 25 zaměstnanců podalo žádost o ukončení pracovního poměru. Společnost na tento nežádoucí trend reagovala konkrétními kroky. Posílila základní mzdy a pravomoci vedoucích zaměstnanců v měsíčním hodnocení výkonností podřízených, snížila variabilní odměňování a aktualizovala kvalifikační katalog prací, ve kterém došlo k výrazné diferenciaci technických profesí (velináři, technologové a mistři). V návaznosti na tato opatření byly v roce 2008 odchody na vlastní žádost minimalizovány a nedosáhly ani 1% z celkového počtu zaměstnanců. (Výroční zpráva, 2007, s. 26)

Zaměstnanecké benefity

Společnost má na financování benefitů vyhrazený sociální fond, z kterého přispívá současným i bývalým zaměstnancům firmy. Sociální fond vytváří společnost dobrovolně ze

⁴⁶ Zákoník práce - Zákon č. 262/2006 Sb., část pátá *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*, §108 odst. 5

⁴⁷ V ustanovení § 103 odst. 3 zákoníku práce č. 262/2006 Sb.

⁴⁸ Počet pracovních úrazů je ve společnosti DEZA trvale na nízké úrovni, jeden úraz byl v roce 2004 označen jako těžký. Smrtelný pracovní úraz nebyl v předcházejícím období registrován, rovněž nevnikla žádná nemoc z povolání.

⁴⁹ Hygienická laboratoř – měří páry a prach chemických škodlivin ve výrobě. Za rok 2008 proběhlo celkem 724 měření pracovního prostředí před zahájením práce za účelem zabezpečení ochrany zdraví zaměstnanců a ochrany před výbuchem v uzavřených nádobách (technologických zásobnících), potrubních rozvodech atd.

zisku po zdanění⁵⁰. Jeho správu má na starosti společnost, ale o jeho čerpání spolurozhodují odbory, které ze svých zdrojů přispívají svým členům na akce, organizované sociálním fondem. Ze sociálního fondu se financuje: úhrada provozu dětského tábora⁵¹, příspěvek na závodní stravování, příspěvky na rehabilitační a rekondiční péči⁵², příspěvky na preventivní zdravotní vyšetření a fyziotesty, ozdravné pobyty dětí, lyžařský výcvik, příspěvek na kulturní, sportovní a vzdělávací činnost, organizovanou odbory, příspěvek na činnost klubu důchodců firmy a příspěvek na jejich stravování, nadstandardní zdravotní programy⁵³ a peněžní dary při pracovních a životních výročích.

Základní rozdělení zaměstnaneckých benefitů ve společnosti DEZA:

- příspěvek na závodní stravování
- povinná školení a ostatní vzdělávání (jazykové a počítačové kurzy, viz níže)
- příspěvek na penzijní připojištění – příspěvek se poskytuje diferencovanou formou ve vazbě na počet odpracovaných a na charakter pracovišť
- příspěvek na rehabilitační léčbu
- možnost zkrácení pracovní doby ve vybraných provozech
- možnost rozšířeného nároku na dovolenou formou dodatkové dovolené a týdne dovolené navíc
- realizace zdravotních preventivních programů, zaměřené zejména na riziková pracoviště
- příspěvky na sport, kulturu, zdraví, rekreaci

Společnost trvale investuje do vzdělávání a profesního růstu kmenových zaměstnanců. Financuje nejen povinná školení ze zákona, ale vynakládá finanční prostředky nad rámec svých povinností např. hrazení jazykových a počítačových kurzů. V roce 2008 společnost hradila 80% nákladů na jazykové kurzy. Zaměstnanci firmy mohou využít placené volno

např. v roce 2009 to bylo nejméně 3.000,- Kč na zaměstnance. Jedná se o zaručenou minimální částku, reálná je však vyšší. Výše přídelu do sociálního fondu na příslušný rok je výsledkem kolektivního vyjednávání.⁵⁰

⁵¹ Dětský tábor – Trubiska má velkou tradici. Tábor trvá dva týdny a cena pro děti zaměstnanců tvořila v roce 2009 1/3 celkových nákladů tj. 1400 Kč (ostatní děti tábor stojí 3 600 Kč).

⁵² Do rekondiční a rehabilitační péče můžeme zahrnout permanentky na masáže, lymfodrenáže, permanentky do solné jeskyně, solária, infrasauny a sauny. Cena permanentek činí zpravidla polovinu nákladů.

⁵³ Do nadstandardních zdravotních programů můžeme zařadit týdenní rehabilitační pobyt v Luhačovicích (cena pro zaměstnance v roce 2009 činila 3 500 Kč), týdenní rekondičně-ozdravný pobyt v Bardějově, cena pro zaměstnance 3 000 Kč, rodinní příslušníci zaplatili 5 900 Kč, zaměstnanci v odborech a jejich rodinní příslušníci zaplatili o 500 Kč méně).

v rámci studia, avšak za předpokladu, že studují v zájmu (pro potřebu) organizace a je s nimi sepsána kvalifikační dohoda.

Poskytované benefity příznivě působí na spokojenost zaměstnanců a zároveň tak posilují jejich loajálnost vůči firmě. Benefity jsou často zaměřeny i k posílení rovnováhy pracovního a soukromého (rodinného) života zaměstnance. Udržování rovnováhy mezi životem a prací nejen zvyšuje motivaci a spokojenost zaměstnanců, ale také zvyšuje jejich výkonnost a snižuje pracovní neschopnost. V roce 2008 se z fondu vyplatilo 6,5 mil. Kč. Převažující část příspěvku směřovala do oblasti zdravotního stravování a příspěvku na rehabilitační léčbu.

Skupina AGROFERT HOLDING, a. s. nabízí svým členům také různé výhody např. možnost nadstandardního vyšetření všech zaměstnankyň na specializovaném pracovišti onkogynekologického centra v Praze. Zaměstnanci skupiny AGROFERT dále mohou využít lázeňské péče za zvýhodněných podmínek (10 – 20% slevy za léčebné pobyty, lázeňské wellness procedury a na sportovní služby), výhodného pojištění, slevy při nákupu aut, slev na dovolenou apod.

Součástí každé velké firmy je i odborová organizace. Jejími členy jsou zaměstnanci firmy hájící svá práva a zájmy. Odborová organizace vyjednává se zaměstnavatelem kolektivní smlouvu, která zaměstnancům zaručuje výhody nad rámec platné legislativy, výši mezd a odstupného, tvorbu a plnění sociálního fondu apod.

Základní organizace OS ECHO při DEZA a.s., Valašské Meziříčí

Odborový svaz ECHO DEZA, a.s. Valašské Meziříčí (dále jen odborová organizace) je prostřednictvím OS ECHO⁵⁴ členem Českomoravské konfederace odborových svazů, která zastřešuje všechny odborové svazy (32 odborových svazů v ČR) a snaží se prosazovat lepší pracovní a sociální podmínky zaměstnanců v ČR. Odborová organizace nabízí pro své členy i pro ostatní zaměstnance celou řadu kulturních a sportovních aktivit, např. zvýhodněné

⁵⁴ Odborový svaz ECHO vznikl sloučením odborových svazů energetiky a chemie a zastřešuje organizace pro odbory z firem podnikajících v oblasti elektroenergetického a chemického průmyslu. ECHO aktivně hájí zájmy svých členů na ekonomické, sociální, vzdělávací a kulturní úrovni. OS ECHO poskytuje poradenství v oblasti mzdové, sociální, BOZP i bytové. (OS ECHO, 2010)

permanentky na krytý bazén⁵⁵, permanentky na bruslení, příspěvky na dovolenou, lyžařské zájezdy, bowling, dává možnost využití kuželny, tělocvičny apod. Z kulturní sféry to jsou zvýhodněné vstupenky divadelní představení, na koncerty a muzikály. Odborová organizace pro zaměstnance firmy DEZA každoročně pořádá podnikový ples. Členské příspěvky⁵⁶ tvoří podstatný zdroj příjmů (1% z čisté měsíční mzdy), ze kterých je měsíčně odvedeno 30% odborovému svazu ECHO, zbylých 70% si ponechává odborová organizace DEZY. Z příspěvků členů odborové organizace (40 Kč měsíčně) jsou tvořeny finanční prostředky Svépomocného podpůrného fondu zaměstnanců a.s. DEZA, který není závislý na zaměstnavateli a jeho hlavním účelem je poskytování finančních podpor členům v obtížných životních situacích.

Klub důchodců Deza, a. s.

Pro členy klubu důchodců jsou pořádány různé dotované akce: zájezdy, výlety, divadla, koncerty, členové klubu dostávají zvýhodněné permanentky na rehabilitační cvičení, na bazén, do sauny, na masáže atd. Klub důchodců pořádá turnaje v kuželnkách a bowlingu. Členové dostávají drobné finanční dárky k jubileu (finanční odměna 400 Kč). V současné době je v evidenci 600 členů. Náklady na jeho činnost jsou hrazeny jednak z členských příspěvků (100 Kč na osobu), jednak příspěvků VZO OS ECHO a ze sociálního fondu DEZY.

Zaměstnanecké noviny VALAŠSKÝ CHEMIK

Dobré vztahy mezi organizací a jejími zaměstnanci jsou základem úspěchu. Součástí interní komunikace mezi firmou (její cíle, vize, hodnoty) a jejími zaměstnanci jsou velmi často zaměstnanecké noviny. Název zaměstnaneckých novin společnosti DEZA vystihuje obor (chemie) i region, kde firma provádí svou podnikatelskou činnost (Valašsko).

Zaměstnanecké noviny Valašský chemik byly pro zpracování praktické části velmi důležitým zdrojem, zejména ohledně sociální oblasti CSR firmy. Zaměstnanecké noviny mají ve společnosti DEZA dlouhou tradici - existují přes čtyřicet let, dříve však měly jinou podobu i jejich název byl zcela odlišný (podle názvu tehdejších Urxových závodů – „Urxovák“). Valašský chemik vychází každý měsíc v objemu tří tisíc výtisků. Odpovědnou redaktorkou

⁵⁵ V roce 2009 se celkově vyplatilo 291 000 Kč.

⁵⁶ Členy odborové organizace tvoří okolo 70% zaměstnanců DEZY. Členové odborové organizace mají při konání různých akcí finanční výhody před zaměstnanci – nečleny.

novin je Ing. Miriam Kallerová, která mi dvanáct čísel z roku 2009 poslala prostřednictvím emailu a při osobním setkání mi poskytla tři čísla z roku 2010 v tištěné podobě. Noviny ve formátu A3 mají od roku 2007 nový vzhled, který má identickou strukturu jako podnikové noviny ostatních společností skupiny AGROFERT HOLDING, např. stejné záhlaví, tématické rozdělení jednotlivých stránek, shodné rubriky, stejný typ písma atd. Podobnost má znázorňovat příslušnost k jedné skupině - AGROFERT HOLDING.

V současné době jsou noviny v elektronické podobě dostupné pouze zaměstnancům firmy DEZA (včetně zaměstnanců bývalých) a zaměstnancům skupiny AGROFERT HOLDING. Součástí rekonstrukce webových stránek firmy bude zpřístupnění zaměstnaneckých novin v elektronické podobě také široké veřejnosti. V tištěné formě se v okolí Valašského Meziříčí bezplatně distribuují do velkých obchodů, škol, knihovny, nemocnice, na městský úřad, na nádraží, ale také do místních regionálních novin a ostatních chemických podniků v ČR. Firma se snaží zpřístupňovat své interní údaje občanům města a informuje je tak o důležitých událostech firemního dění.

Struktura zaměstnaneckých novin

Záhlaví první strany novin nabízí základní přehled témat, které se rozebírají na následujících stranách tisku. Úvodní část novin zahrnuje anketu zaměstnanců firmy (v průměru pět zaměstnanců z různých oborů firmy) a stručný sloupek aktualit. Do obsahově nejrozsáhlejší části první strany novin patří „hlavní téma“, které se věnuje aktuálním otázkám týkajících se života firmy (např. uzavření nové kolektivní smlouvy, setkání zaměstnanci se společností, rozhovor s generálním ředitelem, informace o novém reaktoru atd.). Druhá strana se věnuje dalším podstatným událostem firemního dění např. články o bezpečnosti a hygieně práce, důležitá výročí a ocenění, sponzorské činnosti, podpora místní komunity atd.). Třetí (předposlední) strana nazvaná „DEZA A MY“ je věnována činnosti klubu důchodců, informacím odborové organizace a sociálního odboru, nabídce kulturních a sportovních akcí v regionu aj. Předposlední strana zahrnuje část, která je vyhrazena pro jubilanty společnosti, odcházející zaměstnance do důchodu, výstupy pracovníků, vstupy nových zaměstnanců, nově narozené děti pracovníků, a pro ty, kteří ve firmě strávili velkou část svého života. Poslední

strana je věnována společnostem ze skupiny Agrofert Holding⁵⁷ (např. nově přicházejícím firmám, aktuálním a zajímavým informacím o členech skupiny Agrofert a jejich produktech, připravované legislativě atd.). V poslední části jde především o zvýšení informovanosti zaměstnanců v rámci celého holdingu.

6.3 Vnější sociální oblast – místní komunita

Společnost DEZA od počátku svého působení podporuje místní komunitu, spolupracuje s místními školami a rovněž se podílí na velkých investičních akcích města Valašské Meziříčí. DEZA ale po dlouhou dobu neměla, jako většina firem v minulém století, potřebu o takových aktivitách hovořit. Jak už bylo řečeno v úvodu, doba a s ní i celá společnost se během let změnila. Lidé se zajímají o témata jako je ekologie, veřejně prospěšné projekty, rovné příležitosti apod. Zmiňovaná témata byla již v minulosti přirozenou součástí některých firemních strategií. V současné době je však nezbytné, aby informace, týkající se např. dobrovolných aktivit firmy a její spolupráce s místní komunitou, byly veřejně prezentovány a pro stakeholdery společnosti i snadněji vyhledatelné. Údaje kapitoly *místní komunita* pramení z rozhovoru s Ing. Kallerovou a ze zaměstnaneckých novin Valašský chemik. Přestože roční částka firemní podpory na charitativní účely, kulturu, zdravotnictví, školství a mládežnický sport se pohybuje okolo 10 mil. Kč⁵⁸, ve výroční zprávě firmy ani v regionálním tisku nejsou podobné informace k nalezení. Podpořených projektů a sdružení je zajisté mnohem více, ale jejich vyhledávání bych přirovnala ke hledání jehly v kupce sena.

DEZA a spolupráce s městem Valašské Meziříčí

Společnost DEZA se podílí na významných investičních akcích Valašského Meziříčí.⁵⁹ V roce 2005 se místostarostka města Valašského Meziříčí o společnosti DEZA vyjádřila slovy: „*Společnost Deza se podle mého názoru chová k našemu městu zodpovědně.*“

⁵⁷ Agrofert Holding od roku 2006 čtvrtletně vydává Agrofert Magazín, který je určený pro všechny zaměstnance a příznivce skupiny Agrofert, přináší jak globální informace o dění v rámci skupiny tak i zajímavosti z regionů resp. jednotlivých firem (Agrofert, 2004a).

⁵⁸ V roce 2009 měla firma velké hospodářské problémy a musela přijmout úsporná opatření, proto její roční příspěvek klesl na polovinu.

⁵⁹ V době, kdy se uvažovalo o výstavbě krytého bazénu, tak společnost DEZA na jeho projektovou část poskytla městu 2 mil. Kč. I přesto, že z původního záměru sešlo, tak DEZA zmíněnou částku ponechala městu na dostavbu polikliniky, na kterou přispěla dalšími prostředky v hodnotě 1,3 mil Kč. Na vybudování skládky komunálních odpadů a jiné aktivity darovala 7 mil. Kč. DEZA podpořila projekt 5 mil. Kč na zastřešení, modernizaci a rozšíření valašskomeziříčského zimního stadionu o kuželnu.

Dále uvedla, že vedení továrny pravidelně informuje radu města o realizovaných nebo chystaných, většinou velmi nákladných, opatřeních směřujících ke snížení dopadů výroby na životní prostředí. O této činnosti DEZA informuje i ostatní subjekty⁶⁰. (Zpravodaj LIVE, 2005)

Společnost v roce 2007 písemně přislíbila městu Valašské Meziříčí, že bude veřejnost informovat o vlivu svých provozů na životní prostředí a o případných nestandardních událostech, k nimž by v jejím areálu došlo. Informace se týkají výrobního programu firmy, zpracovávaných a vyráběných látek, výrobních procesů a také možných rizik pro zdraví obyvatel a životní prostředí. Další informace zahrnují činnosti, které by mohly způsobit krátkodobé zhoršení životního prostředí, např. únik dýmu, chemických nebo zapáchajících látek do ovzduší. (Zpravodaj LIVE, 2007) I přesto, že několik oznámení společnost DEZA před i po veřejném příslibu městu zaslala, tak v roce 2008 firma dohodu porušila a neoznámila únik naftalenu.⁶¹ Společnost takovým pochybením mohla ztratit na své důvěryhodnosti. V současné době je spolupráce firmy a města Valašské Meziříčí, z mého pohledu, ne zrovna ideální. Svědčí o tom i článek ve Valašskomeziříčském zpravodaji na konci roku 2009, kdy radnice města trvá na nejnižších možných limitech emisí, jež továrna DEZA vypouští do vody a ovzduší.⁶² Na druhou stranu firma podniká kroky, které povedou k její větší otevřenosti a snaží se místními orgány spolupracovat. Již v minulosti, ale i počátkem letošního roku, pozvala rožnovské i valašskomeziříčské zastupitele do areálu společnosti a představila jim svůj výrobní program a ekologické investice.

Spolupráce společnosti se studenty a školami

Společnost DEZA nabízí školám možnost exkurze na vybrané provozy firmy, které jsou určeny především středním, vyšším a vysokým školám s chemickým zaměřením. Firma rovněž umožňuje studentům ve firmě vykonávat odbornou praxi (místa v technologii, v laboratořích a částečně i v administrativě). Vstřícná je firma i ke studentům, kteří potřebují

⁶⁰ V roce 2005 firma pozvala zástupce města, výbor pro životní prostředí, Český svaz ochránců přírody a občanského sdružení Za Krásno krásnější k návštěvě, při které jim představila praktickou realizaci svých ekologických opatření.

⁶¹ Na konci října 2008 uniklo z firmy přibližně dvacet tun naftalenu, událost vyšla najevo až po několika dnech, kdy si obyvatelé začali stěžovat na silný zápach. Starosta Valašského Meziříčí situaci komentoval slovy: „*Mé zklamání je o to větší, že pozitivně vím, že Deza takto jednala během posledních měsíců už několikrát.*“ (Ekolist.cz, 2008)

⁶² Firma požádala Zlínský kraj o úpravu emisních limitů (u pěti zvýšení, u třech snížení), přičemž by ale celkově nenavýšila povolené množství vypouštěných látek (společnost DEZA musí dodržovat zprísněný 50% limit povolený normou a zákonem). Radnice města Valašského Meziříčí je zásadně proti a vzkaz adresovala Krajskému úřadu Zlínského kraje. Rozhodnutí je v pravomoci kraje. (Valašskomeziříčský zpravodaj, 2009, s.3)

individuální spolupráci např. při semestrálních projektech, bakalářských a diplomových pracích a podobně. (Deza, 2007a) Společnost DEZA dlouhodobě spolupracuje se školou ISS-COP Valašské Meziříčí⁶³.

Studijní nadační fond a.s. DEZA – od roku 1999 firma podporuje studenty, především na českých vysokých školách. DEZA přispívá ročními stipendii nadaným a sociálně potřebným studentům, zejména těm, kterým matka nebo otec zemřeli nebo následkem nemoci či úrazu u nich došlo k významnému poklesu příjmu. (Kurzy.cz, 2010)

Podpora sportovní činnosti

TJ Valašské Meziříčí

DEZA významně a dlouhodobě přispívá na rozvoj tělovýchovy a sportu ve Valašském Meziříčí a v okolních obcích. Podle vedení společnosti je taková pomoc nezbytná. Udržení provozu tělovýchovných zařízení je totiž velmi nákladné a jeho financování z příspěvků členů TJ je zcela nedostatečné. Firma se snaží podpořit zdravý pohyb dětí a mládeže, a proto chce, aby tělovýchovná zařízení byla udržována v odpovídajícím rozsahu a kvalitě. Příspěvky jsou poskytovány:

- TJ Valašské Meziříčí, kde je sdruženo třináct⁶⁴ sportovních oddílů.
- okolním obcím na sportovní činnost např. TJ Bynina, TJ Krhová, TJ Poličná atd.

TENIS DEZA Valašské Meziříčí

Společnost DEZA podporuje tenis ve Valašském Meziříčí od roku 1995, kdy se stala hlavním sponzorem Tenisového klubu DEZA. Od té doby nabyl tenis ve Valašském Meziříčí jiného rozměru. Sportovní a ekonomickou činnost zajišťují: TK DEZA Valašské Meziříčí spol. s r.o.⁶⁵, občanské sdružení Tenisový klub DEZA Valašské Meziříčí, které má na starost amatérskou sportovní činnost a Tréninkové středisko mládeže v tenise. Tenisový klub pořádá od roku 1995 mezinárodní turnaj žen Deza Trophy s dotací 25 000 USD. Firma za několik

⁶³ Integrovaná střední škola - Centrum odborné přípravy studentům nabízí čtyřletý obor chemik operátor a tříletý obor chemik.

⁶⁴ TJ Valašské Meziříčí sdružuje oddíl lehké atletiky, kopané, gymnastiky, šachu, běžeckého lyžování, sportu pro všechny, turistiky, volejbalu, kanoistiky, sjezdového lyžování a házené. Celkem má 934 členů.

⁶⁵ Tenisový klub DEZA je dceřinou společností firmy. Podíl 65% patří společnosti DEZA a 35% přísluší městu Valašské Meziříčí. Hlavním předmětem jejího podnikání je provoz víceúčelové haly, pořádání profesionálních turnajů a provoz penzionu.

desítek miliónů korun zhodnotila tenisový areál s krytou halou a bez její každoroční podpory by tento areál nemohl existovat

Podpora ostatních organizací

Počátkem 90. let firma přispěla částkou 1 mil. Kč nemocnici na Homolce k zakoupení prvního gama nože v České republice. Společnost DEZA podporuje nemocnici ve Valašském Meziříčí a přispívá na charitativní projekty. Spolupracuje např. s Charitou Valašské Meziříčí, s Diakonií Českobratrské církve evangelické. V roce 2007 a 2009 společnost přispěla valašskomeziříčskému hospici Citadela celkovou částkou 100 000 Kč. V roce 2002 se DEZA sponzorsky zapojila do provozu charitativního domu sv. Marie Magdalény pro matky s dětmi. Zájem společnosti směřuje i ke zdravotně postiženým občanům a podporuje organizace Sdružení Člověk člověku⁶⁶, Svaz postižených civilizačními chorobami a Svaz tělesně postižených.

DEZA podpořila sponzorským darem pěvecký sbor Základní umělecké školy ve Valašském Meziříčí MIBIDIZO, aby se mohl účastnit mezinárodní soutěže ve Španělsku. V roce 2000 se významně finančně podílela na koncertní sezóně Klubu přátel hudby.

Společnost DEZA a CS CABOT sponzorují a aktivně spolupracují s neziskovou společností Lingua live, jejímž hlavním cílem je zlepšení úrovně jazykových znalostí občanů Valašského Meziříčí a přilehlého okolí. Lingua live od roku 2004 připravuje soutěž studentů středních škol Valašského Meziříčí v anglické konverzaci.

Mezi aktivity společnosti patří i firemní dárcovství - na počátku roku 2009 firma věnovala obci Lešná⁶⁷ hasičské vozidlo. DEZA vyměňovala hasičskou techniku a nabízela obci tento dar.

⁶⁶ Sdružení se za dobu své existence zapsalo do povědomí města Valašské Meziříčí jako sdružení humanitární a dlouhodobě spolupracující s řadou sociálně - zdravotních organizací. Svou činností se snaží přispět ke zkvalitnění života zdravotně postižených dětí a mládeže.

⁶⁷ Lešná je jednou z obcí, na kterou ve větší míře působí nepříjemný zápach z DEZY. Zástupci obce Lešná a firmy se pravidelně scházejí, kde řeší aktuální otázky týkající se dobrého soužití dvou sousedů – obce a firmy.

6.4 Environmentální oblast

Téma environmentální oblasti společnosti DEZA je natolik vydatné, že by mohlo být využito ke zpracování kompletní diplomové práce. Jak již však bylo uvedeno, společenská odpovědnost v sobě zahrnuje všechny tři oblasti (ekonomickou, environmentální a sociální). Na druhou stranu, jak pro firmu podnikající v chemickém průmyslu, tak i pro její stakeholdery, je zcela prioritní dosahovat dobrých výsledků zejména v environmentální oblasti společensky odpovědného podnikání. Lidé v okolí Valašského Meziříčí jsou velmi citliví na otázky týkající se zamořeného ovzduší, které poškozují životní prostředí i jejich zdraví, a proto se v posledních letech DEZA stala předmětem mnoha veřejných diskuzí. Většina obyvatel Valašského Meziříčí je totiž přesvědčena, že za špatný stav ovzduší může právě společnost DEZA. A i kdyby DEZA excelovala v ekonomické a sociální oblasti společensky odpovědného podnikání, tak by takové informace ztrácely na významu, pokud by její jméno bylo neustále spojováno s poškozováním životního prostředí.

Problematika znečištěného ovzduší ve Valašském Meziříčí

Ve *Strategickém plánu rozvoje města Valašské Meziříčí* (VIA, 2008, s. 48) je věnována kapitola stavu ovzduší města a jeho blízkého okolí. Dokument uvádí: „Z Rozptylové studie a následného měření prováděného od 90. let až do současnosti vyplynulo, že v oblasti kolem Valašského Meziříčí se významněji projevuje vliv průmyslového podniku DEZA, a to zejména z hlediska zvýšených koncentrací polycyklických aromatických uhlovodíků⁶⁸. Platí ale, že podnik DEZA nepatří k největším znečišťovatelům v rámci sledovaného území. Největší vliv na zhoršenou kvalitu ovzduší mají lokální topeniště spalující tuhá paliva a automobilová doprava.“ Nutným předpokladem ke snižování emisí je zavedení plynofikace a výstavba silničního obchvatu města.

Občané Valašského Meziříčí pořadí zmíněných znečišťovatelů vnímají odlišně. Na konci roku 2009 vyhodnotilo Fórum 2025⁶⁹ dotazníkové šetření zaměřené na kvalitu života ve

⁶⁸ Skupina polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU) představuje velmi širokou škálu různých látek, které vznikají v rámci spalovacích procesů jakýchkoli materiálů obsahujících uhlík, pokud není spalování dokonalé. Dalším uváděným zdrojem emisí PAU je výroba hliníku. PAU jsou látky obecně nebezpečné pro životní prostředí i pro zdraví člověka – jsou to látky karcinogenní a ohrožující zdravý vývoj plodu. Jejich nebezpečnost je umocněna tím, že jsou velmi stabilní a mohou se šířit na velmi dlouhé vzdálenosti a ohrožovat i odlehlá území Země. (IRZ, 2008)

⁶⁹ Podstata Fóra 2025 objasněna v kapitole 5.3

Valašském Meziříčí ve spojitosti s životním prostředím. Na dotazník odpovědělo celkem 671 respondentů a mezi důležité výsledky lze zařadit:

- na otázku „*Jsem spokojen s kvalitou ovzduší ve městě*“ respondenti odpovídali ze 77% negativně (odpovědi „ne“ a „spíše ne“),
- mezi největší znečišťovatele ovzduší občané zařadili zcela jednoznačně průmysl (81%) a dopravu (61%)⁷⁰,
- u lokálních topenišť se respondenti shodli, že ovzduší spíše neznečišťují (58%) - odpovědi „ne“ a „spíše“,
- občané by uvítali více informací o kvalitě ovzduší ve městě, celkem 73% dotazovaných odpovědělo „ano“ a „spíše ano“.

Společnost DEZA

DEZA je zpracovatelem chemických surovin a měla by proto dbát na minimalizaci dopadů na životní prostředí při jejich zpracování. Řešení, jak snižovat dopady na životní prostředí, spočívá ve finančně i technicky náročných úkolech a je rozloženo do delších časových úseků. Plnění jednotlivých etap ekologizace podniku je zveřejňováno ve výročních zprávách a je kontrolováno interními audity EMS (environmentálního manažerského systému), orgány České inspekce životního prostředí, příslušnými úřady i veřejností. Pro společnost DEZA je prioritní snahou pokračovat v cestě neustálého zlepšování ekologického profilu organizace a získávat tak důvěru občanů Valašského Meziříčí.

Od roku 1996 je DEZA oprávněna používat logo **Responsible Care** (viz kapitola 4) – odpovědné podnikání v chemii. Program Responsible Care od společností vyžaduje, aby byly otevřené a transparentní ve vztahu k třetím stranám (stakeholderům). V roce 2009 bylo v ČR čtyřicet společností, které mohly používat užívat logo Responsible Care. Společnost DEZA v roce 2008 osvědčení obhájila již po šesté (viz příloha č. 5).

DEZA má v současné době implementován systém řízení životního prostředí (EMS) podle zásad normy ISO 14001 (viz kapitola 4). Funkčnost EMS je předmětem zákaznických auditů a je soustavně prověřována prostřednictvím dotazníků pro odběratele. EMS trvale snižuje environmentální dopady všech výrobních i nevýrobních činností, výrobků a služeb na životní prostředí. I přesto, že systém environmentálního managementu podle zásad normy

⁷⁰ Každému znečišťovateli patřila jedna otázka „*Největším znečišťovatelem je...*“ a respondenti prostřednictvím odpovědí (ano, spíše ano, nevím, spíše ne, ne) určovali míru jejich zavinění na znečištěném ovzduší. V tomto případě jsem vybrala odpovědi „ano“ a „spíše ano“. (Fórum 2025, 2009a)

ISO 140001 je funkční, dosud nebyl certifikován. Společnost má zaveden systém řízení jakosti podle normy ISO 9001:2000⁷¹ a je součástí bezpečnostního transportního systému TRINS⁷². (Deza, 2007e)

Systém environmentálního řízení společnosti DEZA je zajišťován:

- činnostmi, které dodržují zákony týkající se ochrany pracovního životního prostředí (v rámci výroby, při skladování, vývoji a přepravě výrobků),
- neustálým zlepšováním technických parametrů výrobních zařízení a výrobků, kterým trvale snižuje emise a chrání tak životní prostředí,
- průběžným sledováním úrovně kvality pracovního a životního prostředí na všech pracovištích a v blízkém okolí podniku,
- prostřednictvím vzdělávání a výcviku všech zaměstnanců k zásadám ochrany životního prostředí před možnými nepříznivými účinky,
- včasnou informovaností o všech významných dopadech výrobních i nevýrobních činností, výrobků a služeb společnosti na životní prostředí; informování jsou nejen zaměstnanci, ale i orgány státní správy, samosprávy a veřejnost,
- pomocí spolupráce s okolními obcemi u otázek týkající se snižování celkové zátěže životního prostředí škodlivinami z různých zdrojů; dále je spolupráce zaměřena na vytváření systémů prevence průmyslových havárií (minimalizaci rizik) a protihavarijní připravenosti. (Deza, 2007e)

Společnost DEZA, vzhledem k připravené a včasné investiční politice do souboru ekologických opatření, splnila většinu závazků integrovaného povolení. Po celou dobu jeho platnosti (od roku 2004) vynaložila na ekologické investice více než 700 mil. Kč, což odpovídá 40% veškerých investic⁷³. Tyto investice významným způsobem snížily emisní zátěž v okolí závodu, ale také společnost finančně zatížily. Ekologická zařízení spotřebovávají značné množství elektrické energie, zemního plynu, dusíku a tepla, což se promítá do zvyšování režijních nákladů.

⁷¹ Certifikace ISO 9001 ve firmě proběhla v roce 1996 a v současné době má platnost do roku 2011.

⁷² Transportní informační a nehodový systém (TRINS) poskytuje prostřednictvím svých středisek nepřetržitou pomoc při řešení mimořádných situací spojených s přepravou či skladováním nebezpečných látek na území České republiky. Pomoc je poskytována výhradně na žádost operačních středisek – Hasičského záchranného sboru okresu (HZS) nebo (IZS) Integrovaného záchranného systému (SCHP, 2000).

⁷³ Mezi léty 1995 – 2004 společnost na ekologické investice vynaložila celkem 1,207 mld. Kč, v poměru k celkovým investicím to bylo 33%.

Současná ekonomická krize poukázala na neefektivnost a malou konkurenceschopnost některých provozů a technologií, především těch, které sebou nesou nemalé provozní náklady. V minulém roce byl proto přehodnocen plán investic a bylo rozhodnuto pokračovat pouze v již započatých investicích a v ekologických investicích, které vyplývají z podmínek a závazků integrovaného povolení⁷⁴. V letošním roce společnost dokončí hermetizaci - dokonalé utěsnění skladových zásobníků na černouhelný dehet a dehtové oleje v hodnotě 215 milionů. V roce 2011 bude následovat hermetizace výroby naftalenu. Tyto opatření by měla snížit emise těkavých látek a problematického zápachu. (Ekolist.cz, 2009)

Environmentální program společnosti DEZA

Za posledních deset let došlo podle objektivních měření v okolí podniku v mnoha oblastech životního prostředí k významnému zlepšení. Následující výčet zahrnuje programy, které firma realizovala (a realizuje) v rámci snižování dopadů na životní prostředí. (Deza, 2007e)

- ✓ Výstavba společného podniku CS CABOT zajistila ukončení vleklých potíží s imisemi sazí a znečišťováním obytných domů v okolí podniku. DEZA současně zneškodňuje koncové plyny z výroby sazí podniku CS CABOT.
- ✓ Technologické výrobní procesy byly vybaveny dopalovnými koncových plynů a dalšími stupni zachycování a čištění emisí do všech složek životního prostředí.
- ✓ Produkováné odpady jsou separovány na odpady využitelné a nevyužitelné⁷⁵. Využitelné odpady jsou předávány specializovaným autorizovaným firmám k recyklaci.
- ✓ Společnost vybudovala ekologicky zabezpečenou spalovnu ke zneškodňování průmyslových odpadů (spalitelných využitelných odpadů).
- ✓ DEZA má moderně řešenou výrobu energií, separaci a čištění odpadních vod.
- ✓ Prostřednictvím hermetizace provozu benzol se dosáhlo poklesu imisních koncentrací velmi závažné škodliviny – benzenu.
- ✓ Společnost průběžně investuje do oblasti rekonstrukce a generálních oprav kanalizačních systémů a do technologií čištění odpadních vod.

⁷⁴ V roce 1994 byly v rámci integrovaného povolení Krajským úřadem ve Zlíně stanoveny limity koncentrace a ročního bilančního množství kyanidů, nerozpuštěných látek a fenolů v odpadních vodách (na úroveň 50% limitů předepsaných zákonem).

⁷⁵ Nevyužitelné odpady jsou ukládány na skládkách odpadů prostřednictvím externích firem, nebezpečné nevyužitelné odpady jsou ke zneškodnění předávány firmám s příslušnou autorizací.

- ✓ Společnost spolupracuje s městem Valašské Meziříčí na projektech monitorování imisního zatížení města a jeho okolí.
- ✓ Výrobky jsou (popř. budou) registrovány podle chemické legislativy REACH⁷⁶. Náklady spojené s registračním poplatkem a získáním odborných dat společnost odhaduje na desítky milionů korun. Evropská chemická agentura může omezit popř. zakázat používání některých vybraných látek.

Společnost DEZA je i přes ekologické investice a snahy zamezit negativním vlivům na životní prostředí v posledních letech kritizována především za:

- **nepříjemný zápach** – DEZA je pro své okolí zdrojem látek odpovědných za pachové obtěžování. Generální ředitel DEZY se k nepříjemnému zápachu vyjádřil v místních novinách Obelisk: *„Povaha chemických látek zpracovávaných i vyráběných v DEZE je taková že jsou cítit i při velmi nízkých koncentracích. Počasí, inverze i směr větru výrazně ovlivňuje šíření a vnímání typického zápachu ve městě i okolí.“*
- **negativní vliv DEZY na životní prostředí a zdraví obyvatel** – Generální ředitel o negativním vlivu DEZY řekl: *„Každý chemický podnik zatěžuje životní prostředí a společnost DEZA není výjimkou. Její technologie na ochranu životního prostředí jsou ty nejmodernější, které technický pokrok ve světě dokázal dodnes vyvinout a společnost do nich investovala značné finanční prostředky. Vyjádření škodlivých dopadů z činnosti a jejich objektivního srovnání není jednoduché.“* (Obelisk, 2010)
- **nebezpečí havárie** – každá chemická výroba v sobě skrývá určité riziko. DEZA má vypracovanou havarijní dokumentaci a havarijní výcvik je v jejím areálu pravidelně organizován orgány havarijní a záchranné služby Zlínského kraje. Firemní záchranný hasičský útvar patří k nejlepším v republice. V minulosti pro okolí podniku riziko představovala železniční cisterna se čpavkem. V roce 2007 bylo jeho skladování ukončeno a stupeň vnějšího ohrožení velmi výrazně snížil.

⁷⁶ Pojem REACH je výraz složený z počátečních písmen slov registrace, evaluace (hodnocení) a autorizace (povolování) chemických látek, který je součástí politiky v oblasti regulace chemických látek EU a má podobu Nařízení č. 1907/2006. Nařízení se týká látek vyráběných v EU nebo do ní dovážených v množství **větším než 1 tuna ročně**. Takové látky musí být v průběhu 11 let postupně registrovány v závislosti na jejich vyráběném či dováženém množství a nebezpečných vlastnostech. Hlavním záměrem nařízení bylo vytvoření nového systému kontroly chemikálií, který zajistí účinné fungování společného trhu pro chemické látky a ochranu lidského zdraví a životního prostředí před nežádoucími účinky chemických látek. (CENIA, 2009e)

Společnost v poslední době čelí kritice nejen radnici Valašského Meziříčí, ale i sousedního města Rožnova pod Radhoštěm⁷⁷, jehož zastupitelé prosazují měření přímo v areálu továrny. Neziskové organizace, které ovlivňují vnímání veřejnosti vzhledem k problematice životního prostředí, se rovněž o DEZU zajímají.

Organizace Greenpeace na ohrožení DEZY upozornila v roce 2005, kdy několik členů vyšplhalo na jeden z továrních komínů. Greenpeace tak chtělo upozornit na nebezpečné látky, které DEZA vyrábí. Na komíně DEZY se utábořili na několik dní. Ekologické organizaci kromě výroby ftalátů vadí i to, že může dojít k úniku nebezpečných látek do vody nebo do půdy. Aktivisté Greenpeace během svého protestu také opakovaně vyzývali české europoslance, vládu a představitele chemického průmyslu, aby se zasadili za přijetí účinné podoby reformy chemické politiky Evropské unie, známé pod zkratkou REACH. (Greenpeace, 2005)

Sdružení Arnika koncem roku 2007 uvedlo, že podle údajů registru látek znečišťujících životní prostředí⁷⁸ má DEZA největší problémy s emisemi rakovinotvorných látek, a také s látkami ohrožujícími lidskou plodnost. I přesto, že oproti roku 2005 se množství těchto látek výrazně snížilo, tak v roce 2008 Arnika prohlásila, že největším znečišťovatelem Zlínského kraje je i nadále provoz firmy DEZA. Podle Arniky je DEZA zároveň v čele celostátního žebříčku největších původců emisí látek karcinogenních a potenciálně karcinogenních. (Arnika, 2008)

Ekologický právní servis (dále jen EPS, viz kapitola 3.2) se o společnost DEZA začal zajímat v roce 2008. EPS byl požádán o pomoc místními občanskými sdruženími⁷⁹ a v současné době spolupracuje i s radnicí Valašského Meziříčí. EPS analyzoval dostupné

⁷⁷ Zastupitelé Rožnova pod Radhoštěm se shodli na vypracování zprávy, která má objektivně vypovědět o vlivu chemičky Deza na životní prostředí a obyvatele Rožnova. Na jednání zastupitel Ing. Šulgan přednesl zprávu o vlivu chemické továrny na životní prostředí. Podařilo se mu nashromáždit alarmující údaje o vlivu chemické továrny na životní prostředí. (Orálková, 2010) Vzhledem k tomu, že jsem podobné údaje vyhledávala po celou dobu práce a v žádných dokumentech nebylo jednoznačně prokázáno, že firma je největším znečišťovatelem Zlínského kraje (naopak ve většině dokumentů, např. v roce 2005 se pro Krajský úřad Zlínského kraje provádělo měření, které sice DEZU identifikovalo jako velkého znečišťovatele, ale absolutně největším zdrojem škodlivých polyaromatických uhlovodíků byly domácnosti vytápěné pevnými palivy), tak mě zpráva zastupitele Ing. Šulgana zajímala a poprosila jsem ho, jestli by mi zprávu neposlal. Odpověď nedorazila.

⁷⁸ „Z Integrovaného registru znečištění za roky 2005, 2006 a 2007 vyplývá, že závod DEZA je největším zdrojem emisí rakovinotvorných a potenciálně rakovinotvorných látek do ovzduší v České republice,“ (Čistá Deza, 2009b). Vymětal (2010) ve svém článku uvedl: „Integrovaný registr znečišťování uvádí, že se jedná se o hodnocení průmyslových podniků nikoli všech znečišťovatelů, mezi nimiž první místo zaujímá automobilová doprava, pak lokální topeniště a na druhém až třetím místě je průmysl.“

⁷⁹ Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí, Za zdravé Lešensko, Za krásno Krásnější.

informace (povolení pro provoz DEZY, integrovaný registr znečišťovatelů, údaje z existujících měření)⁸⁰ a dospěl k závěru, že zásadním problémem je nedostatek dat o imisní zátěži ovzduší. Měření karcinogenních látek, které závod DEZA produkuje, proběhlo v letech 2004 - 2008 pouze formou tří – až pětidenních měřících kampaní. Taková data podle EPS nedokáží zohlednit proměnlivost počasí a rozptylových podmínek a nelze z nich jednoznačně určit, jakým rizikům jsou obyvatelé vystaveni. Na konci roku 2009 proběhlo jednání u kulatého stolu na valašskomeziříčské radnici, kde se diskutovalo především o potřebě celoročního kontinuálního měření imisí (těkavých látek a aromatů) ve městě⁸¹. Součástí internetových stránek EPS věnovaných DEZE (www.cistadeza.cz) je „mapa zápachu“, jejímž úkolem je dokumentovat rozsah a frekvenci pachového obtěžování. Údaje o zápachu jsou průběžně doplňovány občany žijících v daných obcích a městských částech (viz příloha č. 6).⁸²

V roce 2011 proběhne ve Valašském Meziříčí celoroční měření znečištění ovzduší organickými látkami. Projekt skončí v roce 2012 sumarizací a vyhodnocením výsledků, zpracováním závěrečné zprávy a její veřejnou prezentací. Radnice si na tuto akci vyhradila částku 1,4 mil. Kč a nechce, aby se na financování měření podílela DEZA z důvodů možných spekulací o ovlivňování měření. (Zpravodaj LIVE, 2010)

⁸⁰ EPS zpracoval studii Předběžné posouzení zdravotních rizik emisí znečišťujících látek do ovzduší podniku DEZA, a.s. Valašské Meziříčí a vypracoval Návrh konfigurace monitoringu karcinogenních látek v ovzduší na území Valašského Meziříčí.

⁸¹ „Měření pochopitelně umožní také určit absolutní míru znečištění ovzduší karcinogenními látkami. Jeho schopnost rozlišit příspěvky jednotlivých znečišťovatelů - tedy průmyslu, dopravy a lokálních topenišť - je však otázkou, kterou nelze dopředu zodpovědět.“ (Čistá Deza, 2009a).

⁸² Netuším, nakolik je tento projekt účinný. Zkoušela jsem vyhledávat údaje o frekvenci pachového obtěžování za poslední dva měsíce. U všech oblastí nebyl zaznamenán „žádný“ zápach. Jen v části Lhotka na konci února byla pachová zátěž hodnocena „silně“. Podle mého názoru z výsledku nelze jednoznačně určit, zda obyvatelé stavy opravdu každodenně zapisují nebo firma DEZA již žádný zápach neprodukuje.

7 NÁVRHY SPOLEČNOSTI DEZA, a.s.

V závěru diplomové práce jsem zjistila několik důležitých poznatků, které se týkají přístupu firmy DEZA ke konceptu společensky odpovědného podnikání. Podle místních obyvatel se firma nejvíce potýká s problematikou ochrany životního prostředí. Jak už bylo v úvodu praktické části vysvětleno, chemický obor je natolik složitý, že může být velmi obtížné poskytnout srozumitelné a zároveň výstižné informace o vztahu firmy k životnímu prostředí. Není určitě snadné čelit nekonečné vlně kritiky za znečištěné ovzduší, jak ze strany ekologických organizací, tak i široké veřejnosti. Lidé jsou navíc ve velké míře ovlivněni médii, které DEZU prezentují jako největšího znečišťovatele v okolí. Na druhou stranu, firma podnikající v chemickém oboru by na negativní hodnocení své činnosti měla být připravena a měla by proto podnikat takové kroky, které by nepříznivé ohlasy redukovaly. DEZA si musí počínat velmi uvážlivě a jednotlivé kroky, které by mohly vylepšit její image firmy, dobře promýšlet.

Koncept společensky odpovědného chování firma zapracovaný má, jen se potýká s problémem jeho „komunikace“ – z mého pohledu se jedná o komunikaci ekologických aktivit a hlavně podpory veřejně prospěšných projektů. Je pravdou, že firma již činí kroky k možné nápravě. Více komunikuje s médii a provádí rekonstrukci svých internetových stránek, kam budou nově zařazeny i informace o zmíněných aktivitách.

Informace na internetových stránkách firmy jsou v současné éře „virtuálního světa“ nedostačující. V rozhovoru s Ing. Kallerovou jsme téma internetových stránek, jejich vzhled i obsah, probíraly. DEZA již několik měsíců pracuje na stránkách nových, proto mohu firmě pouze doporučit, jaké položky do stránek zařadit. Současné internetové stránky zahrnují informace, které slouží především k obchodním účelům. Z hlediska CSR oceňuji, že firma zde dala prostor politice jakosti, vlastněným certifikátům (ISO 9001 a Responsible Care) a v sekci kariéra informacím pro školy, studenty i absolventy. Velkým kladem stránek je uvedení informací o politice životního prostředí a plnění nezbytných indikátorů k získání osvědčení Responsible Care. Nutno však poznamenat, že informace o životním prostředí, jehož součástí je i *Zpráva o životním prostředí*, nejsou aktuální. Zpráva o životním prostředí, která je na internetové stránce přímo zobrazena, zahrnuje informace z rozmezí let 1999-2004. Její aktualizovanou verzi (informace do roku 2007) si lze „stáhnout“ až na samotném konci ne zrovna krátkého textu zobrazené „starší“ zprávy. Proto bych navrhla data aktualizovat, a pokud by to bylo možné, rozčlenit je pro dvě cílové skupiny – odbornou veřejnost na jedné

straně a širokou veřejnost na straně druhé. Lidé, kteří se s chemickým oborem často nesetkávají, by se mohli zajímat např. o ekologické investice a jaké konkrétní změny pro místní občany přinesou, dosavadní úspěchy firmy v oblasti životního prostředí, havarijní připravenost firmy apod. Zmíněné informace by měly být pro širokou veřejnost co nejsrozumitelnější. Vhodným příkladem mohou být v posledních měsících prohlášení firmy prezentované jejím tiskovým mluvčím.

Poslední návrh, který se týká (nejen) životního prostředí a internetových stránek, je zavedení složky „médiá“ eventuálně „přehled tiskových zpráv“. Firma by mohla na negativní ohlasy z médií patřičně reagovat.

Jako největší problém se mi jeví nedostatek otevřených a ucelených informací o veřejně prospěšné činnosti. Firma přece na charitativní účely, školství, kulturu a mládežnický sport věnuje okolo 10 miliónů korun ročně. Jak je možné, že více než polovina respondentů z dotazníkového šetření o žádných aktivitách neví? Nechci se odvolávat pouze na provedený průzkum, koneckonců i samotné vyhledání informací tohoto charakteru bylo velmi pracné. Jedním z problémů celorepublikového charakteru je, že média se prospěšnou činností příliš nezabývají, a když už by např. o charitativních aktivitách DEZY napsaly, v závěru by se patrně nezapomněly zmínit o její škodlivosti na životní prostředí. Možná ani obyvatelé Valašského Meziříčí o dobrých činech firmy nechtějí slyšet a raději si společnost spojují se nečištěným ovzduším. Dalším problémem může být fakt, že firma informace neprezentuje navenek a pokládá takové jednání za vychloubání nebo za krytí nevhodné činnosti. Pravou příčinu, proč jsou informace nesnadno vyhledatelné sama neznám. Firmě však doporučuji si v průběhu roku všechny podpořené projekty zaznamenávat a vytvořit „zprávu o podpoře místní komunity“. Dokument může následně umístit na nových internetových stránkách jako složku *podpora místní komunity*, popř. *podpora regionu*. Zároveň by se o veřejně prospěšné činnosti mohla zmínit i ve výroční zprávě. Za zveřejnění rozhodně stojí informace o Studijním nadačním fondu DEZY, které jsem našla pouze v obchodním rejstříku. Firma studijní nadaci může věnovat rovněž celou složku na nových stránkách (např. kterým studentům pomohla, jaké obory studovali, s kterými projekty jim pomohla apod.). DEZA nemusí k inspiraci chodit daleko, její dceřiná společnost CS CABOT za hlavní údaje na svých internetových stránkách pokládá informace o své studijní nadaci a dárcovství (viz příloha č.7). Dalším dobrým příkladem může být člen skupiny AGROFERT podnikající v chemickém

průmyslu - firma Synthesia, a.s., která informuje o podpoře konkrétních projektů regionálního charakteru.

Poznatky týkající se zaměstnanecké politiky firmy a poskytovaných benefitech pokládám za velmi uspokojivé a domnívám se, že firma svým zaměstnancům věnuje náležitou péči. V dotazníkovém šetření odpovídali pouze čtyři zaměstnanci a jeho součástí byla otázka týkající se přístupu firmy vůči jejím zaměstnancům. Otázka zaznamenala negativní odpověď, která se vztahovala ke změně přístupu vedení v prosazování žen do vyšších pozic. Podle výroční zprávy zastávají vedoucí pozice jednotlivých úseků pouze muži, ale podle této skutečnosti rozhodně nedokážu posoudit, zda firma ženy při obsazování do vyšších pozic diskriminuje. A protože měl dotazník jen velmi malé zastoupení zaměstnanců, mohu firmě navrhnout, aby provedla vlastní *průzkum spokojenosti zaměstnanců*. Doposud takový průzkum DEZA nerealizovala. Pravděpodobně ani nemusela, protože se se zvýšenou fluktuací a sníženým výkonem svých zaměstnanců nepotýkala. Nicméně pokud by firma chtěla zjistit, jaké jsou názory zaměstnanců na úroveň komunikace ve firmě, jaká je jejich motivace a spokojenost, může takový průzkum v budoucnosti uskutečnit. A nezůstanu jen u dotazníku pro zaměstnance. Firma by mohla provést obdobné dotazníkové šetření jako je součástí diplomové práce, jen s tím rozdílem, že by si zajistila více respondentů a mohla by se zaměřit pouze na otázky, které jsou pro firmu zásadní a povedou ke zlepšování její činnosti.

Poslední návrhy se týkají firemního dobrovolnictví, norem a ocenění v oblasti CSR. Firma by mohla prostřednictvím svých zaměstnanců podpořit místní komunitu a poskytnout čas a schopnosti zaměstnanců na veřejně prospěšné projekty. Z hlediska politiky životního prostředí by firma mohla vybudovat systém environmentálního řízení podle normy ISO 14001, popř. programu EMAS. Certifikace by mohla být uskutečněna i u bezpečnosti a ochrany zdraví při práci podle normy OHSAS 18001. DEZA by se mohla pokusit přihlásit i do soutěží, které jsou uvedeny v teoretické části např. TOP Firemní Filantrop nebo získat ocenění Podnik Fair Play.

ZÁVĚR

Corporate social responsibility (CSR) neboli společenská odpovědnost organizací je dobrovolná iniciativa, kterou je nutné uskutečňovat ve všech třech oblastech - sociální, ekonomické a environmentální. Největším problémem společensky odpovědného podnikání zůstává, že firmy realizují CSR aktivity pouze v jednotlivých oblastech a nepojímají koncept CSR komplexně. Neméně podstatné je přijetí společensky odpovědného podnikání na úroveň malých a středních firem. Z jejich strany o CSR existují předsudky, podle kterých je koncept vhodný pouze pro velké korporace, a proto se pojetí společensky odpovědného podnikání šíří především na nadnárodní úrovni. V České republice se koncepce CSR propaguje mnoha institucemi od komerčních organizací, státní sféry až po neziskový sektor, které se v posledních letech snaží oslovit malé a střední podniky i širokou veřejnost.

Na úvodní otázku, zdali firmy mohou dosahovat zisku a zároveň respektovat principy udržitelného rozvoje, podílet se na veřejně prospěšných projektech, věnovat náležitou péči svým zaměstnancům a působit transparentně vůči zainteresovaným skupinám ve světě tvrdého a leckdy i neetického konkurenčního boje, se v závěru diplomové práce odpověď jeví zcela jednoznačně. Nejen že by v konkurenčním boji obstály, ale firmy, které koncept CSR implementují do své podnikatelské strategie, mají k dispozici významnou konkurenční výhodu, která jim umožňuje v nelítostném boji vítězit.

Cílem diplomové práce bylo vymezit teoretická východiska společensky odpovědného podnikání a poté je srovnat s CSR aktivitami společnosti DEZA, a.s. Firma má ke všem třem oblastem CSR kladný vztah. I přesto, že je často kritizována za poškozování životního prostředí, investuje do nových technologií a snaží se okolí před negativními vlivy své činnosti chránit. Snižování dopadů na životní prostředí ale spočívá ve finančně i technicky náročných úkolech a je rozloženo do delších časových úseků, a proto k razantním změnám nedochází okamžitě. Velkým kladem je, že společnost již několik let obhájí osvědčení Responsible Care – Odpovědné podnikání v chemii. V rámci sociální oblasti CSR je pro firmu jednoznačnou předností její péče o zaměstnance. DEZA, a.s. svým zaměstnancům poskytuje řadu zaměstnaneckých výhod, které příznivě působí na jejich spokojenost a zároveň tak posilují loajálnost vůči firmě. I to může být jeden z důvodů, proč se společnost doposud nepotýkala s velkou fluktuací. DEZA, a.s. od počátku svého působení podporuje místní

komunitu – zejména školství, kulturu, mládežnický sport a další neziskové organizace. Rovněž se podílí na velkých investičních akcích města Valašské Meziříčí.

Cílem dotazníkového šetření bylo získat informace o tom, jak obyvatelé města vnímají firmu DEZA, a.s. ve všech třech oblastech společensky odpovědného chování. Jak už bylo uvedeno, největší problém představuje environmentální oblast CSR. Podle respondentů informovanost firmy o jejím podnikání včetně dopadu na životní prostředí je nedostatečná, na druhou stranu, její snahu snižovat dopady na životní prostřední hodnotí mnohem lépe. Respondenti nejvíce oceňují spolupráci firmy s městem Valašské Meziříčí na projektech monitorování imisního zatížení. Velmi překvapivé zjištění nastalo u otázky týkající se veřejně prospěšné činnosti firmy - více než polovina respondentů o veřejně prospěšných aktivitách společnosti DEZA, a.s. nic netuší, a to i přesto, že firma každým rokem přispívá na tyto projekty částkou 10 mil. Kč.

Cílem rozhovoru s vedoucí informačního střediska Ing. Kallerovou bylo seznámení se s postojem firmy vzhledem k pojetí CSR a rovněž zajištění informací, které byly při analýze CSR aktivit DEZY nesnadno vyhledatelné. Již bylo uvedeno, že vztah firmy CSR je kladný a potvrdil to i samotný rozhovor. Rozmluva byla velkým přínosem pro zpracování kapitoly týkající se vnější sociální oblast CSR firmy – vztah k místní komunitě. A v případě, že by rozhovor na téma společenské odpovědnosti firmy neproběhl a Ing. Kallerová mi neposkytla zaměstnanecké noviny Valašský chemik, bylo by velmi obtížné zformovat část vnitřní sociální oblasti – pracovní prostředí.

Koncept společensky odpovědného chování firma tedy zapracovaný má, jen se potýká s problémem jeho „komunikace“ zejména v oblasti ekologických aktivit a podpory veřejně prospěšných projektů. Pozitivní kroky lze spatřovat v otevřenější komunikaci s médii prostřednictvím nově zřízené funkce tiskového mluvčího a v rekonstrukci internetových stránek, kam budou nově zařazeny i informace o podpoře místní komunity.

V závěru diplomové práce jsem uvedla několik návrhů, pomocí kterých by společnost DEZA, a.s. mohla svůj přístup k CSR zefektivnit. První návrh se týkal informací o politice životního prostředí a jejich umístění na internetových stránkách. Pro firmu by bylo vhodné data o environmentálních programech aktualizovat, a pokud by to bylo možné, rozčlenit je pro dvě cílové skupiny – odbornou a širokou veřejnost. Další návrh se zaměřil na veřejně prospěšné aktivity. V průběhu roku by si firma měla všechny podpořené projekty

zaznamenávat, následně vytvořit tzv. *zprávu o podpoře místní komunity* a dokument pak umístit na nových internetových stránkách, kam by rovněž mohla zařadit informace o jejím studijním nadačním fondu. Současně by se o veřejně prospěšné činnosti mohla zmínit i ve výroční zprávě. Další návrhy směřovaly k možným průzkumům, které by firma mohla v budoucnosti realizovat – jedná se o průzkum spokojenosti zaměstnanců a obdobné dotazníkové šetření, které je součástí diplomové práce. Pro průzkum o společenské odpovědnosti by si DEZA, a.s. mohla zajistit více respondentů a zkvalitnit tak výsledky šetření. Poslední návrhy se vztahují k firemnímu dobrovolnictví, normám a oceněním v oblasti CSR. Z hlediska politiky životního prostředí by firma mohla vybudovat systém environmentálního řízení podle normy ISO 14001, popř. programu EMAS.

Za hlavní přínos diplomové práce považuji načerpání nových znalostí o pojetí společenské odpovědnosti organizací. Za nejvíce zajímavé však pokládám vyhledávání informací o společnosti DEZA, a.s. týkající se ekologických témat. Nejsem odborníkem na ochranu životního prostředí a ani nedisponuji dostatečnými vědeckými znalostmi související s měřeními znečištěného ovzduší, proto jsem se v práci snažila vůči této problematice zachovat neutrální postoj a zmiňovat názory obou znesvářených táborů – ekologických organizací a společnosti DEZA, a.s.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ACCOUNTABILITY. *AA1000 Series of Standards* [online]. 2007 [cit. 2010-03-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.accountability.org/aa1000series>>.

AGROFERT. *Agrofert magazín* [online]. 2004a [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.agrofert.cz/?PR/Agrofert_magazin>.

AGROFERT. *Historie* [online]. 2004b [cit. 2010-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.agrofert.cz/?profil/historie>>.

AGROFERT. *Vize* [online]. 2004c [cit. 2010-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.agrofert.cz/?profil/vize>>.

ARNIKA. *Zlínský kraj zůstává jedním z krajů nejvíce zatížených nebezpečnými látkami* [online]. 2008 [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.arnika.org/horka-mista/valasskemezirici/tiskove-zpravy/zlinsky-kraj-zustava-jednim-z-kraju-nejvice-zatizenych-nebezpecnymi-latkami>>.

BLÁHA, J. *Podnikatelská etika – předpoklad úspěšného rozvoje organizace*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2001. 234 s. ISBN 80-248-0008-X.

BLF - Business Leaders Forum. *Cena zdraví a bezpečného životního prostředí* [online]. 2010a [cit. 2010-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.blf.cz/aktivity/ekocena.htm>>.

BLF - Business Leaders Forum. *O nás* [online]. 2010b [cit. 2010-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.blf.cz/about.htm>>.

BUSINESS FOR SOCIAL RESPONSIBILITY. *How we work* [online]. 2010 [cit. 2010-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.bsr.org/about/how-we-work.cfm>>.

BUSINESSINFO.CZ. *Nominace do Evropské ekologické ceny pro podnikatele* [online]. 2010 [cit. 2010-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/aktuality-z-eu-leden-2010/evropske-ekologicke-ceny-pro-podnikatele/1001863/56056/>>.

CARROLL, A. B. The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizont*. July-August 1991, vol. 34 no. 4, p. 39-48. ISSN 0007-6813.

CENIA - česká informační agentura životního prostředí. *Co je environmentální prohlášení o produktu (EPD)* [online]. 2009a [cit. 2010-1-20]. Dostupný z WWW: <[http://www.cenia.cz/__C12571B20041E945.nsf/\\$pid/CENMSFM6XK7Y](http://www.cenia.cz/__C12571B20041E945.nsf/$pid/CENMSFM6XK7Y)>.

CENIA - česká informační agentura životního prostředí. *O čistší produkci* [online]. 2009b [cit. 2010-1-24]. Dostupný z WWW: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFGSFHM6](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGSFHM6)>.

CENIA - česká informační agentura životního prostředí. *O ekoznačení* [online]. 2009c [cit. 2010-01-18]. Dostupný z WWW: <[http://www.cenia.cz/__C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFGRIOAW](http://www.cenia.cz/__C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFGRIOAW)>.

CENIA - česká informační agentura životního prostředí. *O nejlepších dostupných technikách (BAT)* [online]. 2009d [cit. 2010-1-17]. Dostupný z WWW: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFGRI2L4](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGRI2L4)>.

CENIA - česká informační agentura životního prostředí. *O REACH* [online]. 2009e [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFJA203Q](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFJA203Q)>.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. *Green Paper: Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility*, COM (2001) 366 final [online]. 18. 7. 2001 [cit. 2009-12-22]. Dostupný z WWW: <http://ew.eea.europa.eu/Industry/Reporting/cec__corporate_responsibility/com2001_0366en01.pdf>.

CORPORATE RESPONSIBILITY COALITION. *About us* [online]. 2009 [cit. 2010-02-19]. Dostupný z WWW: <<http://corporate-responsibility.org/about/>>.

CSR EUROPE. *About us* [online]. 2010 [cit. 2010-02-15]. Dostupný z WWW: <http://www.csreurope.org/pages/en/about_us.html>.

CSR-ONLINE. *CSR v zemích Evropské unie* [online]. 2008a [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.csr-online.cz/Page.aspx?eu>>.

CSR-ONLINE. *Deset kroků implementace CSR* [online]. 2008b [cit. 2009-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.csr-online.cz/NewsDetail.aspx?p=3&id=611>>.

CSR-ONLINE. *Online průvodce CSR: Zjistěte, jak na tom jste – dotazník* [online]. 2008c [cit. 2010-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.csr-online.cz/page.aspx?sebehodnoceni>>.

ČANÍK, P; ČANÍKOVÁ P. *Aplikace metod a nástrojů podnikatelské etiky v českém podnikatelském prostředí* [online]. Praha: Transparency International – Česká republika, 2006 [cit. 2010-1-13]. Dostupný z WWW: <http://www.transparency.cz/pdf/ve_amanpe.pdf>.

ČISTÁ DEZA. *Kulatý stůl k měření karcinogenů v ovzduší* [online]. Ekologický právní servis, 2009a [cit. 2010-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.cistadeza.cz/tiskove-zpravy/kulaty-stul-k-mereni-karcinogenu-v-ovzdusi>>.

ČISTÁ DEZA. *Problém Deza* [online]. Ekologický právní servis, 2009b [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://cistadeza.cz/problem-deza/>>.

ČSJ - Česká společnost pro jakost. *Model excellence EFQM* [online]. 2010 [cit. 2010-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.csq.cz/cs/model-excelence-efqm.html>>.

DEZA. *Informace pro školy a studenty* [online]. 2007a [cit. 2010-03-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.deza.cz/vgs/deza/index.php?page=skoly>>.

DEZA. *Historie* [online]. 2007b [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.deza.cz/vgs/deza/index.php?page=history>>.

DEZA. *Politika jakosti* [online]. 2007c [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.deza.cz/vgs/deza/index.php?page=politika>>.

DEZA. *Profil společnosti* [online]. 2007d [cit. 2009-12-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.deza.cz/vgs/deza/index.php?page=spolecnost>>.

DEZA. *Zpráva o životním prostředí* [online]. 2007e [cit. 2009-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.deza.cz/vgs/deza/index.php?page=zprava-o-ziv>>.

DYTRT, Z. *Dobré jméno firmy*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2006. 137 s. ISBN 80-86851-45-1.

EEB - European Environmental Bureau. *About EEB* [online]. 2010 [cit. 2010-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.eeb.org/index.cfm/about-eeb/>>.

EKOLIST.CZ. *Chemička Deza investuje příští rok do ekologie 215 milionů korun* [online]. 2009 [cit. 2010-03-19]. Dostupný z WWW: <http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?AA_SL_Session=57e74a25828cedef2daca9144f9b8ac0&nocache=invalidate&sh_itm=0e631e81334b26b95e562d15542f69a9&add_disc=1>.

EKOLIST.CZ. *Principy ekologické politiky EU* [online]. 2010 [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekolist.cz/eu-pol-eko.shtml>>.

EKOLIST.CZ. *Ve valašskomeziříčské chemičce Deza unikl naftalen, firma mlčela* [online]. 2008 [cit. 2010-03-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=2129524>>.

ENVIWEB.CZ. *Požadavky Národní ceny za společenskou odpovědnost* [online]. 2009 [cit. 2010-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.enviweb.cz/clanek/ems/79126/pozadavky-narodni-ceny-za-spolecenskou-odpovednost>>.

ENWIKI. *Udržitelný rozvoj* [online]. 2010 [cit. 2010-01-19]. Dostupný z WWW: <http://www.czp.cuni.cz/wiki/Udržitelný_rozvoj>.

EPS - Ekologický právní servis. *GARDE* [online]. 2007a [cit. 2010-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.eps.cz/cz2040775pg/programy/>>.

EPS - Ekologický právní servis. *O EPS* [online]. 2007b [cit. 2010-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.eps.cz/cz2021333/o-eps/>>.

ESIPA – Sbírka zákonů a mezinárodních smluv. *OHSAS 18001 Systémy managementu BOZP* [online]. 2010 [cit. 2010-03-15]. Dostupný z WWW: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sezn?DR=NR&SORT=CP&ROK=0&NR=OHSAS18001_S1>.

ETHICAL CORPORATION. *ISO 26000's long and winding road* [online]. 2009 [cit. 2010-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.ethicalcorp.com/content.asp?ContentID=6736>>.

EU Multi-Stakeholder Forum on CSR [online]. c2004 [cit. 2010-01-11]. Dostupný z WWW: <http://circa.europa.eu/irc/empl/csr_eu_multi_stakeholder_forum/info/data/en/csr%20ems%20forum.htm>.

EUROPEAN COMMISSION. *Corporate social responsibility* [online]. 2010 [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm>

EVROPSKÁ KOMISE. *Evropská unie v České republice - Lisabonská strategie* [online]. 2009 [cit. 2009-12-13]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2843_cs.htm>.

FÓRUM DÁRCŮ. *Dárcovská sms* [online]. 2010a [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.donorsforum.cz/darcovska-sms>>.

FÓRUM DÁRCŮ. *Firemní dobrovolnictví* [online]. 2010b [cit. 2010-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.donorsforum.cz/firemni-dobrovolnictvi>>.

FÓRUM DÁRCŮ. *Klub DONATOR* [online]. 2010c [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.donorsforum.cz/donator>>.

FÓRUM DÁRCŮ. *TOP Filantrop* [online]. 2010d [cit. 2010-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.donorsforum.cz/top-firemni-filantrop>>.

FÓRUM 2025. *Dotazník č. 3: Kvalita života ve Valašském Meziříčí – Životní prostředí* [online]. 2009a [cit. 2010-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.forum2025.valasskemezirici.cz/doc/32/>>.

FÓRUM 2025. *Návrh stanov* [online]. 2009b [cit. 2010-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.forum2025.valasskemezirici.cz/doc/14/>>.

FRIEDMAN, M. The Social Responsibility of Business is to Increase Profits. *The New York Times Magazine*. September 13, 1970.

FRIENDS OF THE EARTH EUROPE. *Green 10 member groups* [online]. 2010 [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.foeeurope.org/links/green10.htm>>.

GENDER STUDIES. *Kdo jsme* [online]. 2009 [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.genderstudies.cz/gender-studies/kdo-jsme.shtml>>.

GREENPEACE. *Horolezci Greenpeace přenocovali na komíně chemičky* [online]. 2005 [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.greenpeace.org/czech/news/horolezci-greenpeace-p-enocova>>.

GREGOR, F. *Společenská odpovědnost firem a ochrana životního prostředí: jak hodnotit odpovědnost korporací?* Praha: Zelený kruh, 2007. 31 s. ISBN 978-80-254-0204-7.

IEMA - The Institute of Environmental Management and Assessment. *Introducing EMAS* [online]. 2009 [cit. 2010-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.iema.net/ems/emas>>.

ILO - International Labour Organization. *Mission and objectives* [online]. 1996-2010 [cit. 2009-01-18]. Dostupný z WWW: <http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/Mission_and_objectives/lang--en/index.htm>

IRZ – Integrovaný registr znečišťování. *Látka: Polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU)* [online]. 2008 [cit. 2010-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.irz.cz/latky/polycyklicke_aromati>.

IPCC – Integrated Pollution Prevention and Control. *Integrovaná povolení* [online]. Informační portál ministerstva průmyslu a obchodu, 2009 [cit. 2009-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ippc.cz/obsah/integrovana-povoleni/>>.

ISO - International Organization for Standardization. *ISO and social responsibility* [online]. 2008 [cit. 2009-02-18]. Dostupný z WWW:<<http://www.iso.org/iso/socialresponsibility.pdf>>

ISO - International Organization for Standardization. *ISO 14000 essentials* [online]. 2010 [cit. 2009-03-17]. Dostupný z WWW: <http://www.iso.org/iso/iso_14000_essentials>

KOTKOVÁ, A. *Odpovědnost firem za životní prostředí* [online]. 2009 [cit. 2009-01-27]. Dostupný z WWW:
<http://www.rozvojovka.cz/odpovednost-firem-za-zivotni-prostredi_278_7.htm>

KRYMLÁKOVÁ, H. a kol. *Etika a odpovědnost organizace*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2009. 238 s. ISBN 978-80-248-2092-7.

KÚDELKOVÁ, M. *Corporate Governance - Správa a řízení společností* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2006 [cit. 2009-2-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument2566.html>>.

KURZY.CZ. *Studijní nadační fond a.s. DEZA* [online]. 2010 [cit. 2010-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://rejstrik-firem.kurzy.cz/rejstrik-firem/DO-44740867-studijni-nadacni-fond-deza/>>.

NADACE VIA. *Často kladené dotazy – co je to filantropie* [online]. 2008 [cit. 2009-12-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.nadacevia.cz/cz/radce-darce/casto-kladene-otazky>>.

NEJEDLO, T. *CSR v praxi* [online]. Seminář „CSR – vaše konkurenční výhoda“, 20. 9. 2006 [cit. 2010-1-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.csr-online.cz/netgenium/Download.aspx?eXvbY+GN5uKRf7NWsZWygudtBLjTt7T4>>.

OBELISK. *Rozhovor s generálním ředitelem Dezy, a.s. Ing. Zbyňkem Průšou: Deza byla, je a bude zlatým teletem města i celého regionu* [online]. Březen, 2010 [cit. 2010-03-29]. Dostupný z WWW: <www.odbory-deza.cz/image_docas/rozhovor_obelisk_deza.pdf>

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development. *2010 Update of the OECD Guidelines for Multinational Enterprises* [online]. March 2010 [cit. 2010-03-15]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/document/33/0,3343,en_2649_34889_44086753_1_1_1_1,00.html>.

ORÁLKOVÁ, L. *Zastupitelé Rožnova chtějí prověřit Dezu* [online]. Valašský deník, 27.2. 2010 [cit. 2010-03-29]. Dostupný z WWW: <http://valassky.denik.cz/zpravy_region/zastupitele-roznova-chteji-proverit-dezu20100225.html>

OS ECHO – odborový svaz ECHO. *Hlavní strana* [online]. 2010 [cit. 2010-02-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.os-echo.cz/index.php>>.

PETŘÍKOVÁ, R. *Společenská odpovědnost organizací*. 1. vyd. Ostrava: Dům techniky Ostrava, 2008. 184 s. ISBN 978-80-02-02099-8.

PODNIK FAIR PLAY. *Pravidla programu* [online]. 2008 [cit. 2010-03-16]. Dostupný z WWW: <http://www.etickeforumcr.cz/podnikfairplay/pfp_pravidla.php>.

POTŮČEK, M. Mezisektorové partnerství. In KOLEKTIV AUTORŮ. *Napříč společenskou odpovědností firem*. Kladno: AISIS, 2005, s. 137. ISBN 80-239-111-X.

PRŮŠA, Z. Úvodní slovo generálního ředitele. *Valašský chemik, noviny zaměstnanců společnosti DEZA*. Leden 2010, roč. 43, s. 1.

Přehled Směrnice OECD pro nadnárodní společnosti. *Odbor pro legislativu a překlady OECD* [online]. OECD, 2003 [cit. 2010-1-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/61/37/38111122.pdf>>.

PUTNOVÁ, A; SEKNIČKA, P. *Etické řízení ve firmě, nástroje a metody: etický a sociální audit*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 166 s. ISBN 978-80-247-1621-3.

RESPONSIBLE CARE. *What we do* [online]. 2010 [cit. 2010-03-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.responsiblecare.org/page.asp?p=18307&l=1>>.

SEDLÁČEK, M. *Význam norem, které se dotýkají CSR* [online]. Seminář „CSR – vaše konkurenční výhoda“, 20. 9. 2006 [cit. 2010-2-12]. Dostupný z WWW: <<http://csr-online.cz/NewsDetail.aspx?p=3&id=38>>.

SCHP – Svaz chemického průmyslu ČR. *Stanovy* [online]. 2005 [cit. 2010-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.schp.cz/html/index.php?s1=1&s2=1&s3=5&lng=1>>.

SCHP – Svaz chemického průmyslu ČR. *Transportní informační a nehodový systém – úvodní informace* [online]. 2000 [cit. 2010-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.schp.cz/schp/zpravy/zpr15.html>>.

SPD – Svaz průmyslu a dopravy ČR. *O nás* [online]. 2009 [cit. 2010-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.spcr.cz/o-nas/svaz-prumyslu-a-dopravy-cr>>.

STANDARD ODPOVĚDNÁ FIRMA – STANDARD LBG. *Co je Standard odpovědná firma* [online]. 2009 [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.standard-lbg.org/Co-je-SOF-C58/>>.

STRNAD, Z. *Je to zelené, je to cool!* [online]. 19.1.2009 [cit. 2009-12-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.strategie.cz/scripts/detail.php?id=400261>>.

SUCHAROVÁ, D. *Environmentální systémy řízení a jejich zavádění v podnicích ČR* [online]. Ministerstvo životního prostředí ČR, 2002 [cit. 2010-02-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzp.cz/www/zamest.nsf/0/715c7e47c4ddd816c1256ac30030bdc6?OpenDocument>>.

TRNKOVÁ, J. *Společenská odpovědnost firem – kompletní průvodce tématem & závěry z průzkumu v ČR* [online]. Praha: Business Leaders Forum, 2004 [cit. 2009-12-30]. Dostupný z WWW: <www.blf.cz/csr/cz/vyzkum.pdf>.

TRYNER, M. *Agrofert loni se ziskem 6,1 miliardy před zdaněním* [online]. 2009 [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.euro.cz/detail.jsp?id=15664>>.

UNITED NATION GLOBAL COMPACT. *Overview of the UN Global Compact* [online]. 2009 [cit. 2010-02-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html>>.

VALAŠSKOMEZIŘÍČSKÝ ZPRAVODAJ. *Radnice chce přísné limity pro Dezu* [online]. Prosinec 2009, roč. 19, s. 3 [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <www.muvalmez.cz/doc/27383/element/198018/download>.

VEBER, J. *Řízení jakosti a ochrana spotřebitele*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007. 201 s. ISBN 978-80-247-1782-1.

VELIČKOVÁ, A. *Společenská odpovědnost firmy DEZA, a.s. - výsledky průzkumu* [online]. 2010 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z WWW: <<http://spolecenska-odpovednost-firmy-deza.vyplnto.cz>>.

VIA – rozvojová agentura. *Vize 2025 Strategický plán rozvoje města Valašské Meziříčí* [online]. 2008 [cit. 2010-03-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.valasskemezirici.cz/doc/29799/>>.

VYMĚTAL, J. DEZA – ekologie – dezinformace. *Valašský chemik, noviny zaměstnanců společnosti DEZA*. Únor 2010, roč. 43, s. 1.

Výroční zpráva firmy DEZA, a.s. za rok 2007 [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/getFile?listina.@slCis=800189498&listina.@rozliseni=pdf&listina.@klic=fef651df91719f9ad6d789e339ab41b5>>

Výroční zpráva firmy DEZA, a.s. za rok 2008 [online]. [cit. 2009-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/getFile?listina.@slCis=800250313&listina.@rozliseni=pdf&listina.@klic=ffc9412602297944ad0052612ab7b452>>

WBCSD - World Business Council for Sustainable Development. *The WBCSD's definition of CSR* [online]. 1998 [cit. 2009-12-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.wbcsd.org/templates/TemplateWBCSD5/layout.asp?type=p&MenuId=MTE0O>>

WIKIPEDIE. *Chemický průmysl* [online]. 2010 [cit. 2010-03-19]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chemický_průmysl>.

ZEMÁNEK, J. *Outsourcing & Offshoring* [online]. 19.12.2005 [cit. 2009-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-outsourcing>>.

ZPRAVODAJ LIVE, Valašské Meziříčí. *Chemička má být otevřenější* [online]. 2007 [cit. 2010-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.valasskemezirici.cz/doc/23750/>>.

ZPRAVODAJ LIVE, Valašské Meziříčí. *Místostarostka: Deza se chová zodpovědně* [online]. 2005 [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.valasskemezirici.cz/doc/16346/>>.

ZPRAVODAJ LIVE, Valašské Meziříčí. *Ve městě se bude měřit znečištění* [online]. 2010 [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.valasskemezirici.cz/doc/31128/>>.

SEZNAM ZKRATEK

BAT	Best Available Techniques
BE	Business Ethics
BLF	Business Leaders Forum
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CP	Clean Production
CSR	Corporate Social Responsibility
EEB	European Environmental Bureau
EFQM	European Foundation for Quality Management
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme
EMS	Environmental Management System
EPD	Environmental Product Declaration
EPS	Ekologický právní servis
EU	Evropská unie
GRI	Global Reporting Initiative
ILO	International Labour Organisation
ISO	International Organization for Standardization
LBG	London Benchmarking Group
NNO	Nestátní neziskové organizace
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OHSAS	Occupational Health and Safety Assessment Specification
OS	Odborový svaz
PAU	Polycyklické aromatické uhlovodíky
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemical substances
SOF	Standard odpovědná firma
WBCSD	World Business Council on Sustainable Development

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 30. dubna 2010

.....

Bc. Alena Veličková

Adresa trvalého pobytu studenta:

Bratří Hlaviců 88

755 01 VSETÍN

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Základní výrobkové členění benzolu a dehtu

Příloha č. 2 Dotazník zaměřený na společenskou odpovědnost firmy DEZA, a.s.

Příloha č. 3 Výsledky dotazníkového šetření

Příloha č. 4 Výzkum možných odpovědí na otázku č. 19 dotazníkového šetření

Příloha č.5 Osvědčení Responsible Care firmy DEZA, a.s.

Příloha č.6 Ekologický právní servis, projekt „Mapa zápachu“

Příloha č.7 Internetová stránka dceřiné společnosti CS CABOT (vzor pro firmu)